

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ESTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
DEVLETLER ÖZEL HUKUKU BİLİM DALI

INCOTERMS 2010 KURALLARI ÇERÇEVESİNDE CIF (SİF)
SATIŞTA TARAFLARIN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Işinsu HAMŞIOĞLU

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Banu ŞİT KÖŞGEROĞLU

Ankara - 2012

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ESTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
DEVLETLER ÖZEL HUKUKU BİLİM DALI

INCOTERMS 2010 KURALLARI ÇERÇEVESİNDE CIF (SİF)
SATIŞTA TARAFLARIN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Işinsu HAMŞIOĞLU

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Banu ŞİT KÖŞGEROĞLU

Ankara - 2012

ONAY

Işinsu HAMŞIOĞLU tarafından hazırlanan "INCOTERMS 2010 KURALLARI ÇERÇEVESİNDE CIF(SİF) SATIŞTA TARAFLARIN YÜKÜMLÜLÜKLERİ " başlıklı bu çalışma,19.06.2012 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Özel Hukuk Ana Bilim Dalı, Devletler Özel Hukuku Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Banu ŞİT KÖŞGEROĞLU (Başkan)

Prof. Dr. Feriha Bilge TANRIBİLİR(Üye)

Prof. Dr. Cemal OĞUZ (Üye)

ÖNSÖZ

INCOTERMS, Milletlerarası Ticaret Odası tarafından tacirler arasında kullanılan teslim şekillerinin standart hale getirilmesiyle oluşturulmuştur. Teslim şekilleri ticari hayatın ve teknolojinin seyri ve tacirlerin ihtiyaçları gözönüne alınarak güncel hale getirilmektedir. Son güncelleme 2010 yılında yapılmış ve Incoterms 2010 kuralları 1 Ocak 2011'de 715 sayılı Broşürle yürürlğe girmiştir.

CIF, FOB'tan sonra, tacirler arasında en çok tercih edilen ve yalnızca deniz ve içsu taşımacılığında kullanılabilen bir teslim şeklidir.

Yüksek lisans tezimizin konusunu oluşturan "Incoterms 2010 Kurallarına Göre CIF Satışta Tarafların Yükümlülükleri", CIF teslim şeklinin günümüz ticari satımlarında geniş uygulama alanına sahip olması sebebiyle önem arz etmektedir.

Tezimizin ilk bölümünde Incoterms kuralları ve CIF teslim şekline ilişkin genel bilgiler verilmiş, ikinci bölümünde ise Incoterms 2010 kuralları çerçevesinde alıcı ve satıcının CIF teslim şekline ilişkin yükümlülükleri incelenmiştir.

Konunun incelenmesine geçmeden önce, hocalarım sayın Prof. Dr. Vahit DOĞAN, Prof. Dr. Feriha Bilge TANRIBİLİR, Yrd. Doç. Banu ŞİT KÖGEROĞLU ve Prof. Dr. Cemal OĞUZ'a sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER	ii
KISALTMALAR.....	vi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

INCOTERMS VE CIF TESLİM ŞEKLİ

I. INCOTERMS KURALLARININ TANITILMASI.....	3
A. Incoterms'in Tanımı ve Tarihçesi.....	3
B. Incoterms'te Düzenlenen Konular	8
1. Teslim	8
2. Hasarın Geçişi	9
3. Masrafların Paylaşımı	9
4. Belgelere İlişkin Yükümlülükler	10
C. Incoterms'te Kapsam Dışı Bırakılan Konular.....	11
1. Sözleşmenin Şekli	11
2. Ödeme ve Ödeme Yöntemleri	12
3. Mülkiyetin Geçişi.....	12
4. Taşıma	13
5. Sigorta	13
6. Değişkenler (Varyantlar).....	13
7. Uyuşmazlıkların Çözüm Şekli.....	14
8. Sözleşmenin İhlalinden Doğan Konular	15
9. Sözleşmenin İfasına İlişkin Diğer Konular	15
D. Incoterms'in Hukuki Niteliği	16
1. Ticari Örf-Adet Görüşü	16
2. Ticari Teamül Görüşü	17
3. Yorum Aracı Görüşü.....	18

4. Lex Mercatoria Görüşü	19
E. Incoterms'in Uygulanma Kabiliyeti.....	22
F. Incoterms'in Uygulama Alanı	24
II. CIF SATIŞ VE GENEL OLARAK C GRUBU TERİMLER	25
A. C Grubu Terimlerin Özellikleri	26
B. CIF Kavramının Anlamı ve Tarihi Gelişimi.....	27
C. CIF Satışın Özellikleri.....	30
1. Denizaşırı Satış Olması	30
2. Menkul Mal Satış Olması.....	32
3. Mesafeli Satış Olması.....	33
4. Ticari satış olması.....	33
D. CIF SATIŞIN HUKUKİ NİTELİĞİ.....	34
1. Belge satışı görüşü.....	34
2. Belgelerin teslimi ile yerine getirilecek mal satımı görüşü.....	36
3. Yalnızca bir satış sözleşmesi olduğu görüşü	36

İKİNCİ BÖLÜM

CIF SATIŞTA TARAFLARIN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

I. SATICININ YÜKÜMLÜLÜKLERİ.....	38
A. Malların sağlanması ve teslim edilmesi yükümlülüğü	38
B. Lisansların, Gerekli İzinlerin Alınması, Gümrük İşlemleri ve Diğer Formalitelerin Yerine Getirilmesi Yükümlülüğü	42
1. Ticari belgeler	43
a. Fatura.....	43
b. Çeki listesi	44
c. Koli /ambalaj listesi	44
d. Spesifikasyon belgesi.....	44
e. Kalite kontrol/gözetim belgesi.....	44
f. Analiz belgesi	45

g. Gemi ölçüm belgesi.....	45
2. Resmi belgeler.....	45
a. Dolaşım belgesi.....	45
b. Menşe şahadetnamesi	46
c. Sağlık sertifikası	46
d. Bitki sertifikası	46
e. Helal ve koşer belgeleri	46
f. Boykot ve kara liste sertifikası	47
g. Radyasyon belgesi	47
h. Vizeli/tasdikli fatura.....	47
i. Konsolosluk faturası	47
j. İhracat bilgi belgesi/kota listesi	48
k. Manifesto	48
l. EUR.1. dolaşım sertifikası	48
C. Taşıma sözleşmesi Yapma Yükümlülüğü	49
1.Taşıma Sözleşmesinin Türü.....	50
2. Navlun Bedeli	51
D. Sigorta Sözleşmesi Yapma Yükümlülüğü	52
1. Sigortanın kapsamı.....	53
2. Sigorta bedeli.....	54
3. Sigorta sözleşmesinin tarafları.....	55
E. Hasara Katlanma Yükümlülüğü	57
1. Hasarın kapsamı	57
2. Hasarın geçiş anı.....	59
F. Masraflara Katlanma Yükümlülüğü	61
G. Alıcıya İhbarda Bulunma Yükümlülüğü	62
H. Teslimle İlgili Belgeleri Sağlama Yükümlülüğü	63
İ. Kontrol-Ambalajlama-İşaretleme Yükümlülüğü	66
1. Ambalajlama yükümlülüğü.....	66

2. İşaretleme yükümlülüğü	67
3. Ambalajlama yükümlülüğünün kapsamı	68
J. Bilgi Sağlama Yükümlülüğü	69
II. ALICININ YÜKÜMLÜLÜKLERİ	70
A. Semenî Ödeme Borcu	70
1. İfa zamanı	71
2. Semenîin ödeneceğı para birimi	71
3. İfa yeri	72
4. CIF bedelinin kapsamı	73
B. Lisansların, Gerekli İzinlerin Alınması, Gümrük İşlemleri ve Diğer Formalitelerin Yerine Getirilmesi Yükümlülüğü	75
C. Malları Teslim Alma Yükümlülüğü	76
1. Teslim alma yükümlülüğünün kapsamı	76
2. Alıcının muayene ve ihbar yükümlülüğü	78
D. Hasara Katlanma Yükümlülüğü	80
E. Masraflara Katlanma Yükümlülüğü	80
F. Satıcıya Gerekli İhbarları Yapma Yükümlülüğü	82
G. Teslim Kanıtını Kabul Yükümlülüğü	83
SONUÇ	85
KAYNAKÇA	87
ÖZET	97
ABSTRACT	99

KISALTMALAR

a.g.e	: adı geçen eser
a.g.m	: adı geçen makale
AÜHF	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
b.	: bası
B.	: Baskı
bkz.	: bakınız
c.	: cümle
C.	: Cilt
CFR	: Cost and Freight (Masraflar ve Navlun)
CIF	: Cost Insurance and Freight (Masraflar, Sigorta ve Navlun)
CIP	: Carriage and Insurance Paid to (Taşıma ve Sigorta Ödenmiş Olarak

CISG	: Convention of International Sale of Goods (Milletlerarası Satım Sözleşmelerine İlişkin Birleşmiş Milletler Antlaşması)
CPT	: Carriage Paid (Taşıma Ödenmiş Olarak)
çev.	: çeviren
DAP	: Delivered At Place (Belirlenen Yerde Teslim)
DAT	: Delivered At Terminal (Terminalde Teslim)
DDP	: Delivered Duty Paid (Gümrük Resmi Ödenmiş Olarak Teslim)
E.	: Esas
EDI	: Electronic Data Interchange (Elektronik Bilgi Değişimi)
EÜHFD	: Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
EXW	: Ex Works (İş Yerinde Teslim)
f.	: fıkra
FAS	: Free Alongside Ship (Gemi Doğrultusunda Masrafsız)
FCA	: Free Carrie (Taşıyıcıya Masrafsız)
FOB	: Free on Board (Gemide Masrafsız)

ICC	: International Chamber of Commerce (Milletlerarası Ticaret Odası)
INCOTERMS	: International Commercial Terms (Uluslararası Ticari Terimler)
İÜHFM	:İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	: Karar
HD.	: Hukuk Dairesi
m.	: madde
no.	: numara
s.	: sayfa
S.	: Sayı
SÜHFD	: Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
T.	: Tarih
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
UCC	: Uniform Commercial Code (Yeknesak Ticaret Kanunu)
v.b.	: ve benzeri
v d.	: ve devamı
vol.	: Volume
Y.	: Yıl

GİRİŞ

Günümüzde milletlerarası ticaretin hacmi giderek artmaktadır. Milletlerarası ticarete ilişkin sözleşmeler nitelikleri itibarıyla ayrıntılı hükümler içermesi gereken sözleşmelerdir. Çünkü taraflar aralarında çıkabilecek uyuşmazlıkları en aza indirmek istemektedir. Ancak bu tür sözleşmeleri hazırlamak taraflar için oldukça zahmetlidir.

Milletlerarası mal satımlarında sözleşmenin tarafları arasında çıkan uyuşmazlıkların başlıca sebepleri malların taşınması sırasında taşıma işlemini kimin üstleneceği, taşıma bedelinin kim tarafından ödeneceği, hasarın hangi anda satıcıdan alıcıya geçeceği, Taraflar sözleşmeye bu yönde hükümler koysalar bile çoğunlukla bu hükümleri farklı şekilde yorumladıkları için aralarında çıkan uyuşmazlıkların önüne geçememektedir

Tacirler bu sebeplerden ötürü aralarındaki sözleşmelere her iki tarafın da aynı şekilde yorumlayacağı klotlar koymaya başlamışlardır. Bu şekilde önce FOB, daha sonra da CIF teslim şekli tacirler arasında uygulanmaya başlamıştır.

Ticari teamül olarak uygulana gelen ticari terimlerin düzenlenmesi için çeşitli kuruluşlar bir takım çalışmalarda bulunmuşlardır. Bu çalışmalar arasında en başarılı olan ve rağbet gören ICC'nin yayımladığı INCOTERMS kurallarıdır.

ICC, tacirler tarafından uzun süreden beri uygulanan kuralları düzenleyip onları ortak bir yoruma ulaştırmanın yanı sıra teknolojiye ve ticaretteki gelişmeleri de göze alarak yeni terimler de oluşturmuştur.

INCOTERMS kuralları en son 2010'da revizyona uğramış ve 1 Ocak 2011 tarihinde yürürlüğe girmiştir. INCOTERMS 2010 kuralları bütün taşıma türleri için uygun olan ve sadece deniz ve içsu taşımacılığında kullanılan

terimlerimler başlıkları altında iki gruptan oluşan 11 teslim şeklinden oluşmaktadır.

Milletlerarası ticarete en çok kullanılan teslim şekli olan ve satıcıya malları teslim etme, taşıma ve sigorta sözleşmesi yapma yükümlülüğü getiren, alıcıya da buna karşılık mal bedeli, sigorta bedeli ve navlundan oluşan semeni ödeme borcu yükleyen CIF satış tezimizin esas konusunu oluşturmaktadır.

Tezin birinci bölümünde öncelikle INCOTERMS kurallarının tanımı, tarihsel gelişimi, hukuki niteliği, uygulama alanı ve INCOTERMS'in çözüm getirdiği ve kapsam dışı bıraktığı konular incelenmiştir. Daha sonra ise CIF teslim şeklinin anlamı, tarihçesi, hukuki niteliği, özellikleri ele alınmıştır.

Tezin ikinci bölümünde ise INCOTERMS 2010 kuralları çerçevesinde tarafların hakları ve yükümlülükleri incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

INCOTERMS VE CIF TESLİM ŞEKLİ

I. INCOTERMS KURALLARININ TANITILMASI

A. Incoterms'in Tanımı ve Tarihçesi

Incoterms (International Commercial Terms) yani Milletlerarası Ticari Terimler, Milletlerarası Ticaret Odası (International Chamber of Commerce) (ICC)¹ tarafından ticari terimlerin açıklanması amacıyla hazırlanan kurallardır. ICC'nin Incoterms'i hazırlama amacı, tarafların Incoterms'e atıf yapmak suretiyle karşılıklı hak ve yükümlülüklerini düzenleyerek, çıkabilecek uyuşmazlıkları asgariye indirirken, milletlerarası ticaretteki hız ve güveni azamiye çıkarmaktır².

Ticari terimlerin yeknesaklaştırılması çalışmaları ilk olarak 1860'ta Brüksel'de kurulan Milletlerarası Hukuk Derneği tarafından başlatılmıştır. Dernek bu amaçla CIF (Coast, Insurance, Freight) (Bedel, Sigorta, Navlun) satışlarda özellikle hasarın geçişi konusunda ortak bazı hükümler oluşturmuştur. Daha

¹ ABD'nin Atlanta şehrinde uluslararası bir konferansta Belçika, Fransa, İtalya, İngiltere ve ABD'nin öncülüğünde 1919 yılında Milletlerarası Ticaret Odası'nın ilk temelleri atılmıştır. Birinci Dünya Savaşının bitiminde ekonomide bozulan dengeleri yeniden sağlamak, savaşın kötü etkilerini bertaraf etmek amacıyla böyle bir oluşum gerçekleştiren devletler, Milletlerarası Ticaret Odası'nın amacını; "Himayecilikle mücadele, uluslararası ticaretin ve işbirliğinin geliştirilmesi, özel teşebbüsün güçlendirilmesi, uluslararası iş dünyasının gerektirdiği şartların düzeltilip standart hale getirilmesi" şeklinde tanımlamışlardır. Daha sonra bu amaç daha da gelişerek, piyasa ekonomisinin desteklenmesi, uluslararası platformda iş dünyasının her yönüyle temsil edilmesi, ekonomik sorunların çözümünde çaba harcanması, iş dünyası ve uluslararası organizasyonlar arasında diyalog kurulması gibi konularda faaliyetler geliştirilmiştir.

MTO'nun ilk kez 1920 yılında kurulu kongresi toplanmış ve Fransa eski Ticaret Bakanı Etienne Clémentel ilk başkan seçilmiştir. Clémentel'in etkisiyle organizasyonun ABD'de olan merkezi Paris'e getirilmiştir. O günden bu güne gelişerek 139 ülkede binlerce üyesi olan büyük bir iş organizasyonu haline gelmiştir.bkz. <http://www.iccwbo.org/id93/index.html>, Erişim Tarihi: 05.02.2012.

² Ercüment Erdem. , "Incoterms 2000" , **Ticaret Hukukuyla İlgili Makaleler**, İstanbul, 2008, s.179.

sonra bu kurallar geliştirilerek 1928’de Varşova’da yapılan toplantıda “CIF Sözleşmelere İlişkin Milletlerarası Kurallar 1928” adı altında kabul edilmiştir. Bu kurallar “1928 Varşova Kuralları” olarak da anılmaktadır. 1932’de Oxford’da yapılan konferansta da konuyla ilgili çalışmalar ve eleştiriler dikkate alınarak “Varşova-Oxford Kuralları” diye de anılan “CIF Sözleşmelere İlişkin Milletlerarası Kurallar 1932” kabul edilmiştir³. Varşova–Oxford Kuralları yüklemeye ilişkin borçları ve yükleme yeri, zamanı, yüklemenin ispatı, sigortaya ilişkin borçlar, belgelere ilişkin borçlar vs. gibi uygulamada tarafların sıklıkla ihtilafa düştükleri konuları düzenlemekteydi⁴.

Milletlerarası Hukuk Derneği’nin çalışmalarının yanı sıra ICC de 1921’den başlayarak milletlerarası ticarete kullanılan terimlerin yeknesaklaştırılması için çalışmalar yapmış⁵ ve 1928’de FOB, FAS, FOT, FOR, Free Delivered CIF and C&F olmak üzere Incoterms’in öncüsü⁶ olarak kabul edilen altı ticari terimden oluşan ilk kitabını yayımlamıştır. Daha sonra sırasıyla 1936, 1953, 1967, 1976, 1980,1990, 2000⁷ ve en son 2010’da ICC Incoterms adı altında uygulama ve teknolojiye gelişmeleri göz önüne alarak ticari terimleri revize ederek ya da tamamen ortadan kaldırıp yerine yenilerini koyarak yayımlamıştır⁸. Her ne kadar revizyon tarihlerine bakılarak Incoterms kurallarının on yılda bir değişikliğe uğraması gerektiği gibi bir izlenim edinilse bile bu, yanlış bir izlenimdir.

³ Juana Coetzee, Incoterms: Development and Legal Nature-A Brief Overview, STELL Law Reviw, vol. 1, 2002, s. 117.

⁴ Erdem, “Incoterms 2000”, s.181,182. 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu’ndaki CIF satışa ilişkin düzenlemeler de Varşova- Oxford Kuralları kaynak alınarak hazırlanmıştır (m.1139-1158). 1 Temmuz 2012’de yürürlüğe girecek olan 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda ise isabetli bir şekilde CIF ve FOB satışa ilişkin düzenlemelere yer verilmemiştir.

⁵ William V. Roth JR. , “William V. Roth III, Incotersm: Facilitating Trade In The Asian Pacific”, University of Pennsylvania Journal of International Economic Law, vol. 18, S. 3, 1997, s. 733.

⁶ http://www.iccwbo.org/incoterms_history/, erişim tarihi: 22.01.2012.

⁷ Coetzee, Incoterms, s. 118; Hans Van Houtte, **The Law of Internatiolaml Trade**, Londra 2002, s. 171.

⁸ Erçüment Erdem, **Sif Satışlar(CIF Sales)**, İstanbul 1999, s. 30, 31

Incoterms kuralları milletlerarası ticaretteki ihtiyaçlar çerçevesinde değişime uğrar ve bu ihtiyaçlar belirli aralıklarla oluşmaz⁹.

Özellikle Incoterms 1990'da göze çarpan değişiklikler mevcuttur. Bunlardan ilki elektronik bilgi transferinin (EDI) ticari hayatta yaygınlaşması neticesinde ticari faturaların, taşıma belgelerinin ve gümrük işlemleri için gereken belgelerin EDI mesajı vasıtasıyla iletilebileceğinin kabulüdür. Diğer değişiklikler ise özellikle konteynerli taşıma¹⁰ ve ro-ro taşımalarının¹¹ yaygınlaşması sonucu meydana gelmiştir¹². Hasarın intikal anı esas alınarak terimlerde E,F,C,D şeklinde dördü ayrıma gidilmiş ve satıcının sorumluluğunun ağırlığına göre de münferit olarak taşıma çeşitlerine göre sınıflandırılmıştır¹³. Alıcı ve satıcının borçları paralel bir biçimde "ayna yöntemi"(mirror method) şeklinde düzenlenmiştir, buna göre satıcının bir konudaki yükümlülüğü alıcının da aynı konudaki yükümlülüğünü yansıtmaktadır. Bu şekilde alıcı ve satıcının yükümlülükleri on ana başlık altında düzenlenmiştir¹⁴.

Incoterms 2000'de ise özellikle konumuzu oluşturan CIF satışın da dâhil olduğu C grubu terimlerde olmak üzere önemli değişiklikler meydana gelmiştir. C grubu terimlerde taşımaya ilişkin vergi, masraf ve harçların alıcı tarafından

⁹ Jan Ramberg, "Incoterms 2010", **Penn State International Law Review**, 2011, vol. 29, s. 415.

¹⁰ Konteynır, yükleri içinde bulunduran, bir nakil aracından diğerine aktarabile ve bu araçlardan kolayca ayrılabilen, yüklenmiş durumuyla birim yük vasfı taşıyan, büyüklük ve donanım bakımından mekanik yüklemeye elverişli, tekrar kullanılabilen taşıma kaplarıdır. Konteynerlerin standart, hard top, open top, flatrack, platform, havalandırılmalı, ısı kontrollü, tank konteyneri ve dökme yük konteyneri olmak üzere pek çok çeşidi bulunmaktadır. Bkz.Mehmet Sıtkı Saygılı, Murat Erdal, "Konteynır Türleri Ve Yükleme" , **Konteynır Deniz ve Liman İşletmeciliği**(Editör: Murat Erdal), İstanbul 2008, s. 19-23.

¹¹ Roll on/ roll off kelimelerinin kısaltmasıyla simgelenen ro/ro taşımacılığı kargonun gemiye tekerlekler üzerinde yüklendiği veya gemiden aynı yöntemle boşaltıldığı elleçleme yöntemidir. Ro/ro taşımacılığında yüklü kamyonlar kendi güçleriyle gemiye yüklenir veya gemiden boşaltılırlar. Kamyon sürücüsü ya kamyonla birlikte sefere devam eder ve varış limanında da kargoyu gideceği yere ulaştırır ya da kamyonu gemiye bırakarak gemiden ayrılır, bu durumda kamyon sürücüsüz olarak varma limanına ulaşır. Her iki durumda da kapıdan kapıya taşıma mümkündür. Bkz. Selçuk Solmaz, Mehmet Sıtkı Saygılı, "Konteynırın Tarihçesi ve Konteynır Gemilerinin Gelişimi", **Konteyner Deniz ve Liman İşletmeciliği** (Editör: Murat Erdal),İstanbul 2008 s. 6.

¹² Erdem , "Incoterms 2000" , s.184; John A. Spanogle, "Incoterms and UCC Article 2- Conflicts and Confussions", **International Lawyer**, vol. 31, no. 1, 1997, s.115.

¹³ Doğan, s.341; Coetzee,agm,s.119.

¹⁴ Erdem , "Incoterms 2000", s.196.

karşılanması uygulanmasına son verilerek, bu yükümlölüklerin satıcıya ait olacağı kabul edilmiştir. CFR ve CIF terimlerinde charter-parti verme zorunluluğu kaldırılmıştır¹⁵.

Incoterms'in en son sürümü olan Incoterms 2010, 1 Ocak 2011'den itibaren yürürlüğe girmiştir.

2010 versiyonunda ise 13'ten 11'e indirilerek dört grup altında toplanmakta olan terimler "tüm taşıma türlerini kapsayan kurallar" ve "deniz ve içsu taşımalarına özgü kurallar" olarak iki grup altında sınıflandırılmıştır. Incoterms 2000'deki dörtlü ayırım yerine terimlerin bu şekilde iki grup altına toplanmasının sebebi tacirlerin hangi terimleri sadece deniz ve iç su taşımacılında hangilerini tüm taşıma türlerinde kullanabileceklerini daha iyi anlayarak yaptıkları sözleşmelerde doğru terimi kullanmalarına yardımcı olmaktır¹⁶. Incoterms 2010 terimleri şu şekildedir¹⁷:

TÜM TAŞIMA TÜRLERİNİ KAPSAYAN KURALLAR

EXW	EX WORKS (İŞ YERİNDE TESLİM)
FCA	FREE CARRIE (TAŞIYICIYA MASRAFSIZ)
CPT	CARRIAGE PAID (TAŞIMA ÖDENMİŞ OLARAK)
CIP	CARRIAGE AND INSURANCE PAID TO (TAŞIMA VE SİGORTA ÖDENMİŞ OLARAK)
DAT	DELIVERED AT TERMINAL (TERMİNALDE TESLİM)

¹⁵ Erdem , "Incoterms 2000", s.186, Taraflar elbette ki, sözleşme özgürlüğü kapsamında bu kuralların aksini de kararlaştırabilir.

¹⁶ Ramberg, agm, s.418.

¹⁷ **International Chamber of Commerce, Incoterms 2010: Yayın No:715**(Çev. Ercüment Erdem).

DAP	DELIVERED AT PLACE (BELİRLENEN YERDE TESLİM)
DDP	DELIVERED DUTY PAID (GÜMRÜK RESMİ ÖDENMİŞ OLARAK TESLİM)

DENİZ VE İÇSU TAŞIMACILIĞINA ÖZGÜ KURALLAR

FAS	FREE ALONGSIDE SHIP (GEMİ DOĞRULTUSUNDA MASRAFSIZ)
FOB	FREE ON BOARD (GEMİDE MASRAFSIZ)
CFR	COST AND FREIGHT (MASRAFLAR VE NAVLUN)
CIF	COST INSURANCE AND FREIGHT (MASRAFLAR, SİGORTA VE NAVLUN)

Incoterms 2010, bir önceki versiyonun aksine EDI mesajları tarafından ikame edilecek belgeleri ismen sıralamamış; EDI mesajlarının, tarafların anlaştığı veya mutata olduğu ölçüde kâğıt iletişim belgeleriyle aynı etkiyi sağlayacağını belirtmiştir¹⁸. Incoterms 2010'daki bir diğer önemli değişiklik de FOB teslim şeklinde teslim yükümlülüğünün "malların küpeşteyi geçmesi" anına bağlanmaktan çıkarılarak "gemide teslim" esasının getirilmiş olmasıdır¹⁹. Zira taşımacılık alanındaki gelişmelerle birlikte küpeştenin pratikte bir önemi kalmamıştır.

Incoterms 2010 kurallarıyla getirilen yeniliklerden biri de her kuraldan önce o kurala ilişkin yazılı ve şekilli açıklamalar yapılması ve yol gösterilmesidir. Incoterms kurallarının bir parçasını oluşturmayan bu "rehber açıklamalar" uygulamacılara her bir kuralın hangi hallerde kullanılması gerektiği, hasarın

¹⁸ Yılmaz, M.; Öztekin, A. ; Şahin, N. , "Incoterms 2000 ve 2010'un Mukayeseli Analizi Ve Türkiye Uygulamalarındaki Eksiklikler", *Journal of Yaşar University*, s. 3818.

¹⁹ **International Chamber of Commerce, Incoterms 2010: Yayın No:715**(Çev. Ercüment Erdem), s.17.

hangi anda satıcıdan alıcıya geçeceği, masrafların nasıl paylaştırılacağına ilişkin konuları açıklamaktadır. Incoterms 2010 kurallarının giriş kısmı da kuralların kullanımı, yorumu ve teslim şekillerinde kullanılan bazı kavramlara ilişkin taraflara bilgi verir, ancak Incoterms kurallarının bir parçasını oluşturmamaktadır²⁰.

B. Incoterms'te Düzenlenen Konular

1. Teslim

Teslim kavramının ticaret hukuku ve eşya hukukunda birden fazla anlamı olmasına karşın Incoterms 2010 kuralları bağlamında, mallara ilişkin hasar ve ziya riskinin satıcıdan alıcıya geçtiği anı belirtir²¹.

Satıcının teslim yükümlülüğü Incoterms'te her bir teslim şekli için "teslim" başlığı altında m. A4'te düzenlenmiştir. Bu maddeye göre satıcı teslim şeklinin türüne göre, malları belirtilen teslim yerinde ya da, varsa, belirlenen teslim noktasında söz konusu teslim şeklinin türüne uygun olan bir taşıma aracına yüklenmiş olarak alıcının tasarrufuna bırakmakla teslim borcunu yerine getirir. Bu şekilde hasar ve ziya riski satıcıdan alıcıya geçmiş olur²².

Incoterms'te teslim yeri olarak belirli şehir veya liman gösterilmemekle birlikte gemide, güvertede veya işletmede teslim gibi bir teslim noktası

²⁰ Abdurrahman Özalp, "ICC Incoterms 2010", *Uluslararası Ticaret ve Tahkim Hukuku Dergisi*, C. I, S.1 s.145.

²¹ **International Chamber of Commerce, Incoterms 2010: Yayın No:715**(Çev. Ercüment Erdem), s.16

²² Her ne kadar Erdem teslim borcunun düzenlendiği madde olarak A1'i dikkate alsın da bu maddede söz konusu olan malların teslimi değil, malların sağlanmasıdır. Malların sağlanmasından anlaşılması gereken de kanımca teslim hazır hale getirilmesi demektir. Bu da malların m. A9 uyarınca gerekli kontrollerden geçirilmiş ve kural olarak ambalajlanmış biçimde taşıma aracına yüklemeye hazır hale getirilmesi ve hatta yüklenmeye başlaması anlamına gerekmektedir. Çünkü teslim borcu ancak yüklemenin tamamlanmasıyla yerine getirilmiş sayılacaktır. Bkz. Erdem, *Sif Satışlar*, s.32, Erdem, Incoterms 2000, s.189.

belirlenmektedir. Teslim zamanı ise ilgili maddede “kararlaştırılan tarihte veya süre içerisinde” denilerek tarafların iradesine bırakılmıştır²³.

2. Hasarın Geçişi

Milletlerarası ticari satımlarda önemli olan ve uygulamada da pek çok ihtilafa neden olan konulardan birisi de hasarın hangi anda alıcıdan satıcıya geçtiğidir. Hasarın geçişi Incoterms’te özellikle düzenlenen ve önem verilen bir konudur.

Hasarın satıcıdan alıcıya geçiş anı yukarıda da bahsedildiği gibi malların teslim anıdır. Incoterms 2000 satıcının teslim borcunu ifa edeceği yeri esas alarak teslim şekillerini dört grup (E, F,C,D klotlar) altında toplamaktaydı. E klotundan D klotuna doğru gidildikçe satıcının yükümlölükleri artmakta ve hasarın geçiş anı da alıcı lehine, daha geç bir zamanda gerçekleşmektedir²⁴.

Incoterms 2010 m. A5’e göre kural olarak, satıcı malları m. A4 uyarınca teslim edene kadar bütün ziya ve hasara katlanır. Bu kuralın istisnası m. B5’te belirtilmiştir. Buna göre, teslim tarihini ve noktasını belirleme hakkı alıcıda ise ve alıcı kararlaştırılan süre içinde satıcıya bu konuyla ilgili gerekli bildirimde bulunmamışsa, sözleşmeye konu olan mallar açıkça belirtmek ve ferdileştirilmek suretiyle, teslimden önce de hasar ve ziya alıcıya geçecektir.

3. Masrafların Paylaşımı

Masrafların paylaşımı da hasarın geçişinde olduğu gibi, kural olarak, teslim anı esas alınarak düzenlenmiştir. Incoterms 2010 m.A6’ya göre alıcı tarafından ödeneceği açıkça düzenlenenler dışında, malların teslim edildiği ana

²³ Erdem, Incoterms 2000, s. 190.

²⁴ Sabah Altay, *Satım Sözleşmesinde Hasarın Geçişi*, İstanbul 2008, s.156.

kadarki bütün malları satıcı üstlenir. C grubu terimlerde ise hasar ve masrafların karşı tarafa geçmesi farklı zamanlardadır. CPT, CIP, CFR VE CIF teslim türlerinde hasar satıcıdan alıcıya mallar taşıyıcıya teslim edildiği anda geçer. Burada teslim yükümlülüğü malların taşıyıcıya teslimiyle gerçekleşmiş olmaktadır. Ancak satıcının masrafları üstlenme borcu malların varma yerindeki ilgili noktaya ulaşmasına kadar devam eder. Hatta satıcı, taşıma sözleşmesi kapsamında varma limanında malların boşaltılmasına ilişkin masrafları da üstlenmek zorunda kalırsa, taraflarca aksi kararlaştırılmadığı müddetçe, bu masrafları alıcıdan isteyemez²⁵.

4. Belgelere İlişkin Yükümlülükler

Incoterms 2010 m.A1'de satıcının ticari faturayı veya sözleşmenin gerektirebileceği diğer uygunluk kanıtlarını sağlama yükümlülüğünden bahsedilmiştir. Madde A10'da ise satıcının, alıcının talebi üzerine, malların ithali ve en son varma noktasına kadar taşınması için alıcının gerek duyduğu ve güvenlikle ilgili olanlar da dâhil tüm belgeleri ve bilgiyi alıcıya sağlayacağı ve bunların edinilmesinde alıcıya yardımcı olacağı düzenlenmiştir. Incoterms 2000'den farklı olarak Incoterms 2010 m.A1'in ikinci fıkrasında düzenlenen herhangi bir belgenin taraflarca üzerinde anlaşılması veya mutad olması halinde bu belgeye eşdeğer bir elektronik kaydının veya sürecinin olabileceği söylenmektedir. Incotems 2000'de ise ilgili maddelerde anılan belgeler veya ona eşdeğer bir elektronik mesaj denmekte idi. Bu durumda eğer taraflar Incoterms 2010'daki bir teslim şekline atıfta bulunmuşlarsa m.A1 ve A10'da belirtilen belgelerin sağlanması anlamında elektronik verilerin karşı tarafa gönderilmesi ancak tarafların bu konu üzerinde açıkça anlaşması veya EDI mesajı²⁶

²⁵ **International Chamber of Commerce, Incoterms 2010: Yayın No:715**(Çev. Ercüment Erdem), s. 52, 53.

²⁶ EDI, ticaret yapan iki kuruluş arasında insan faktörü olmaksızın bilgisayar ağları aracılığıyla belge ve bilgi sağlayan bir sistemdir. Örneğin Singapur 1989 yılında Singapur Network Sistemi'ni(SNS) kurarak

gönderme uygulamasının her iki tarafın ülkesinde mutad olarak uygulanmasına bağlı olacaktır. Bu iki durumdan biri sözkonusu değilse ve satıcı alıcıya belgelerin aslı yerine bunlar yerine geçen bir EDI mesajı göndermişse satıcının belgeleri sağlama yükümlülüğünü gerçekleştirdiğinden bahsedemeyiz.

C. Incoterms'te Kapsam Dışı Bırakılan Konular

1. Sözleşmenin şekli

Milletlerarası ticarete sözleşmelerin yazılı şekilde yapılması gibi bir mecburiyet bulunmamaktadır. Genel olarak hukuk sistemlerinin tümünde ve uluslar arası anlaşmalarda menkul mal satımı sözleşmelerinde şekil serbestîsi benimsenmiştir²⁷. Ancak milletlerarası alanda sözlü şekilde veya eksik hazırlanmış sözleşmelerin ispatı ve çıkabilecek uyuşmazlıkların çözümünde ciddi sorunların çıkmaması için sözleşmelerin yazılı ve detaylı bir biçimde hazırlanması tarafların yararına olacaktır²⁸.

Incoterms'te de sözleşmenin geçerlilik veya ispat şekline dair herhangi bir düzenleme mevcut değildir. Ancak taraflar Incoterms'teki herhangi bir teslim şekline atıfta bulunacaksa bunun hangi yılda yapılan düzenleme olduğu konusunda açıkça anlaşmaları gerekir. Bunun yanı sıra CIF ve FOB teslim şekillerine ilişkin hükümler sadece Incoterms'te değil, 6762 sayılı TTK (Türk

tüm ticari işlemlerini EDI kullanarak yürüten ilk ülkedir. SNS'nin kuruluşundan önce 2-3 gün süren işlemler 15-20 dakikada yapılmaya başlanmış ve bu sayede %20-30 arasında bir verimlilik arştı gerçekleşmiştir. Singapur Limanı dünyada mal sevkiyatının en hızlı gerçekleştiği limandır. Canitez, M., Bakan, İ., **Dış Ticaret İşlemler ve Uygulamalar**, Mersin 2006, s. 432-434; Juana Coetzee, "Incoterms, Electronic Data Interchange, and the Elektronic Communications and Transaction Act", **South African Merchantile Law Journal**, vo. 15, 2003, s. 2.

²⁷ 818 sayılı Borçlar Kanunu m. 11 ve 01.07.2012'de yürürlüğe girecek 6098 sayılı Borçlar Kanunu m. 12'ye göre sözleşmelerin geçerliliği, kanunda aksi öngörülmedikçe, hiçbir şekle bağlı değildir. Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Anlaşması(CISG) m. 11'e göre de satım sözleşmesinin kurulması ve geçerliliği yazılı şekle bağlı olmadığı gibi, sözleşme tanık dâhil her türlü usulle ispat edilebilir.

²⁸ Cemal Şanlı, **Uluslar arası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları**, İstanbul 2011, s.15.

Ticaret Kanunu'nda ve ABD Yeknesak Ticaret Kanunu'nda (UCC) da bulunduğu için tarafların açıkça Incoterms 2010'a atıfta bulunmamaları durumunda hâkim, çıkacak uyuşmazlıkta Incoterms 2010'daki düzenlemeleri kendiliğinden uygulayamayacaktır. Aynı şekilde açıkça kararlaştırılsa bile sözleşmenin yazılı olarak yapılmaması ve taraflar arasında ihtilaf çıkması durumunda da ispat konusunda bir takım sorunlar ortaya çıkabilir. Bu nedenle Incoterms'te düzenlenmemiş olsa bile tarafların yazılı bir sözleşme yapmalarında fayda vardır.

2. Ödeme ve Ödeme Yöntemleri

Incoterms 2000'de olduğu gibi Incoterms 2010'da da ödeme yöntemlerine ilişkin bir düzenlemede bulunulmamıştır. Her ne kadar Incoterms satış bedelinin neleri kapsadığını her bir terimde ayrıntılı olarak ele almışsa da, ödeme yönteminin taraflar arasındaki ticari ilişkilere, devletlerin yasal düzenlemeleri ve özellikle de bankacılık mevzuatıyla yakından ilişkili olduğunu göz önüne alarak yeknesaklaştırma çabası içine girmemiştir²⁹.

3. Mülkiyetin Geçişi

Mülkiyetin geçişi her hukuk düzeninde farklı hükümlere bağlandığından Incoterms'te mülkiyetin geçişi ve mülkiyeti muhafaza kayıtlarıyla ilgili düzenlemelerden özellikle kaçınılmıştır³⁰. Taraflar, ICC'nin çeşitli hukuk sistemlerinde mülkiyetin geçişini özetleyen 546 sayılı broşüründen yararlanabilir.

²⁹ Erdem, Incoterms 2000, s. 192.

³⁰ Erdem, "Incoterms 2000", s. 193.

4. Taşıma

Incoterms yalnızca satıcı ve alıcı arasındaki hak ve yükümlölüklerin bir kısmını düzenler. Her ne kadar her bir teslim şeklinde taşıma sözleşmesini kimin düzenlemesi gerektiği ve taşıma masraflarına kimin katlanacağı belirtilmişse de tarafların taşıyanla arasındaki ilişki düzenlenmemiştir³¹.

5. Sigorta

Incoterms, sadece CIF ve CIP terimlerinde satıcıya sigorta yükümlölüğü getirmiştir. Diğer teslim şekilleri açısından malların sigortalanmasına dair herhangi bir yükümlölük getirilmemiştir. Taraflar isterlerse kendi aralarındaki sözleşmede sigorta konusunda düzenleme yapabilir.

CIF ve CIP terimlerinde de sadece sigortanın kapsamı ve bedelinin belirlenmesine dair hükümler mevcuttur. Sigortacıyla satıcı arasındaki ilişkiler ise Incoterms'in düzenleme alanına girmemektedir³².

6. Değişkenler (Varyantlar)

Satım sözleşmesinin tarafları Incoterms'teki teslim şekillerine bir takım sözcükler ekleyerek terimleri kendi amaçlarına daha uygun hale getirebilir. Tarafların terimlere eklediği bu tür sözcüklere değişken (varyant) denmektedir. Örneğin FOB teslim şekli FOB stowed (FOB istiflenmiş) olarak da kararlaştırılabilir. Ancak bu terimden satıcının malları istifleme masraflarına da

³¹ Erdem, "Incoterms 2000", s. 193.

³² Erdem, **Sif Satışlar**, s. 35.

katlanması gerektiği mi yoksa istifleme sırasında meydana gelebilecek hasarları mı üstleneceği net bir şekilde anlaşılamamaktadır³³.

Incoterms değişkenlerle ilgili hiçbir düzenleme getirmemiştir. Ancak tarafların değişkenleri kullanmak suretiyle yapacağı değişiklikleri de engellememektedir. Ancak istenmeyen durumlarla karşılaşılması için tarafların yapmak istedikleri değişikliklerin etkilerini de sözleşmede açıkça belirtmelerinde fayda vardır. Örneğin taraflar masrafların paylaşımına ilişkin hükmü değiştiriyorsa hasarın da hangi noktada satıcıdan alıcıya geçtiğini düzenlemelidir³⁴.

7. Uyuşmazlıkların Çözüm Şekli

Taraflar herhangi bir uyuşmazlık çıkması durumunda haklarını mahkeme önünde ileri sürebilecekleri gibi tahkim³⁵ yoluna da başvurabilirler. Incoterms uyuşmazlıkların çözümü konusunda taraflara bir sınırlama getirmemiş, konuyla ilgili herhangi bir düzenlemeye yer vermemiştir.

Taraf iradesi ve kontrolünün tahkimde önemli bir rolü olması sebebiyle, milletlerarası ticarette tahkim yolu uyuşmazlıkların çözümünde giderek daha etkili olmaktadır. Uyuşmazlığı çözümleyecek hakemlerin taraflarca seçilmesi, tahkim usulündeki esneklik, tahkim prosedürünün kamuya açık olmayışı sayesinde ticari sırların korunabilmesi ve devlet yargısına oranla çok daha kısa sürede sonuca bağlanması gibi avantajları sebebiyle taraflarca tercih edilmektedir³⁶.

³³ Erdem, "Incoterms 2000", s. 194.

³⁴ International Chamber of Commerce, Incoterms 2010: Yayın No:715, s.17.

³⁵ Tahkim, hukuki düzenlemelerin izin verdiği konular kapsamında, taraflar arasında doğmuş veya doğabilecek uyuşmazlıkların hakem adı verilen kimseler aracılığıyla çözümlenmesidir. Ziya Akıncı, **Milletlerarası Tahkim**, Ankara 2007, s.2.

³⁶ Sibel Özel, , **Milletlerarası Ticari Tahkimde Kanunlar İhtilafı Meseleleri**, İstanbul 2008, s. 26-27.

Taraflar tahkim dışında alternatif çözüm yolları olan arabuluculuk veya uzlaştırma yolunu da tercih edebilir. Ancak arabulucuk ve uzlaştırma yollarında uyuşmazlığa müdahale eden üçüncü kişinin bağlayıcı karar alma yetkisi bulunmamaktadır. Arabuluculuk veya uzlaştırma ad hoc nitelikli olabileceği gibi kurumsal nitelikte de olabilir. Örneğin ICSID ve ICC'nin Arabuluculuk Kuralları kurumsal arabuluculuğu düzenlemektedir³⁷.

8. Sözleşmenin İhlalinden Doğan Konular

Sözleşmeye aykırılık durumları, aykırılığın hukuki sonuçları veya taraflarca bunun ne şekilde ileri sürülebileceğine ilişkin düzenlemelerle çeşitli imkânsızlıklar neticesinde oluşan sorumluluktan muafiyet durumlarına dair maddelere Incoterms kuralları içerisindeki klostlarda yer verilmemiştir. Taraflar bu konuları ya sözleşmelerinde ayrıntılı olarak düzenleyecekler ya da hukuk seçimi yaparak uyuşmazlık çıkması halinde uygulanacak hukuk hükümlerine gideceklerdir³⁸.

9. Sözleşmenin İfasına İlişkin Diğer Konular

Incoterms kuralları mücbir sebep, cezai şart, ayıba ve zapta karşı tekeffül gibi sözleşmenin ifasıyla ilgili diğer konularla ilgili düzenlemeler yapmamıştır. ICC'nin bu konularla ilgili düzenlemiş olduğu kurallar bulunmaktadır. Taraflar bu konularda ya sözleşmede hükümler belirleyecek ya da uygulama alanı içine giriyorsa CISG'e (Milletlerarası Satım Sözleşmelerine İlişkin Birleşmiş Milletler Antlaşması) veya milli hukuklara giderek çözüm bulacaklardır³⁹.

³⁷ Nuray Ekşi, **Milletlerarası Ticaret Hukuku**, İstanbul 2010, s. 177, 178.

³⁸ Erdem, "Incoterms 2000", s.26.

³⁹ Erdem, "Incoterms 2000", s. 195; F. Doğan, agm, s. 350.

D. Incoterms'in Hukuki Niteliği

Incoterms yukarıda belirtildiği gibi ICC tarafından yeknesaklaştırma çabaları sonucunda oluşturulan kurallardır. Ancak Incoterms'in hukuki niteliği hakkında görüş birliği mevcut değildir.

1. Ticari Örf-Adet Görüşü

Örf- adet kuralları, uzun zamandan beri uygulama bulan ve en azından ilgili çevrelerde uyulmasının zorunluluğuna dair yaygın inancın yerleşmiş olduğu davranış kurallarıdır ve objektif hukuk kuralları olduğu için hâkim tarafından re'sen araştırılması ve dikkate alınması gerekmektedir⁴⁰. Bir kuralın örf-adet kuralı olabilmesi için öncelikle gelip geçici değil, uzun zamandan beri istikrarlı bir şekilde uygulanıyor olması gerekmektedir. Ancak sadece bu özellik yeterli değildir. Aynı zamanda tacirler arasında bu kurala bir hukuk kuralıymış gibi uyulmasının zorunlu olduğuna ilişkin yaygın bir kanaat olmalıdır. Son olarak da bir kuralın örf adet kuralı olabilmesi için kanunlara, ahlaka ve kamu düzenine aykırı olmaması gerekir. Örf ve adet kuralları ancak tacirler arasında uygulanabilir. Tacir olmayanlar hakkında ise onlar tarafından bilindiği veya bilinmesi gerektiği takdirde uygulama alanı bulabilecektir⁴¹.

Türk hukukuna göre örf-adet kuralları hakkında ticari bir hüküm bulunmayan ticari işlerde uygulanır ve bu o konuyla ilgili genel hükümlere göre öncelik arz eder⁴². Ancak Incoterms'in uygulanabilmesi ancak tarafların sözleşmede açıkça Incoterms'teki terimlerden birine atıfta bulunmasıyla mümkün olabilmektedir. Hatta sözleşmede sadece bu terimin geçmesi çoğunlukla tarafların iradesini tam olarak yansıtmayacaktır. Taraflar buna ek

⁴⁰ Sabih Arkan, *Ticari İşletme Hukuku*, Ankara 2005, s.88.

⁴¹ İsmail, Doğanay, *Ticari Alım Satım Akdi ve Nevileri*, Ankara 2003, s.9-12.

⁴² Arkan, age, s.86.

olarak Incoterms'in hangi versiyonunu uygulamak istediklerini de belirtmelidir. Bu anlamda örneğin aralarındaki sözleşme gereği CIF teslim şeklini tercih eden taraflar Incoterms 2010 versiyonunu tercih ediyorlarsa "CIF Mersin, Incoterms 2010" şeklinde varma limanını da belirtir şekilde sözleşme yapmalıdır. Aksi halde uyuşmazlık çıkması durumunda mahkeme uygulanacak hukuku belirledikten sonra o hukuk sisteminde CIF satışa dair bir kanun hükmü varsa onu uygulayacaktır. Uygulanacak hukukun Türk hukuku olması durumunda 1 Temmuz 2012'ye kadar 6762 sayılı TTK'daki cif satışa ilişkin hükümlere gidilecektir. Yani hâkimin Incoterms'i kendiliğinden uygulama yetkisi bulunmamaktadır. Bu nedenle de Incoterms'in örf-adet kuralı olduğu görüşüne katılmak mümkün değildir.

2. Ticari Teamül Görüşü

Ticari teamül, ticari örf-adet kuralı sayılmamakla birlikte, tarafların iradelerinin yorumlanması amacıyla kullanılan, ilgili ticari çevrede uygulanagelmiş ve genel kabul görmüş kurallardır⁴³. Bir davranış biçiminin ticari teamül olarak kabul edilebilmesi için öncelikle katılan çevrelerce gerçekten genel ve yeknesak olarak takip edilmesi gerekir. Bunun yanında uzun süreden beri uygulanıyor olması ve ticaret erbabı tarafından gönüllü olarak yükümlülük altına sokucu kural olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Ticari teamüllerin iki önemli fonksiyonu bulunmaktadır. Bunlardan ilki sözleşmenin boşluklarını doldurarak sözleşmeyi tamamlamak, ikincisi taraf iradelerini ve sözleşme hükümlerini yorumlamaktır⁴⁴.

⁴³ Aslıhan Sevinç Kuyucu, **Incoterms (Uluslar arası Ticari Terimler)**, İstanbul, 2011, s.16; Ayoğlu, age., s.163.

⁴⁴ Tolga Ayoğlu, **Uluslararası Ticari Sözleşmelere Uygulanan Genel Prensipler, Maddi Hükümler ve Ticari Adet-Teamüller Olarak Lex Mercatoria**, İstanbul, 2011s.170.

Ticari teamüller tamamlayıcı hukuk karşısında önceliğe sahip olmakla birlikte taraf iradeleriyle ikinci plana da düşürülebilirler⁴⁵.

Ticari teamüller milli hukukların yanı sıra milletlerarası hukukta da kendilerine yer bulabilmektedir. Alman doktrinindeki bir görüşe göre Incoterms ticari teamül olarak nitelendirilmeli ve her halükarda doğrudan doğruya uygulanmalıdır. Bir başka görüşe göre ise Incoterms klotları çekirdek alan ve yan alanları olarak ikiye ayrılmaktadır. Çekirdek alan CIF ve FOB teslim şekli gibi uzun zamandır uygulanagelen klotları içerir ve bunlar artık ticari teamül seviyesine gelmiştir. Yan alanlarda kalan, DDP, FCA gibi klotların ise çekirdek alana girebilmeleri için sürekli uygulanmaları ve ticari çevrelerce onaylanmaları gerekmektedir⁴⁶.

3. Yorum Aracı Görüşü

Incoterms kurallarının yorum aracı olduğunu savunan görüşe göre, ICC taraflara sadece bu kuralları uygulayıp uygulamama konusunda bir seçim imkânı sunmaktadır⁴⁷. ICC, yapısal olarak devletleri veya bireyleri bağlayıcı kurallar koyma yetkisine sahip bir kuruluş değildir. Dolayısıyla Incoterms kurallarının da bağlayıcılığı bulunmamaktadır, bunlar sadece tavsiye niteliğinde kurallardır⁴⁸. Bu nedenle Incoterms kurallarının otomatik geçerliliğe sahip olduğunu ileri sürmek ICC'nin iradesine ters düşmektedir.

Yorum aracını görüşünü savunanlara göre tarafların kararlaştırmamış olması durumunda Incoterms kuralları uygulanamayacaktır. Hâkim sadece bu kuralları tarafların Incoterms kapsamında düzenlenen teslim şekillerinden birine

⁴⁵ Fatih, Doğan, Incoterms 2000 Tarihi Gelişimi-Geçerlilik Kaynağı Münferit Klotlar SonDeğişiklikler, **Prof. Dr. Ömer Teman'a 55. Yaş Günü Armağanı (Birinci Cilt)**, İstanbul, 2002,s.343-34.

⁴⁶ Doğan, agm, s.344.

⁴⁷ Doğan, , agm, s.345.

⁴⁸ Kuyucu, age, s. 14.

karar vermesi ve her iki tarafın da bu kurallara farklı anlamlar yüklemesi sebebiyle çıkan bir uyuşmazlıkta yorum aracı olarak kullanabilecektir⁴⁹.

4. Lex Mercatoria Görüşü

Lex Mercatoria, Latince hukuk anlamına gelen *lex* ve ticaret anlamına gelen *mercatoria* kelimelerinin bir araya getirilmesiyle oluşmuş, milletlerarası ticaret ve özellikle de milletlerarası tahkim literatüründe oldukça yaygın kullanılan bir ifade olmakla birlikte tanımı ve kapsamı üzerinde görüş birliği sağlanabilmiş değildir⁵⁰.

Lex Mercatoria'nın bir tanımını vermek gerekirse milletlerarası ticari işlemlere ilişkin genel hukuki ilkeler ya da farklı ülkeleri ilgilendiren özel ticari ilişkileri düzenleyen hukuki kurallar bütünü veya milletlerarası ticaret camiası tarafından yaratılan bağımsız bir hukuk sistemi olarak ifade etmek mümkündür⁵¹.

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere *lex mercatoria*'nın hukuki niteliği hakkında esas olarak üç temel yaklaşım mevcuttur. Bir görüşe göre *lex mercatoria* milli hukuk sistemlerinden bağımsızdır. Doktrindeki diğer bir görüşe göre de *lex mercatoria* uluslararası ticarete özgü kurallar olmakla birlikte milli hukuk sistemlerinden bağımsız değerlendirilmemeli, aksine bu sistemlerin bir parçası olarak uyuşmazlıklara uygulanmalıdır⁵². Karma nitelikte olan üçüncü görüşe göre ise, her ne kadar *lex mercatoria* bağımsız bir hukuk sistemi gibi nitelendirilemese dahi bağımsız bir hukuk düzeni gibi uyuşmazlığın esasına

⁴⁹ Doğan, agm, s.345.

⁵⁰ Didem Özdemir, "Milletlerarası Ticari Tahkimde Esasa Uygulanacak Hukuk Olarak *Lex Mercatoria*", **GÜHFD**, Haziran- Aralık 2003, C. VII, S. 1-2, s. 94.

⁵¹ Özdemir, agm, s.94; Richard J. Howart, "Lex Mercatoria: Can General Principles of Law Govern International Commercial Contracts", **Canterbury Law Review**, vol. 10, 2010, s. 43; Michael Douglas, The *Lex Mercatoria* and The Culture Of Transnational Industry, **University of Miami International & Comparative Law Review**, Vol. 13, Issue 2 (Spring 2006), s. 369.

⁵² Douglas, agm, 370.

uygulanabilen ve bağlayıcılığını doğrudan doğruya milletlerarası planda gördükleri genel kabulden alan milletlerarası ticarete özgü normlar bütünüdür⁵³.

Lex mercatoria'yı bağımsız bir hukuk sistemi olarak kabul eden görüşe göre lex mercatorianın kapsamını hukukun genel prensipleri, ticari teamüller, uluslararası konvansiyonlar, genel işlem şartları ve hakem kararları oluşturmaktadır⁵⁴. Bu görüşe göre lex mercatoria bağlayıcılığını herhangi bir hukuk sisteminden almamakta, doğrudan doğruya uluslararası karakterinden almaktadır. Bu nedenle de bu görüşe göre lex mercatoria “yabancı hukuk sistemi” olarak kabul edilmelidir⁵⁵.

İkinci görüşe göre ise uluslararası ticaret hukukunun kaynakları konvansiyonlar, model kanunlar ve ticari adet-teamüllerle sınırlıdır ve bunlar milli hukuk sistemlerinden bağımsız değil, tam tersine onların bir parçasıdır. Bu nedenle de uluslararası nitelikte maddi hükümler ve anlaşmalar milletlerarası ticaretin ihtiyaçlarına uygun olarak milli hukuk sistemlerince yeknesak bir biçimde yorumlanmalı ve uygulanmalıdır⁵⁶.

Üçüncü görüşe göre ise lex mercatoria milletlerarası ticarete özgü maddi kurallar bütünüdür ve bu kurallar milli hukuk sistemlerinden bağımsız değildir, ancak bağlayıcılıklarını milli hukuk sistemlerinden değil, milletlerarası arenada gördükleri genel kabulden alırlar. Bu nedenle de uluslararası sözleşmelerden doğabilecek uyuşmazlıkların esasına uygulanabilirler⁵⁷.

⁵³ Ayoğlu, age, s.30 .

⁵⁴ Coetzee, agm, s.131.

⁵⁵ Ayoğlu, age, 32; I.F.Turley, “Lex Mercatoria :Quo Vadis?”, Journal of South African Law, Vol. 1999, issue 3(1999), s.460.

⁵⁶ Ayoğlu, age, s. 45; Turley, I.F., agm, s. 455.

⁵⁷ Ayoğlu, age, s.51.

Lex Mercatoria'nın kaynakları konusunda da doktrinde görüş birliği mevcut değildir⁵⁸. Bazı yazarlar hukukun genel ilkelerini, ticari örf-adet ve teamül kurallarını, standart sözleşmeleri, yayımlanan hakem kararlarını ve devletler genel hukuku kurallarını lex mercatorianın kaynakları arasında sayarken; daha dar kapsamlı bir yaklaşımı benimseyen yazarlar lex mercatorianın sadece milletlerarası ticari örf-adet kurallarından oluştuğunu savunmaktadır⁵⁹.

Incoterms kurallarının Lex Mercatoria içinde yer aldığını savunan görüşe göre, Incoterms'in Lex Mercatoria niteliği konusunda zaten en ufak bir şüphe bile duyulmamalıdır. Tartışma konusu olan şey sadece tarafların atıfta bulunmadığı durumlarda Incoterms'in uygulanıp uygulanmayacağı konusunda çıkmaktadır. Incoterms'in yüksek tanınmışlık düzeyi sebebiyle ticari teamüllerin arasında kabul edilmesi ve taraflar aralarında kararlaştırmaları bile CISG m.9(2) hükmü gereğince sözleşmenin parçası olarak kabul edilerek uygulanması görüşü ağırlık kazanmaktadır⁶⁰.

Ancak kanaatimize göre bu görüşe katılmak mümkün değildir. Öncelikle Incoterms her ne kadar milletlerarası ticaret sahasında yüksek bir tanınmışlık seviyesine erişse de ICC'nin Incoterms kurallarını yayımlama amacı milletlerarası ticarete kullanılan teslim şekillerinin ortak bir yoruma ulaştırılarak uyuşmazlıkların önüne geçilmesini sağlamaktır. Taraflar aralarındaki satım sözleşmesine uygun olan herhangi bir teslim şeklini seçmekte özgür oldukları gibi, seçtikleri teslim şekline ilişkin kurallar üzerinde de değişiklik yapabilme

⁵⁸ Bazı yazarlar Lex Mercatoria'nın kaynaklarının kapsamını belirlerken öncelikle lex mercatoria'nın kaynakları içerisine nelerin girmediğini tespit etmeyi daha uygun görmektedir. Bu yazarlara göre öncelikle bazı yazarların savunduğunun aksine hakaniyete ve nesafete uygun olarak "amiable compositor" olarak hakemlerin verdiği kararlar ve uluslararası hukukun emredici kuralları olan jus cogens ve milletlerarası kuruluşların kendi düzenleyici kuralları Lex Mercatoria'nın kaynaklarını oluşturmaz. Bkz.Howart, agm, s.41.

⁵⁹ Musa Aygül, "Milletlerarası Ticari Sözleşmelerde Lex Mercatoria'nın Uygulanması", **SÜHFD**, C. 12, S. 3-4,2004, s. 66; Michael Frischkorn, "Definitions of the Lex Mercatoria and the Effects of Codifications on the Lex Mercatoria's Flexibility", **European Journal of Law Reform**, Vol. 7, Issue 3/4 (2005), s. 333.

⁶⁰ Ayoğlu, age, s. 323; Frischkorn, agm, s.334.

hakkına sahiptir. Incoterms kurallarının tarafların sözleşmede kararlaştırmamış olmalarına rağmen uygulanabilmesini savunmak ICC'nin yapısına da ters düşmektedir. Zira ICC, bağlayıcı kural koyma yetkisini haiz bir kuruluş değildir. Kanaatimize göre Incoterms, tarafların uygulayıp uygulamamakta serbest olduğu maddi sözleşme kurallarıdır⁶¹.

E. Incoterms'in Uygulanma Kabiliyeti

Incoterms kuralları milletlerarası mal satımlarında alıcı ve satıcının hak ve yükümlülüklerini düzenleyen maddi hukuk normlarıdır ve tarafların aralarına koydukları sözleşme hükümleri niteliğini taşımaktadır⁶². Diğer bir anlatımla Incoterms kurallarının uygulanabilmesi için tarafların aralarındaki sözleşmeye bu yöndeki iradelerini aktarmaları gerekmektedir. Her ne kadar milletlerarası ticarete Incoterms kurallarının hâkimiyet sahası çok genişse de Incoterms bireysel özerkliğe bağlıdır⁶³.

Incoterms satıcıya ve alıcıya ait hak ve yükümlülükleri düzenlemekle birlikte taraflara sonsuz bir esneklik sağlamaktadır çünkü taraflar kendi ihtiyaçları çerçevesinde seçtikleri teslim şekline ilişkin kuralları değiştirmekte serbesttir⁶⁴.

⁶¹ Taraflar aralarındaki sözleşmeye Incoterms kuralları içinde düzenlenen teslim şekillerinden birini seçerek o teslim şekline ilişkin kuralları aralarındaki sözleşme hükmü statüsüne getirmiş olurlar. Incoterms kurallarını seçmek hukuk seçimi anlamına da gelmemektedir. Ancak taraflar aralarındaki sözleşmeye Incoterms'te düzenlenen teslim şekillerinden birini koymakla uygulanacak hukuku adeta daraltmaktadır ve uygulanacak hukuka ilişkin görevlerden birçoğunu Incoterms'e yüklemektedir. Alıcının ve satıcının hak ve yükümlülüklerinin tespiti, teslim ve hasarın geçişi gibi uygulanacak hukukun çözeceği en önemli problemler Incoterms hükümleri tarafından çözüme kavuşturulmaktadır. Bkz. Bahattin Bahadır Erdem, "Incoterm'in Uluslararası Satımlarda Uygulanacak Hukuka Etkisi ve Hukuki Niteliği", **MHB**, Yıl:1990, S. 1-2, s.70.

⁶² Erdem Bahadır, agm s.70.

⁶³ Doktrinde CISG m.9 uyarınca Incoterms kurallarının milletlerarası ticarete zorunlu olarak uygulanması gerektiği tartışılmaktadır. Bkz. Frederico Eduardo Z. Glitz, "Transfer of Contractual Risk and Incoterms Brief Analysis of its Application in Brazil", **Journal of International Commercial Law and Technology**, 2011, Vol. 6, Issue 2, s. 110.

⁶⁴ Roth JR, Roth III, agm, 736.

Taraflar sözleşmede Incoterms'de düzenlenen teslim şekillerine ait kuralların uygulanmasını kararlaştırmalarının yanı sıra hangi Incoterms versiyonunun uygulayacaklarını da kararlaştırmalıdır. Her ne kadar 1 Ocak 2011 tarihinden sonra imzalanan ve yıl belirtmeden atıf yapılan Incoterms kurallarına yer veren sözleşmelerin Incoterms 2010'a tabi olacağını belirten yazarlar⁶⁵ olsa da kanımızca bu doğru bir yorum değildir. Çünkü taraflar bu tarihten sonra sözleşmiş yapsalar bile taraf iradeleri Incoterms kurallarının daha önceki versiyonlarını uygulamak yönünde olabilir.

Milli mahkemelerde hâkimlerin taraflar Incoterms kurallarına atıf yapmamışlarsa yorum yoluyla Incoterms kurallarını uygulama yetkileri bulunmamaktadır. Ancak aynı şey ticari tahkimde hakemler için sözkonusu değildir. Incoterms kuralları tarafların aralarındaki milletlerarası ticari satım sözleşmesine koydukları sözleşme hükümleri olmalarının yanı sıra uyuşmazlık konusu ilişkiyi milletlerarası planda düzenleyen örf-adet, teamül ve tatbikatları formüle eden maddi milletlerarası norm niteliğindedir ve taraflar kendilerine atıf yapsa da yapmasa da hakemler tarafından uygulanacaktır⁶⁶.

Örneğin Rotterdam'daki Deri ve Deri Mamülleri Borsası Hakem Mahkemesi, 1964 tarihli sigortaya ilişkin uyuşmazlığı çözdüğü bir kararında tarafların sözleşmeye koydukları C.F. kaydının yorumunda Incoterms kurallarını doğrudan uygulayarak "malın gönderme limanında yüklenmesinden itibaren hasar alıcıya geçer" kuralını uygulamış ve alıcının C.F. kaydının anlamını ve dolayısıyla sigorta etme yükümlülüğünün olmadığını bilmesi gerektiği için oluşan zarara da kendisinin katlanmasına hükmetmiştir⁶⁷.

⁶⁵ Özalp, agm, s. 142.

⁶⁶ Erdem B., agm, s. 72; Cemal Şanlı, **Milletlerarası Tahkimde Esasa Uygulanacak Hukuk**, Ankara 1986, s. 335-337.

⁶⁷ Şanlı, **Milletlerarası Tahkim**, s. 340.

F. Incoterms'in Uygulama Alanı

Incoterms'in kişi bakımından uygulama alanı sadece satıcı ve alıcı arasındaki ilişkilerle sınırlıdır. Yani taşıyıcıyla gönderen arasındaki ilişkiler ya da sigortacıyla sigorta ettiren arasındaki ilişkiler Incoterms kapsamında düzenlenmiş değildir⁶⁸.

Incoterms kurallarının uygulanabilmesi için tacirlerin gerçek veya tüzel kişi olmaları ya da özel hukuk tüzel kişisi ya da kamu hukuku tüzel kişisi olmaları arasında bir fark bulunmamaktadır.

Incoterms kuralları niteliği itibariyle yalnızca milletlerarası ticari satımlarda uygulanabilmektedir. Tezin önceki bölümlerinde de anlatıldığı üzere Incoterms kuralları bir ticari satıma ilişkin tüm detayları içermez, yalnızca malın teslim şeklini, malla ilgili hasar ve masrafların hangi andan itibaren satıcıdan alıcıya geçtiğini belirler⁶⁹. Buna karşılık mülkiyetin devri, sözleşmenin ihlali ve sonuçları, mücbir sebep ve sorumluluktan kurtulma halleri Incoterms kurallarının düzenleme alanı içerisinde değildir⁷⁰.

Her ne kadar Incoterms, milletlerarası ticarete kullanılan terimler olarak tanımlansa da bu terimler yalnızca milletlerarası ticarete değil, ulusal sınırlar içinde gerçekleşen ticarete de kullanılabilmektedir. Incoterms'in 2000 versiyonunda terimlerin öncelikle malların ulusal sınırlar dışında satımında kullanılmak amacıyla oluşturulduğu ancak ulusal pazarlardaki satım sözleşmelerinde de kullanılabildiği, bu durumda alıcının ve satıcının ithalat ve

⁶⁸ Doğan, F., agm, s.346.

⁶⁹ Şanlı/ Ekşi, age, s.113.

⁷⁰ Kuyucu, age, s.23.

ihracatla ilgili izinleri ve diğer resmi izinleri alması gerektiğine dair A2 ve B2 maddelerinin gereksiz olacağı belirtilmiştir⁷¹.

Geleneksel olarak Incoterms milletlerarası satımlarda kullanılmakla beraber, özellikle Avrupa Birliği gibi ticari bloklar ülkeler arasındaki sınır formalitelerini önemsiz hale getirmektedir. Bu nedenle Incoterms hem ülke içi hem de ülkeler arası ticarete kullanıma uygundur. İthalat ve ihracatla ilgili alıcı ve satıcının yükümlülüklerini belirleyen hükümler ihtiyaç oldukça uygulanacaktır. ICC'nin güncel uygulamayı bu yönde geliştirmesinin iki temel sebebi mevcuttur. Birincisi tacirlerin terimleri genelde sadece iç ticarete kullanması, diğeri ise Amerika Birleşik Devletleri'nin Incoterms'i iç pazarda ticaret kanunu olan "Yeknesak Ticaret Kanunu"ndaki yükleme ve teslimle ilgili terimler yerine kullanmada gösterdiği istekliliktir⁷².

Incoterms kurallarının zaman bakımından uygulanmasına da herhangi bir sınırlama getirilmemiştir. Incoterms kurallarının teknolojinin gelişimi ve ortaya çıkan ticari ihtiyaçlar sonucu zaman zaman revizyona uğraması önceki versiyonlarının uygulanabilirliğinin ortadan kalkacağı anlamına gelmemektedir. Bu nedenle taraflar isterlerse Incoterms kurallarının son şekli olan Incoterms 2010'dan önceki versiyonlarına da yıl belirtmek suretiyle atıf yapabilirler⁷³.

II. CIF SATIŞ VE GENEL OLARAK C GRUBU TERİMLER

Tezimizin bu bölümünde C grubu terimlerden CIF teslim şeklinin özellikleri, tarihçesi ve hukuki niteliği incelenecek; Incoterms 2010 kuralları çerçevesinde satıcı ve alıcının yükümlülükleri irdelenecektir.

⁷¹ Yılmaz, M.; Öztekin, A. ; Şahin, N. ; Incoterms 2000 ve 2010'un Mukayeseli Analizi Ve Türkiye Uygulamalarındaki Eksiklikler, **Journal of Yaşar University**, s. 3815.

⁷² <http://www.iccwbo.org/Incoterms/index.html?id=40772>, erişim tarihi: 22.01.2012.

⁷³ Kuyucu, age, s.23.

A. C Grubu Terimlerin Özellikleri

C grubu terimleri CPT, CIP, CFR ve CIF teslim şekillerinden oluşmaktadır. Bu terimlerden CFR ve CIF yalnızca deniz ve iç su taşımacılığında kullanılmaktadır. CPT ve CIP ise her türlü taşımacılıkta kullanılmaya uygun terimlerdir.

C grubu terimler yüklemede satış kategorisine girmektedir. C grubu terimler kullanıldığı zaman yanına varma limanı da yazılmalıdır. Örneğin CIF (HAMBURG), Incoterms 2010.

C grubu terimlerinin en dikkat çeken özelliği iki kritik noktalarının bulunmasıdır. Hasarın geçişi ve masrafların devri farklı yerlerde gerçekleşmektedir. C grubu teslim şekillerinde satıcı teslim yükümlülüğünü, mallar varma yerine ulaştığında değil, malları ilgili taşıyıcıya tevdi ettiği zaman yerine getirmiş sayılır. Buna bağlı olarak da hasar ve ziya taşıyıcıya teslim anında alıcıya geçmiş olur⁷⁴.

Masrafların alıcıya devri ise kural olarak hasarın geçişinden daha sonra, malların varma limanına ulaşmasıyla alıcıya geçmiş olur.

C grubu terimlerin tamamında satıcı, masrafları kendisine ait olmak üzere kararlaştırılan teslim noktasından belirlenen varma limanına, varsa burada kararlaştırılan bir noktaya kadar, olağan koşulları içerecek ve satılan tip malların taşınması için genellikle kullanılan tipte bir gemide ve olağan bir rotada taşıma sağlayacak bir taşıma sözleşmesi yapmalı veya böyle bir taşıma sözleşmesi tedarik etmelidir.

CIF ve CIP terimlerinde satıcının masraflar kendisine ait olmak üzere malları sigorta ettirme yükümlülüğü bulunmaktadır.

⁷⁴ Ramberg, agm, s.417.

CIF ve CFR terimleri arasındaki tek fark CIF teriminde satıcının ilaveten malın taşınması esnasında meydana gelebilecek hasar ve kayıplara karşı deniz sigortası yaptırmaya⁷⁵ yükümlülüğünün de bulunmasıdır

B. CIF Kavramının Anlamı ve Tarihi Gelişimi

CIF, İngilizce cost(bedel), insurance (sigorta) ve freight (navlun) kelimelerinin ilk harflerinden oluşmuştur. Fransızlar ise cout, assurance ve fret kelimelerinden hareketle CAF terimini türetmişlerdir⁷⁶.

Avrupa'nın kapalı bir ekonomi yaşadığı Orta Çağ'da Hintliler ve Çinliler ipek, baharat gibi bazı lüks tüketim maddeleri için Avrupalılarla deniz aşırı ticaret yapıyordu. Bu dönemlerde alıcılar deniz yolculuğunun tehlikeleri sebebiyle sadece boşaltmada teslim yoluyla satışları kabul ediyordu. Buna karşı satıcı da geminin tayini suretiyle satışı tercih ediyor ve bu sayede malların kısmen veya tamamen zarara uğramasından dolayı sorumlu olmuyordu. Ancak bu tür satışta da alıcının semeni ödeme borcu, malın varma limanına salimen ulaşmasına bağlıydı⁷⁷.

Denizaşırı satışların ortaya çıkışını üç aşamaya ayırmak mümkündür. Birinci dönem denizaşırı satışların ortaya çıkmasından itibaren 1834'e kadar süren tereddüt dönemidir. İkinci aşama 1834-1850 yılları arasında süren gelişme

⁷⁵ Şenay Eryürek, **Uluslararası Bankacılık İçin İlk Tanımlar ve Incoterms**, Ankara 1987, s.29.

⁷⁶ H. A. , Kuyucak, "Sif(Cif) Satışlar, Mukaddime", **İstanbul Barosu Mecmuası**, Y.1930, C. IV, S.44-48, s. 2383. Karşılaştırmalı hukukta, Fransa hariç, her zaman CIF terimi kullanılmaktadır. Fransızlar da CAF terimini kullanmalarına rağmen terimin İngilizce okunuşunu tercih etmişlerdir. 6762 sayılı TTK'da ise terim SİF olarak geçmektedir ancak neden bu şekilde kullanıldığına dair kanunun gerekçesinde ve Adliye Encümeni Mazbatasında herhangi bir açıklamaya rastlanmamıştır. Bknz. Erdem, **Sif Satışlar**, s.3; Nusret Hergüner, "Cif Satışın Mekanizması ve Hususiyetleri", **Gümrük Bülteni**, Y. 1938, S. 20, s. 329; Doktrinde Türk Hukukunda Fiyat, Sigorta ve Navlun kelimelerinin kısaltması olarak FSN teriminin kullanılabileceği fikri ortaya atılmışsa da terimin dilimize ve kanuna sif olarak geçmesi sebebiyle uygulamada yer bulamamıştır. Bkz. Hüseyin Avni Göktürk, "SİF Satış", **Adliye Ceridesi**, Y. 1936, S. 20, s. 1517.

⁷⁷ Erdem, **Sif Satışlar**, s.7.

dönemidir. Üçüncü aşama ise yüklemede satışların, özellikle de CIF satışın ortaya çıktığı 1850 sonrası dönemdir⁷⁸.

Milletlerarası ticarete ilk olarak FOB (Free on Board) yani güvertede teslim satışlar ortaya çıkmış ve denizaşırı satışların en çok tercih edilen şekli olarak uzun süre popülarlığını korumuştur. Henüz düzenli posta seferi yapan gemilerin görülmediği, modern haberleşme araçlarının gelişmediği, milletlerarası ticaretin gelişmeye başladığı 18. yüzyıl sonu ve 19. yüzyıl başlarında FOB satışlar en uygun satış şekliydi⁷⁹.

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte milletlerarası ticaretin içinde bulunduğu durumlarda zaman içerisinde değişmeye başladı. Tarifeli seferler yapan denizcilik işletmelerinin kurulmasıyla milletlerarası satımlarda kullanılan belgelerin posta yoluyla gönderilmesi, dolayısıyla da tarafların bilgilere daha kolay ulaşmasının önü açılmış oldu.

1855 yılında İngiltere’de “The Bills of Lading Act” (Konişmento Hakkında Kanun)un yürürlüğe girmesiyle finans araçları yaygınlaşmaya ve bankalar döviz piyasalarına alıcı olarak girmeye başladı. Bu gelişmelerin sonucunda dış ticaret hacmi genişledi ve bu artışla birlikte CIF kaydı FOB kaydından türeyerek⁸⁰ ortaya çıkıp gelişmeye başladı. Mal üzerindeki zilyetliği temsil eden konişmentonun posta ile gönderilebilmesi ve tarifeli seferlerin başlaması sayesinde alıcı ya da vekilinin yükleme limanında bizzat hazır bulunma zorunluluğu ortadan kalktı. Alıcının, malları satıcı tarafından gemide teslim edileceği gönderme limanında bizzat hazır bulunmadığı ve sözleşmeyle kararlaştırılan semenin ödenmesinin ileri bir tarihe bırakıldığı durumlarda, CIF

⁷⁸ Turgut Kalpsüz, **Denizaşırı Satışlar(Giriş-Boşaltmada Satışlar)**,Ankara 1967, s. 176.

⁷⁹Ercüment Erdem, “Denizaşırı Satış Olarak FOB Satış”, **Ticaret Hukukuyla İlgili Makaleler**, İstanbul 2008, s.146.

⁸⁰ Paul Todd, **Cases and Material on International Ttrade Law**, Londra 2003, s.10

teslim şekli FOB teslim şeklinden daha iyi hizmet ettiği için tacirler tarafından daha çok tercih edilmeye başlandı⁸¹.

CIF satışlar milletlerarası ticarete yaygın olan mal satışlarıyla ilgili olarak ticari teamül şeklinde ortaya çıkmıştır. CIF satışa ilişkin ilk mahkeme kararı 1862’de Marsilya mahkemelerinde verilmiş, İngiltere’de ise ancak 1872’de mahkeme kararlarında CIF satışa rastlanmıştır⁸². Önceleri adi satış sözleşmelerinin bir bendi olarak ortaya çıkan CIF, ticari ihtiyaçlara uygun olması sebebiyle ayrı bir sözleşme türü olarak kabul edilmiştir⁸³.

CIF satışa ilişkin kurallar genel olarak üç aşamadan geçmiştir. 1860-1891 yılları arasındaki ilk aşamada hasarın yüklemekten itibaren alıcıya geçeceği kuralı uygulanmaya başlamıştır. Satıcı, koniamento ve sigorta poliçesi dâhil tüm belgeleri mümkün olan en kısa süre içinde alıcıya göndermekle yükümlüdür. 1890-1900 yılları arasındaki ikinci aşamada taraflar arasında çıkan uyuşmazlıkları çözmeye çalışan mahkemeler ilişkilerdeki menfaat dengesini bozmaktan çekindikleri için sözleşmelerin ruhundan çok lafzından hareketle yorum yapmışlardır. Dolayısıyla CIF satış uyulması zorunlu şekli kurallar içeren sert bir sözleşme haline gelmiştir. Yirminci yüzyılın başlarından itibaren devam etmekte olan üçüncü aşamada ise taraflar sözleşmeye koydukları feshi talep hakkını saklı tutan kayıtlar koymak suretiyle ikinci dönemde yaratılan bu sert kuralları aşmaya çalışmışlar ancak bu sefer de sayısız uyuşmazlıklar çıkmıştır. Sonuçta bu durum taraf iradelerinin dikkate alınmaya başlamasıyla yumuşayarak CIF satışta ilke olarak her şeyin tarafların anlaşmalarına bağlı olduğu kabul edilmiştir⁸⁴.

⁸¹ Yaşar, T. O., agm, s.73-74.

⁸² İngiliz mahkemelerinde CIF satışa dair ilk kararın (Trequelles v. Sewell) 1862’de verildiğine ilişkin bkz. Edward A. Craihhill, “Sales Of Goods on CIF Terms”, **Virginia Law Review**, vol. VI, no. 4, 1919, s. 230.

⁸³ Kuyucu, agm, s. 2383.

⁸⁴ Kuyucak, agm, s. 2384-2385; Kalpsüz, **Denizası Satışlar**, s. 117-118.

CIF satış bugün milletlerarası ticarette en yaygın kullanılan mal satım sözleşmesidir. CIF satımlarda alıcı satıcıyla bir “paket sözleşme” akdetmektedir. Yani alıcı gönderilen mallar, sigorta ve navlun için ödeyeceği toplam bedeli önceden bilmektedir, alıcının öngöremeyeceği bir bedel söz konusu değildir⁸⁵.

C. CIF Satışın Özellikleri

1. Denizaşırı Satış Olması

Denizaşırı satışları diğer satışlardan ayıran başlıca özellik, satıcının belli bir bedel karşılığında satmayı taahhüt ettiği malın kısmen veya tamamen deniz yoluyla taşınması ya da gemiye yüklenmesi yahut gemiden boşaltılmasının taraflarca sözleşmede kararlaştırılmasıdır⁸⁶.

Denizaşırı satışlar teslim borcunun ifa edildiği yere göre yüklemede satış ve boşaltmada satış olarak ikiye ayrılmaktadır. Eğer sözleşmede malların yükleme limanında teslimine karar verilmişse yüklemede satış, malların varma limanında teslimine karar verilmişse boşaltmada satış söz konusu olur⁸⁷.

Boşaltmada satışlar doktrinde ikiye ayrılmaktadır: geminin tayini suretiyle satış ve yüklenmek suretiyle satış. Geminin tayini suretiyle satışta, malların yükleme limanında önceden belirlenmiş bir gemiye yüklenmesi, varma limanına kadar hasar ve masrafların satıcıya ait olması ve teslimin varma limanında yapılması söz konusudur. Yüklenmek suretiyle satışlar ise satıcının tür ve miktarı belirli bir malı, belirli bir süre içinde, varma limanında teslim edilmek üzere, yükleme limanından yüklemeyi taahhüt ettiği satış türüdür⁸⁸.

⁸⁵ Daniel E. Murray, “Risk of Loss of Goods in Transit: A Comparison of the 1990 Incoterms With Terms From Other Voices”, **Inter-American Law Review**, y. 1991, vol,23,1,s.110.

⁸⁶ Hakan Karan, **Elektronik Konişmento**, Ankara 2004, s.88.

⁸⁷ Erdem , **Sif Satışlar**, s.53.

⁸⁸ Kalpsüz, **Denizaşırı Satışlar**, s. 51.

Eğer deniz nakliyesinin bütün masraflarına ve hasarına satıcı katlanıyorsa ve nakliyat sırasında mal tesadüfî nedenlerden ötürü zayi olması veya hasara uğraması durumunda alıcı teslim talebinde bulunma hakkına sahip değilse bir boşaltmada satış söz konusu demektir⁸⁹.

Yüklemede satışta ise satıcı, satılanı teslim yükümlülüğünü yükleme limanında gerçekleştirir ve satıcının teslim anından itibaren artık satılan mal ile bir alakası kalmaz. Teslim anından itibaren malın taşınması ve taşımadan kaynaklanan masraf ve hasarlara katlanmak alıcıya düşmektedir. Yüklemede satışlar satış bedelinin unsurları ve masrafların paylaşılmasına göre çeşitlilik gösterebilmektedir⁹⁰.

Incoterms'te CIF satışın yalnızca deniz ve içsu taşımacılığında kullanılabileceği, diğer taşıma şekilleri için uygun bir terim olmadığı açıkça ifade edilmiştir⁹¹. Bu itibarla CIF satış bir denizaşırı satıştır. Incoterms 2010 m.A4'te de belirtildiği gibi satıcının teslim borcu malları gemide teslim etmekle yerine getirilmiş olur. Teslim anından itibaren de, istisnai durumlar saklı kalmak kaydıyla hasar ve ziya alıcıya geçmektedir. Incoterms'teki bu düzenlemeler açıkça yüklemede satışın özelliklerini taşımaktadır.

⁸⁹ Kalpsüz, **Denizaşırı Satışlar**, s. 54.

⁹⁰ Kalpsüz, **Denizaşırı Satışlar**, s. 67,68.

⁹¹ Uygulamada kara veya demir yoluyla yapılan taşımalarda zaman zaman CIF teslim şeklinin kararlaştırıldığı görülmektedir. Yargıtay 19. Hukuk Dairesi 24.03.1995 tarihli bir kararında satıcı Slovakya'dan malları trene yükleyerek göndermesine rağmen sözleşmede CIF (Kapıkule) yazması sebebiyle sözleşmeyi taşıma şeklini dikkate almadan değerlendirmiş ve CIF teslim şeklinde ifa yerinin yükleme yeri olduğundan hareketle somut olayda ifa yerinin Slovakya olduğuna karar vermiştir.(19.HD, E.1994/6589,K. 1995/2726, T.24.3.1995)Ekşi, age, s.120. Yargıtay 1997 yılına ait bir kararında da malların taşınması kamyonla yapılmış olmasına rağmen taraflar arasındaki sözleşmede CIF teslim şekli kararlaştırıldığı için taşıma şeklini irdelemeksizin nakliye ücretinin satıcıya ait olduğuna hükmetmiştir. Yar. 11. HD. , E. 1997/52, K. 1997/891, T. 20.02.1997 (<http://www.hukukturk.com>, Erişim tarihi: 22.05.2012).

2. Menkul Mal Satışı Olması

CIF satış menkul mal satışlarıdır. Zaten gayrimenkul mallar nitelikleri itibarıyla CIF satışa konu olamazlar⁹². Menkul mal kavramı, özüne zarar verilmeksizin bir yerden başka bir yere taşınabilen eşya olarak ifade edilebilir⁹³. Türk hukukunda nitelikleri itibarıyla taşınabilen her türlü maddi eşya ve tapuya taşınmaz olarak kaydedilenler dışında kalan sınırlı aynı haklar, alacak hakkı, şirketlerdeki ortaklık hakları, fikri ve sınai haklar taşınmaz olarak kabul edilse de⁹⁴ milletlerarası ticari satımın bir türü olan CIF satışta menkul mal tanımı daha dar kapsamlı olarak anlaşılmaktadır.

Menkul mal kavramı cisimleşmiş ve somut şeyleri kapsamaktadır. Yani gayri maddi şeyler mal kapsamına girmemektedir. Yani haklar ve know-how menkul mal değildir. Aynı şekilde elektrik enerjisi de menkul eşya sayılamayacağı için CIF satışın konusu olamazlar⁹⁵.

Incoterms kuralları menkul mal anlayışı konusunda CISG'le paralellik arz etmektedir. Bu anlamda CISG'in kapsam dışı bıraktığı menkul kıymetler, ticari senetler ve paranın satımı⁹⁶ da Incoterms'te düzenlenen teslim şekillerinin ve bu anlamda CIF satışın konusunu oluşturmaz.

⁹² Erdem, **Sif Satışlar**, s.56.

⁹³ M. Kemal Oğuzman; Özer Seliçi, **Eşya Hukuku**, İstanbul 1985, s. 554.

⁹⁴ Cevdet Yavuz, **Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, İstanbul 2009, s. 66.

⁹⁵ Yeşim Atamer, **Milletlerarası Satım Hukuku**, İstanbul 2008, s.32; Elektrik satımı CISG'de de kapsam dışı bırakılmıştır. Bunun temel nedeni elektriğin hukuki niteliğiyle ilgili olarak tam bir düşünce birliğine varılamamasıdır. Birçok hukuk sisteminde elektrik maddi mal olarak kabul edilmez (Zafer Zeytin, s. 95)

⁹⁶ERCÜMENT ERDEM, "Uluslararası Mal Satışlarında 11 Nisan 1980 Tarihli Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin Uygulama Alanı", Ticaret Hukukuyla İlgili Makaleler, İstanbul, 2008, s. 18 Bununla birlikte CISG eşyayı temsil eden senetlerle yapılan satımları, bazı ülke hukuklarında ticari senet satımı olarak değerlendirilmediği için kapsam dışında bırakmamıştır.

3. Mesafeli Satış Olması

Satım konusu malların bir yerden başka bir yere gönderilmesini öngören satışlara mesafeli satış denmektedir. Mesafeli satışlar gönderme suretiyle satışlar ve mevsuf gönderme suretiyle satışlar olarak ikiye ayrılmaktadır⁹⁷.

Satım konusu malın ifa yerinden başka bir yere gönderilmesi suretiyle yapılan satışlara gönderme suretiyle yapılan satış denmektedir. Buna karşılık satılanın ifa yerine gönderilmesi suretiyle yapılan satışlar mevsuf gönderme suretiyle yapılan satış olarak adlandırılmaktadır. Mevsuf gönderme suretiyle yapılan satışlarda satım konusu malın ifa yerinde hazır bulundurulması satıcıya ait bir yükümlülüktür.⁹⁸

CIF satışta ifa yeri, satıcının malı teslim ettiği yerdir. Yani satıcı malları ifa yerinden alıcının bulunduğu varma limanına göndermektedir. Bu nedenle CIF satış gönderme suretiyle satış niteliğindedir⁹⁹.

4. Ticari satış olması

CIF satış milletlerarası deniz ticaretinde gelişen teamüller sonucu ortaya çıkmış bir satış türüdür. Nitekim 1936'dan itibaren ICC tarafından yayımlanan Incoterms'lerde de CIF satışa ait düzenlemeler mevcuttur. Incoterms'in amacı dış ticarete yaygın olarak kullanılan terimlerin yorumu için uluslar arası kurallar oluşturmaktadır¹⁰⁰. Yani Incoterms sadece ticari satışları düzenlemektedir.

⁹⁷ Erdem, **Sif Satışlar**, s.59,60.

⁹⁸ Kalpsüz, **İfa Mahali**, s. 30.

⁹⁹ Kalpsüz, **İfa Mahali**, s. 32. Erdem, **Sif Satışlar**, s.60.

¹⁰⁰ Incoterms 2000, ICC, s.5.

Bunun yanı sıra cif satış TTK ve Yeknesak Ticaret Kanunu'nda da özel olarak düzenlenmiştir. 6762 sayılı TTK'da m.3 uyarınca TTK'da düzenlenen konular ticari iştir¹⁰¹.

D. CIF SATIŞIN HUKUKİ NİTELİĞİ

Doktrinde ve çeşitli ülkelerin mahkeme kararlarında CIF satışın hukuki niteliğiyle ilgili çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Tezimizde bu görüşlerden üçü olan belge satışı görüşü, belgelerin teslimiyle yerine getirilecek mal satışı görüşü ve CIF satışın yalnızca bir satış sözleşmesi olduğu görüşleri ele alınmıştır.

1. Belge satışı görüşü

CIF satışın belge satışı olduğu görüşü Arnhold Karberg and Co.- Blythe davasında ortaya çıkmıştır¹⁰².

Bu davada Scruttun J. Tarafından verilen karara göre CIF satış malların varmasına değil, satım konusu malın yüklenmesine dair bir teslim şeklidir. Sözleşmede aksi kararlaştırılmadıkça da varma limanına kadar adi bir taşıma sözleşmesi ve sigorta sözleşmesi elde edilecek ve sözleşme bedelinin ödenebilmesi için de taşımaya ve sigortaya ait belgeler alıcıya arz edilecektir.

Alıcı da ancak bu belgeleri teslim aldıktan sonra taşıma sözleşmesinin ve mallar zarara uğramışsa sigorta sözleşmesinin gereğinin yerine getirilmesini talep hakkına sahip olacaktır. Yani burada belgeler arz edildiği zaman bu belgelerin satış sözleşmesine göre durumlarının ne olduğu yani alıcının bu

¹⁰¹ Erdem, **Sif Satışlar**, s. 63.

¹⁰² Erdem, **Sif Satışlar**, s.63; Kennedy, **CIF Mukaveleler** (Çeviren: Müjde Tekil), İstanbul, 1972 s. 25.

belgelere göre bir talepte bulunduğu zaman tazminat elde edip edememesinin önemli olduğu belirtilmiştir¹⁰³.

Ticaret hayatı açısından bakılacak olursa CIF sözleşmelerin amacı malların kendilerinin satışı değil, malları temsil eden belgelerin satışlarıdır. CIF satışlar malların gemiye yüklendiği, satıcının taşıma ve sigorta sözleşmesi yapma yükümlülüğü altına girdiği alelade bir satım sözleşmesi değil, alıcının taşıma ve sigorta sözleşmelerine ilişkin belgelerin zilyetliğini ve malların mülkiyetini elde edebilmek için semeni ödemekle yükümlü olduğu bir sözleşmedir¹⁰⁴.

CIF satışla alelade satım sözleşmesi arasında en göze çarpan fark satıcının malı temsil eden belgeleri alıcıya teslim etmesiyle sözleşmeyi tamamlamasıdır; malları fiziksel olarak teslim etmesi yeterli değildir. Bu anlamda CIF satış aslında malların satımından çok belgelerin satımı gibi görünmektedir¹⁰⁵.

Bu görüş, CIF satışın amacıyla bağdaşmadığı için eleştirilmiş ve doktrinde fazla taraftar bulamamıştır. Çünkü CIF satışın amacı üretilen malların denizaşırı ülkelere ve yeni pazarlara satılmasıdır. Yani burada sözleşmenin odak noktası belgeler değil, mallardır. CIF satışlarda belgelere ilişkin borçlar sadece sözleşmenin ifasına yöneliktir ve satıcının borçlarını gereği gibi ifa edip etmediğine dair kanıt oluşturur¹⁰⁶.

¹⁰³ Kennedy, age, s.26.

¹⁰⁴ Clive M. Schmitthoff, **Schmitthoff's Export Trade**, Londra 1990, s.34.

¹⁰⁵ Henry Paine Crawford, "Analysis and Operation of a CIF Contract", **Tulane Law Review**, vol. XXIX, 1955, s. 399; Philip W. Thayer, "CIF Contract In International Commerce", **Harvard Law Review**, vol. 53, y. 1940, s. 795-798.

¹⁰⁶ Erdem, **Sif Satışlar**, s. 64.

2. Belgelerin teslimi ile yerine getirilecek mal satımı görüşü

Belgelerin teslimiyle yerine getirilecek mal satımı görüşü doktrinde bağımsız bir görüş olarak ortaya çıkmamış, Arnhold Karberg and Co. V. Blyte davasının temyizi sırasında ortaya atılmıştır¹⁰⁷. Bu davada Bankes ve Warrington L. JJ, Temyiz Mahkemesi (Court of Appeal)de CIF satışın belge satışı olduğu görüşüne karşı çıkmıştır¹⁰⁸.

Bu görüşün taraftarlarına göre CIF satışta malların mülkiyetinin alıcıya geçirilmesi hemen her zaman malları temsil eden belgelerin teslimiyle gerçekleşse de tek başına belgelerin teslimi malların alıcıya teslim edildiği anlamına gelmemektedir. Belgelerin teslimi sayesinde alıcı belgelerle malın fiili durumunu karşılaştırmakta ve buna göre malları kabul veya reddetmekte ya da bir tazminata ilişkin haklarını kullanabilmektedir. Belgelerin teslimi gerek Incoterms kurallarında gerekse 6762 S. TTK'da özel olarak düzenlenmiş ve satıcının diğer borçları gibi yerine getirmekle mükellef olduğu bağımsız bir borçtur. Bu nedenle belgelerin teslimi borcunu sadece malların mülkiyetinin alıcıya geçirilmesine yönelik bir eylem olarak algılamak doğru değildir¹⁰⁹.

3. Yalnızca bir satış sözleşmesi olduğu görüşü

Satım sözleşmesi klasik anlamda malların parayla değiştirilmesidir¹¹⁰. Yani bir satım sözleşmesinin temel gayesi sözleşme konusu malların alıcıya teslimi ve mülkiyetinin geçirilmesi ve buna paralel olarak da alıcının mal bedeli olan semeni ödemesidir.

¹⁰⁷ Erdem, *Sif Satışlar*, s. 65.

¹⁰⁸ Kennedy, age, s. 26.

¹⁰⁹ Erdem, *Sif Satışlar*, s. 65.

¹¹⁰ Ercüment Erdem, "Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hakkında Birleşmiş Milletler Sözleşmesi", *Ticaret Hukukuyla İlgili Makaleler*, İstanbul 2008, s. 41.

Bizim de taraftarı olduğumuz, CIF satışın yalnızca bir satış sözleşmesi olduğunu savunan görüşe göre de satıcının asli borcu malların alıcıya teslimi ve mülkiyetinin geçirilmesidir. Buna karşılık alıcının asli borcu da malları teslim alarak semeni ödemektir. Taşıma sözleşmesi yapmak, malları sigortalamak, belgeleri teslim etmek gibi borçlar satıcının yan borçlarıdır¹¹¹.

¹¹¹ Fehiman Tekil, **Deniz Hukuku**, İstanbul 1993, s. 233.

İKİNCİ BÖLÜM

CIF SATIŞTA TARAFLARIN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Incoterms'te her teslim şekline ilişkin alıcı ve satıcının yükümlülükleri, birinci bölümde belirtildiği üzere, birbirine paralel olarak yani ayna metoduyla düzenlenmiştir. Buna göre A1-A10 arasında satıcının borçları, B1-B10 arasında da alıcının borçları düzenlenmektedir.

CIF teslim şeklinde A1 satıcının genel borçları, B1 alıcının genel borçları başlığını taşımaktadır. A2-B2 maddelerinde her iki tarafa ait lisanslar, izinler, güvenliğe ilişkin gümrük işlemleri ve diğer formalitelere ait yükümlülükler; A3-B3 maddelerinde taşıma ve sigorta sözleşmelerine ilişkin yükümlülükler, A4-B4 maddelerinde teslim ve tesellüm borcu; A5-B5'te hasarın geçişi; A6-B6'da masrafların paylaşımı; A7-B7'de tarafların birbirlerine ihbar yükümlülükleri; A8-B8'de teslim belgesi- tesellüm kanıtı; A9-B9'da kontrol, ambalajlama, işaretlemelerin muayenesine ilişkin yükümlülükler ve A10-B10'da da bilgi sağlama yardımı ve ilgili masraflara ait yükümlülükler düzenlenmiştir. Tezimizde taraflara ait yükümlülükler bu başlıklar ve sıralama esas alınarak incelenmeye çalışılmış; ancak alıcının B3 maddesine göre taşıma ve sigorta sözleşmesi yapma borcu olmadığı için alıcının yükümlülükleri kapsamında bu yükümlülüklere ait ayrı bir başlık açılmamıştır.

I. SATICININ YÜKÜMLÜLÜKLERİ

A. Malların sağlanması ve teslim edilmesi yükümlülüğü

CIF satışta satıcının ilk ve en önemli borcu sözleşme konusu olan malları sağlamaktır. Zira malların teslim edilebilmesi için öncelikle satıcı tarafından

temin edilmesi gerekmektedir¹¹². Incoterms 2010'da satıcının genel borçlarını düzenleyen CIF m.A1'de “ Satıcı satım sözleşmesi uyarınca malları... sağlamalıdır.” denilerek malları sağlama borcu açıkça düzenlenmiştir. Malların sağlanmasında satıcının en önemli görevi yüklemenin sözleşmedeki şartlara uygun olarak yapılmasını sağlamaktır¹¹³.

Borçlu, kural olarak tarafların sözleşmede anlaşmış oldukları edimin ifasıyla borcundan kurtulmuş olur. İfanın edime uygun olması ilkesinin sonucu olarak borçlu, neyi borçlanmış ise onu ifa etmek zorundadır¹¹⁴.

Malların sözleşmeye uygunluğu konusunda parça borcu, cins borcu ayrımı önem taşımaktadır. Eğer taraflar satıma konu olan malların nitelik ve özelliklerini sözleşmede tam olarak belirlemişlerse bir parça borcu söz konusu olacaktır. Yani taraflar parça borcunda edim konusu malı ferdi özelliklerine göre ferden belirlemiştir. Parça satımında satım konusu şey belirli vasıfları nedeniyle seçilmiştir. Bu nedenle alıcı doğruluk ve güven kuralları çerçevesinde satım konusu şeyin varsayılan veya vaat edilen özellikleri taşıdığı konusunda satıcıya güvenmekte haklıdır. Bu sebeple parça satımında satılan şeyin vasıfları sözleşmenin muhtevasını oluşturmaktadır ve bu vasıflara uygun olmayan ifa gereği gibi olmayan ifa olarak kabul edilecektir¹¹⁵.

Buna karşılık taraflar sözleşmede bahsi geçen malları sadece genel nitelikleriyle belirlemiş de olabilirler, bu durumda da bir cins borcu söz konusudur. Cins borçlarında edimin konusu malın niteliğine göre ayırıcı özellikler ve miktarla ayrıntılı olarak tayin edilmelidir. Aksi halde satıcı bu özellikleri taşıyan şeyler içinden birin, seçerek borcunu ifa etme hakkına sahiptir. Yalnız

¹¹² Erdem, **Sif Satışlar**, s.70.

¹¹³ Kennedy, age, s.31.

¹¹⁴ Kemal Oğuzman, Turgut Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Cilt-1, İstanbul 2011, s. 289.

¹¹⁵ Zarife Şenocak, “Borçlar Kanunu’nun 96. ve 194. Vd. Maddeleri Açısından Aliud’un (Başka Şeyin) Teslimi”, **BATİDER**, Y. 1989, C. XV, S. 1, s.113, 117-118; Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul 2003, s.103 vd.

satıcı bu seçimi yaparken orta kaliteden aşağı bir malı alıcıya veremez. Cins borcunda da satım konusu şeyin vasıfları sözleşmenin muhtevasına dâhil olduğu için belirlenen vasıfları taşımayan edimler gereği gibi ifa edilmemiş olur (BK m. 70)¹¹⁶.

İfa edilen edim borçlanılana uygun olmaması hallerinden birisi de bir aliud'un (başka şeyin) teslimidir. Aliud teslim durumunda borç ifa edilmemiş sayılır. Örneğin İsviçre Federal Mahkemesi'nin 1914 yılında verdiği bir karara göre şarap ticaretinde, kararlaştırılan yerden başka bir yere ait şarabın teslimi aliud teslimidir. Federal Mahkeme ticaret çevrelerinin görüşünü alarak verdiği kararda yapıları ve kalite yükseklikleri bakımından farklı şarap türleri olması nedeniyle teslim edilen malın ayıplı mal olup olmadığının tartışmasının yapılamayacağı sonucuna varmıştır¹¹⁷.

Teslim yeri sözleşmenin konusu malların teslimine ilişkin maddi vakıanın gerçekleştiği şehir, liman veya gar olabileceği gibi teslim eyleminin gerçekleşeceği yerde alıcı veya satıcının işyeri, gemi gibi belli bir teslim noktası da olabilir¹¹⁸. Bu anlamda CIF satışta teslim noktası belirlenen yükleme limanında satıcı tarafından seçilen gemidir.

Satıcı malları gemide veya bu şekilde daha önce teslim edilmiş malı tedarik ederek taşıyıcıya teslim ettiği takdirde de Incoterms 2010 uyarınca teslim

¹¹⁶ Eren, age, s. 103.

¹¹⁷ Şenocak, agm, s. 32-33.

¹¹⁸ Erdem, Viyana Satım Sözleşmesi, s. 60.

borcunu yerine getirmiş olur¹¹⁹. Buradaki “tedarik” terimi ile özellikle emtia satışındaki zincirleme olarak yapılan birden çok satışa atıfta bulunmaktadır¹²⁰.

Teslim kavramı Incoterms 2010 kurallarında mallara ilişkin hasar ve ziya riskinin satıcıdan alıcıya geçtiği anı belirtmek için kullanılmaktadır¹²¹. Ancak hasar ve ziyanın alıcıya geçmesi, mülkiyetin de alıcıya geçtiği anlamına gelmez¹²². CIF satışta mülkiyet hasarın geçmesinden çok daha sonra, alıcıya belgelerin ibrazıyla geçer¹²³. Eğer hasar belgelerin alıcıya verilmesinden önce ve satıcının tesliminden sonra gerçekleşmişse alıcı her zaman kaybını taşıyıcıya veya sigortacıya karşı ileri sürebilir¹²⁴.

Satıcının teslim borcunu yerine getirdiği yer, sözleşmenin ifa yeri olarak kabul edilecektir. Alman Yüksek Mahkemesi, 13 Mart 1917 tarihli bir kararında CIF satış olarak gerçekleştirilen denizaşırı satışlarda ifa mahallinin satıcının teslim borcunu gerçekleştirdiği yer olduğunu hükme bağlamıştır¹²⁵.

¹¹⁹ 6762 sayılı TTK’nın 1139. maddesinde de sıf satış “Bir malın muayyen bir yere taşınması için yükletilmesi şartıyla..... yapılan satış” olarak tanımlanmakta ve 1141. maddesinde “ Satıcı, satılan malların hepsini mukanele ile muayyen tarihte ve müddet içinde gemiye yüklemek veya taşıyıcıya yükletilmek üzere teslim etmekle mükelleftir” denilerek satıcının teslim borcunu Incoterms 2010’a paralel şekilde düzenlemektedir.

¹²⁰ **International Chamber of Commerce, Incoterms 2010: Yayın No:715**(Çev. Ercüment Erdem), s. 112.

¹²¹ **International Chamber of Commerce, Incoterms 2010: Yayın No:715**(Çev. Ercüment Erdem), s. 17

¹²² Mülkiyetin geçişi CISG’de de düzenlenmemiş, kapsam dışı bırakılmıştır. Bunun sebebi her ülke hukukunda mülkiyetin geçişi anının farklı düzenlemelere sahip olması nedeniyle yeknesaklık sağlamanın mümkün olmamasıdır.

¹²³ Doktrinde mülkiyetin alıcıya ne zaman geçeceğine dair tartışmalar bulunmaktadır. Bir görüşe göre mülkiyet alıcıya satıcının fiilen görevini tamamladığı anda geçerken, diğer bir görüşe göre de bütün belgelerin alıcı tarafından teslim alındığı yani malı hükmen iktisap ettiği anda geçer. Üçüncü görüşe göre ise malın mülkiyetinin alıcıya geçmesi malı teslim almasına bağlıdır. Birinci görüş taraftarlarına göre malın gemiye yüklenmesinden sonra hasara uğraması sebebiyle tazmin edilecek sigorta bedelinin alıcıya ait olması mülkiyetin o anda alıcıda olmasının bir sonucudur. Bkz. Hergüner, agm, s.331; H. Goietin, “The Passing of the Property and the Risk Under a CIF Contract”, **The Law Quarterly Review**, no. CLXIX,1927,s. 83-84.

¹²⁴ Indra Carr, **International Trade Law**; 2005, s. 27, 6762 sayılı TTK’nın 1140. maddesinde de aynı yönde bir düzenleme mevcuttur. Buna göre malın mülkiyetinin alıcıya geçmesi onu temsil eden konişmentonun ciro ve teslimiyle olur (m. 1140/4).

¹²⁵ Turgut Kalpsüz, **Ticari Satışta İfa Mahalli**, Ankara 1960, s.167.

Satıcı ilk olarak gemiye yüklenen malların sözleşmedeki tarife uyup uymadığına dikkat etmelidir, daha sonra ise yüklemenin sözleşmede öngörülen şartlara uygun yapılmasını temin etmelidir. Eğer satıcı malları kendisi yüklememiş, gemide taşınmakta bulunan malları satın almışsa bu satış sonucu elde ettiği belgelerin de satış sözleşmesine uygunluğunu sağlamakla yükümlüdür¹²⁶.

Satıcı her iki durumda da kararlaştırılan limanda, belirlenen tarihte veya süre içerisinde bu borcunu ifa etmelidir. Yükleme limanı alıcı açısından önem arz ediyorsa, taraflar bunu sözleşmede açıkça belirtmelidir¹²⁷.

Eğer satıcı, malları gemiye yüklemeden önce bir terminalde taşıyıcıya teslim edecekse bu durumda CIF satım şekli uygun olmayabilir. Böyle durumlarda CIP kuralının uygulanması daha doğru olacaktır¹²⁸.

Teslim borcu INCOTERMS'de bizzat satıcıya ait bir borç olarak düzenlenmiştir. Yani satıcının bu yükümlülüğü vekâlet sözleşmesinden değil doğrudan CIF sözleşmeden kaynaklanmaktadır¹²⁹.

B. Lisansların, Gerekli İzinlerin Alınması, Gümrük İşlemleri ve Diğer Formalitelerin Yerine Getirilmesi Yükümlülüğü

Bu yükümlülük Incoterms 2010 m.A2'de düzenlenmiştir. Bu maddeye göre satıcı, uygulandığı ölçüde hasar ve masrafları kendisine ait olmak üzere malların ihracı için her türlü ihraç izni veya diğer resmi izni almalı ve malların ihracı için gerekli gümrük işlemlerini tamamlamalıdır.

¹²⁶ Kennedy, **CIF Mukaveleler**(Çeviren: Müjde Tekil), İstanbul, 1972, s. 30,31.

¹²⁷ **International Chamber of Commerce, Incoterms 2010: Yayın No:715**(Çev. Ercüment Erdem), s. 111.

¹²⁸ **International Chamber of Commerce, Incoterms 2010: Yayın No:715**(Çev. Ercüment Erdem), s. 112.

¹²⁹ Erdem, **Sif Satışlar**, s. 70.

İhracatçı, ihracat mevzuatı kapsamında ihraç edilecek malın çeşidi, özelliği ve ihraç türüne göre çeşitli vesikalar ile izin ve uygunluk belgelerini fiili ihracat öncesinde yetkili kurumlardan almalı ve gerektiği takdirde belgeleri onaylatmalıdır¹³⁰.

Milletlerarası ticarette mal veya hizmetin alım satımı sürecinde kullanılan belgeler dış ticaretin önemli unsurlarıdır. Bu belgeler, malların taşınması, ithalat ve ihracat aşamasında gümrük işlemlerinin yürütülmesi ve sonuçlandırılması gibi önemli işlevleri yerine getiriler. Milletlerarası ticarette hangi belgelerin kullanılacağı taraflar arasındaki sözleşmeye, uluslar arası ödeme ve teslim şekillerine ve taraf ülkelerinin ihracat ve ithalat rejimlerine göre değişmektedir¹³¹.

Uygulamada ihracatçının sağlaması gereken ticari ve resmi belgelerin başlıcaları şunlardır:

1. Ticari belgeler

a. Fatura

Proforma ve ticari fatura olarak iki türü vardır. Proforma fatura satıcı tarafından alıcıya gönderilen bir satış teklifi niteliğindedir. Ticari fatura ise mallar alıcıya gönderilirken mal bedelini göstermek için tanzim edilmesinin yanı sıra malın kimliği niteliğindedir. Asgari olarak bir ticari faturada alıcı ve satıcının ad ve adresleri; faturanın düzenlenme tarihi, yeri ve numarası; malın tanımı, miktarı ve ağırlık ölçüleri; malın birim ve toplam fiyatı, ambalaj markaları ve numaraları, teslim, ödeme ve sevk şekli ve malın menşeinin bulunması gerekmektedir¹³².

¹³⁰ Gürsoy, Y., **Dış Ticaret İşlemleri Yönetimi**, Ankara 2007, s. 215.

¹³¹ SemaBabayiğit, “Uluslararası Ticarette Kullanılan Belgeler”, **EÜHFD**, C.XIV, S.1-2, y.2010, s. 200.

¹³² Öztürk, N., **Dış Ticaret**, Ankara 2009, s.163; Babayiğit,agm, s. 219.

b. Çeki listesi

İhraç edilen malların ayrıntılı olarak brüt ve net ağırlıklarını gösteren belgedir. Deniz yoluyla taşımalarda çeki listesi ihracatçı dışında tarafsız bir kurumca düzenlenmektedir. Kara ve demir yolu taşımacılığında ise resmi kurumların tanzim ettikleri otomatik kantar tartı kartları çeki listesi olarak kabul edilmektedir¹³³.

c. Koli /ambalaj listesi

Koli / ambalaj adedini, her bir kolide bulunan malın türü ve miktarını ve ambalajın ölçülerini gösteren belgedir. Bu belgedeki mal adedi ticari fatura ve konşimentodaki mal adedi aynı olmak mecburiyetindedir¹³⁴.

d. Spesifikasyon belgesi

Uygulamada nadiren kullanılan bu belge, paketlenme, ambalajlama gibi ayrıntıların dışında her kalem malın birim fiyatını gösterir¹³⁵.

e. Kalite kontrol/gözetim belgesi

Malın sözleşmeye uygunluğunun imalatçı ve satıcı tarafından teyit edildiği bir belgedir. Eğer taraflar arasında yapılan sözleşmede kalite kontrol belgesinin yanında Uluslararası Gözetim Şirketi tarafından hazırlanacaktır ibaresi mevcutsa alıcı, imalatçı tarafından hazırlanan belgeyi kabul etmeyebilir¹³⁶.

¹³³ Öztürk, age, s. 164; Babayiğit, agm, s.225.

¹³⁴ Öztürk, age, ,s. 165.

¹³⁵ Öztürk,age, s. 165; Babayiğit,agm, s.224.

¹³⁶ Öztürk, age, s. 165.

f. Analiz belgesi

Kimyasal analiz gerektiren mallarda, imalatçı firma veya bağımsız gözetim şirketi tarafından düzenlenen belgedir. İthalatçının talebi halinde giriş gümrüğünde numune alınarak gümrük mevzuatı çerçevesinde görevlendirilmiş bir kamu kuruluşu tarafından da düzenlenebilir¹³⁷.

g. Gemi ölçüm belgesi

Sıvı mal ticaretinin söz konusu olduğu durumlarda kaç metreküp malın gemiye yüklendiğini ve tankerin temiz olduğunu gösteren bir belgedir ve uluslararası gözetim şirketleri tarafından düzenlenmektedir¹³⁸.

2. Resmi belgeler

a. Dolaşım belgesi

AB ülkelerine yapılacak ihracat ve ithalatta tercihli ticaret rejiminden yararlanmak amacıyla kullanılan belgelerdir. Fiili ithal sırasında düzenlenir. Ticaret odalarınca tasdik ve Gümrük idarelerinde vize edilir¹³⁹.

¹³⁷ Öztürk, age, s. 166.

¹³⁸ Öztürk, age, s. 166.

¹³⁹ Öztürk, age, s. 167.

b. Menşe şahadetnamesi

İhraç edilen malların üretildiği ülkeyi gösterir. Menşe şahadetnamesi, malın hangi ülkede yetiştiğini, üretiminin nerede yapıldığını ya da hangi ülkede önemli değişikliğe uğrayacak bir işlem geçirdiğini belgeler¹⁴⁰.

c. Sağlık sertifikası

Gıda maddeleri, deri, canlı hayvan gibi ürünlerin ve kullanılan ambalajların sağlam ve sağlıklı olduğunu gösteren belgedir. İhraç ülkesinin yetkili mercileri tarafından verilir ve malların ithal edilebilmesi için ibrazı şarttır¹⁴¹.

d. Bitki sertifikası

Bitkisel ürünlerin ihracatı için, malın tehlikeli hastalık ve zararlı maddelerden korunmuş olduğunu, dezenfekte edildiğini gösteren ve ibrazı zorunlu bir belgedir¹⁴².

e. Helal ve koşer belgeleri

Helal belgesi İslam ülkelerine yapılan et ve et ürünleri ve diğer gıda maddelerinin ihracatında ürünlerin İslami koşullara uygunluğunu gösteren belgedir. Müftülükler tarafından hazırlanarak verilir.

Koşer belgesi ise, et ürünlerinin Musevi dinine uygunluğunu kanıtlayan belgedir. Hahambaşılar tarafından düzenlenerek verilmektedir¹⁴³.

¹⁴⁰ Öztürk, age, s. 168.

¹⁴¹ Öztürk, age, s. 169.

¹⁴² Öztürk, age, s. 169.

f. Boykot ve kara liste sertifikası

Savaş ve anlaşmazlık durumlarında, malların ambargo uygulanan veya istenmeyen ülkelerden alınmadığı veya o ülkeye ait kurum ve araçlardan yararlanılmadığını gösteren belgedir¹⁴⁴.

g. Radyasyon belgesi

Özellikle nükleer kazaların meydana geldiği veya bu kazalardan etkilenen ülkelerden mal ithali yapıldığı durumlarda istene belgedir. İthalatçı ülke ancak radyasyon kontrolü yaptıktan sonra ithalat ve ödeme gerçekleşmektedir. Örneğin Türkiye'den fındık ve çay alımlarında Almanya ve Suudi Arabistan radyasyon belgesi talep etmektedir¹⁴⁵.

h. Vizeli/tasdikli fatura

Bazı ülkeler mevzuat gereği ticari faturanın satıcı tarafından alıcının ülkesinin satıcının ülkesindeki konsolosluga damgalatmak ve imzalatmak suretiyle vize ettirilmesini şart koşturmaktadır. Bu tür işlemlere tabi olan ticari faturaya vizeli fatura denmektedir.

i. Konsolosluk faturası

Malın ithal gümrüğünde tam olarak vergilendirilmesini sağlamak amacıyla, özel ticaret anlaşmalarının sağladığı bazı ayrıcalıklardan faydalanmak, malın menşei belgelendirmek, fiyat kontrolü ve gümrük

¹⁴³ Öztürk,age, s. 170.

¹⁴⁴ Öztürk,age, s. 169.

¹⁴⁵ Öztürk,age, s. 169.

formalitelerini yerine getirmek için, satıcının, alıcının ülkesinin kendi ülkesindeki konsolosluga başvurması suretiyle, ticari faturaya ek olarak tasdik ettirdiği faturaya verilen addır¹⁴⁶.

j. İhracat bilgi belgesi/kota listesi

Tekstil, giyim vb. mallarda kota uygulanması durumunda, ihracatçı ülkelere tahsis edilen kotanın ihracatı gerçekleştiren firmalara ne ölçüde yansıdığını gösteren belgedir. İhracatçı birliklerinden alınarak ithalatçıya gönderilmektedir.

k. Manifesto

Deniz taşımacılığında kullanılan bir belgedir. Gemilerin dış seferlerinde yüke ilişkin manifesto veya onun yerine düzenlenecek hamule defteri, yükle ilgili niteliklerin gümrüğe sunulması bakımından önem arz etmektedir. Kaptan veya temsilcisi tarafından imzalanan manifestoda geminin adı, taşıdığı bayrak, geminin maliki, sefer numarası, bağlama ve geliş limanları, hareket tarihi, konişmento tarih ve numarası, malların boşaltılacağı iskele, malların göndericisi ve alıcısı, eşyanın cinsi, miktarı ve örnekleri, navlun sözleşmesine ilişkin bilgiler bulunmaktadır¹⁴⁷.

l. EUR.1. dolaşım sertifikası

Türkiye ile EFTA Ülkeleri arasında mevcut olan Serbest Ticaret Anlaşması gereği, EUR.1. Belgeleri EFTA Üyesi Ükelere (İsviçre, Norveç, İzlanda ve Liechtenstein) yapılan ihracatta aranan belgedir.

¹⁴⁶ Öztürk, age, s. 168.

¹⁴⁷ Babayiğit, agm, s. 224.

Bu belge, TOBB- Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'ne bağlı ihracatçının yesi olduğu Oda'larca tasdiklenmektedir.

Bu belgenin temininde başvuru ve onay mercii ihracatçının bağlı bulunduğu Oda'dır. Önce EUR.1. formu temin edilerek doldurulur ve buna dilekçe, gerçek fatura (Maliye Bakanlığı'ndan onaylı kontrol makbuzu veya noter tasdikli ticari fatura) ve talepname eklenerek Oda'ya müracaat edilir¹⁴⁸.

C. Taşıma sözleşmesi yapma yükümlülüğü

Satıcı, CIF teslim şeklinde bir taşıma sözleşmesi akdetmekle yükümlüdür. Denizde eşya taşıma sözleşmesi, taşıyan ile taşıtan arasında tam iki tarafa borç yükleyen rızai bir sözleşmedir. Bu sözleşmeyle taşıyan navlun karşılığında eşyayı deniz yoluyla bir limandan diğerine taşımayı taahhüt eder¹⁴⁹.

Satıcının taşıma sözleşmesi yapma borcu Incoterms 2010 CIF A3/a maddesinde şu şekilde düzenlenmiştir: “Satıcı, masrafları kendisine ait olmak üzere, malların belirlenen teslim yerinden, eğer varsa kararlaştırılan teslim noktasından, belirlenen varma limanına, eğer varsa burada kararlaştırılan bir noktaya kadar, taşınması için taşıma sözleşmesi yapmalı veya böyle bir taşıma sözleşmesi tedarik etmelidir. Taşıma sözleşmesi, masrafları satıcıya ait olmak üzere, olağan koşullar içerecek ve satılan tip malların taşınması için genellikle kullanılan tipte bir gemide olağan bir rotada taşıma sağlayacak şekilde yapılmalıdır.”

Bu maddeden açıkça anlaşıldığı üzere taşıma sözleşmesi yapmak satıcının yükümlülükleri arasındadır ve taşımaya ilişkin masrafları da satıcı

¹⁴⁸ <http://www.mevzuat.net/fayda/dokumanlar.htm>, Erişim Tarihi: 26.03.2010.

¹⁴⁹ Karan, Sözleşme-Konışmento, s. 154.

karşılıyacaktır. Taşıma sözleşmesi yapmak yan edim yükümlülüğü değil, CIF sözleşmesinden doğan asli borcudur¹⁵⁰.

1.Taşıma Sözleşmesinin Türü

Yükün deniz yolu ile taşınması faaliyeti, taşıyanla taşıtan arasında akdedilen navlun sözleşmesiyle mümkündür. Navlun sözleşmesinde taşıyan, sözleşmede kararlaştırılan varma yerine kadar sözleşme konusu malı eksiksiz ve hasarsız olarak taşıma borcu altına girer¹⁵¹. 6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda navlun sözleşmeleri ikiye ayrılmaktadır (TTK m.1016).

Yük taşımak amacıyla belirli bir geminin tamamı veya bir kısmının tahsis edildiği sözleşmelere charter sözleşmesi denmektedir. Charter sözleşmeleri taşıtan tahsis olunan yerin hacmine göre tam charter, kısmi charter; geminin kullanma tarzına göre ise yolculuk charteri, zaman charteri olarak ayrımlara tabi tutulmaktadır¹⁵².

Kırkambar sözleşmelerinde ise belirli bir geminin ne tamamı ne de bir kısmı taşıtana tahsis edilir, sadece belirli bir miktarda malı veya mal partisinin ücret karşılığında deniz yoluyla taşınması taahhüt edilmektedir.¹⁵³ Kırkambar sözleşmelerinde taşıyanın karşısında bir veya birkaç değil, çok sayıda taşıtan bulunduğu ve kitlevi sözleşme özelliği gösterdiğinden, taşıtanın sözleşme şartlarının belirlenmesi üzerinde hemen hemen hiç etkisi yoktur¹⁵⁴.

Taşıma sözleşmesinin tarafları satıcı ve taşıyandır. Uygulamada navlun sözleşmesi taşıtanı temsil eden bir boker ile taşıyanı temsil eden bir bokerin haberleşmesiyle oluşur. Brokerler bir yandan temsil ettiği tarafın çıkarını

¹⁵⁰ Erdem, FOB Satış, s.141.

¹⁵¹ EcehanYeşilova, **Konışementonun İspat Kuvveti**, İzmir 2006, s.25.

¹⁵² Tahir Çağa, **Deniz Ticareti Hukuku II, Navlun Sözleşmesi**, İstanbul 1995, s.6; Mertol Can, **Navlun Sözleşmesinin Sona Ermesi**, Ankara, 1998, s.19.

¹⁵³ Çağa, age, s.7; Can, **Navlun Sözleşmesi**, s.11.

¹⁵⁴ Sevgi Sunal Erguvan, **Deniz Yoluyla Yük Taşıma Ücreti (Navlun)**, İstanbul 2007, s.33.

korumaya çalışırken diğer yandan da tarafların uzlaşması için çaba harcar. Görüşmeler sırasında navlun, starya süresi, sürastarya parası gibi konularda pazarlık yapılabileceği gibi, genellikle tip sözleşmelerden yararlanırlar¹⁵⁵.

Malların varma limanına ulaşmasından önce ara limanlarda ayrı navlun sözleşmeleriyle taşınmasının gerektiği durumlarda da satıcı bu sözleşmelere ilişkin masrafları karşılamalıdır. Bunun yanı sıra malların bir gemiden başka bir gemiye aktarılması için yapılan masrafları ödemek de satıcıya ait bir yükümlülüktür¹⁵⁶.

A3 maddesinde bahsi geçen “satılan malların taşınması için genellikle kullanılan tipte gemi” ifadesinden anlaşılması gereken geminin “yüke elverişli” olmasıdır. Yani geminin mevcut yükü deniz tehlikeleri dışındaki tehlikelerden koruyabilecek vasıfta ve gerekli teçhizata sahip olması demektir. Örneğin taze et veya yaş sebze taşıyacak bir gemide soğutma mekanizmasının olması ya da ambarların taşınacak malın özelliğine göre düzenlenmiş ve temizlenmiş olması gibi. Geminin yalnızca yolculuğun başında değil devamında da yüke elverişli olmalıdır. Bu nedenle özel teçhizat ve tesisat bulunan gemilerde bu tesisatı kullanmayı bilen ve arızalanması durumunda tamir edebilecek personelin varlığı da geminin yüke elverişliliği kapsamında değerlendirilmelidir¹⁵⁷.

2. Navlun Bedeli

Navlun miktarı tarafların akit yapma serbestîsi kapsamında sözleşmede veya konişmentoda taraflarca belirlenebilir. Ancak bu serbesti, ülkenin savaş, olağanüstü hal vb. gibi durumlarda bulunduğu bazı dönemlerde devlet tarafından, bazen de ulusal veya uluslar arası rekabet koşulları ile önemli ölçüde

¹⁵⁵ Atilla Aybay, Aydın Aybay, Gündüz Aybay v.d., **Denizciler, İşletmeciler Ve Yöneticiler İçin Deniz Hukuku**(edit. Gündüz Aybay), İstanbul, 1998, s.589.

¹⁵⁶ Sunal Erguvan, age, s. 120.

¹⁵⁷ Çağa, s.16.

sınırlanabilmektedir. Sözleşmede navlun miktarı belirlenmemişse yükleme yeri ve zamanında ödenmesi mutad olan navlun tutarı esas alınacaktır. Eğer bedel bu şekilde de tespit edilemiyorsa hâkim tarafından hak ve nesafet kurallarına göre belirlenebilir¹⁵⁸.

Navlunun hesabında gemi işletmecileri daha kolay ve doğru sonuçlar elde edebilmek için kendi formlarını oluşturarak bir takım gelir ve gider kalemlerini belirlemek suretiyle navlunu hesaplamaya çalışmaktadırlar. Formlarda gelir bölümünde genellikle geminin adı, zaman devresi, yolculuk planı, navlunun ödeneceği para birimi, yükün niteliği ve miktarı, geminin yakıt, içecek su, erzak gibi kalemleri de içine alan toplam ağırlığı, sürastarya ücreti ve çabuklaştırma pirimi yazılmaktadır. Gider kısmına ise personel giderleri, yakıt giderleri, sigorta giderleri, temizlik giderleri, genel idare giderleri, finansman ve amortismanlar yazılmaktadır¹⁵⁹.

D. Sigorta Sözleşmesi Yapma Yükümlülüğü

CIF teslim şeklinde satıcı, malların taşınması sırasında çıkabilecek risklere karşı sigorta yaptırmak zorundadır. Satıcı, eğer satım sözleşmesinde özel bir hüküm yoksa malların özelliği, taşıyacak olan geminin türü, kararlaştırılan rota, varma limanı ülkesinin özelliklerini de dikkate alarak, kararlaştırılan varma limanını kapsayacak şekilde, güvenilir sigortacılarla ve malların bedeli tutarında alıcı yararına bir deniz sigortası sözleşmesi yapmalıdır¹⁶⁰.

¹⁵⁸ Karayazgan, A., “Deniz Ticaret Hukuku Alanında Navlun(Eşya Taşıma Ücreti) Tespiti”, **BATİDER**, Y.1991, C. XVI, S.. 2, s.150.

¹⁵⁹ Karayazgan, agm, s. 142-144.

¹⁶⁰ Sassoon, age, s.155; Murray , agm, s.110.

1. Sigortanın kapsamı

Incoterms kapsamında satıcının sigorta sözleşmesi yapma borcu A3 maddesinin b bendinde düzenlenmiştir. Satıcı, sigorta primlerini kendisi karşılayacaktır ve taraflarca aksine karar verilmediği sürece Institute of London Underwriters tarafından hazırlanan deniz sigortası klotlarından¹⁶¹ C klotunda veya benzer klotlarda yer alan bir yük sigortası temin etmekle mükelleftir¹⁶². C klotlarıyla nakit vasıtası geminin batması, yanması, oturması, çatışması veya yangın, infilak sonucu, yani denize ve denizciliğe ait rizikolardan dolayı geminin bir hasara uğraması sebebiyle taşınan mala gelebilecek zarar ve ziyan temin edilir. Bu sigorta ile mala ilişkin umumi avarya ve kurtarma masrafları da temin edilmektedir.

Satıcının bu kapsamda yaptıracığı sigorta asgari bir koruma içermektedir. Satım sözleşmesinde aksine hüküm olmadıkça sigorta ile temin edilmesi gereken tehlikeler alelade tehlikelerdir ve satıcı savaş tehlikesine karşı sigorta yaptırmaya mecbur değildir. Sigorta edilecek tehlikeler sözleşmenin ve ticari örf-âdetin kabul ettiği tehlikelerden ibarettir¹⁶³.

Satıcı, alıcının talep etmesi halinde ve masrafları alıcıya ait olmak koşuluyla Enstitü Kargo Kuralları'nın A¹⁶⁴ veya B klotları veya benzer klotlar

¹⁶¹ Enstitü Kargo Klotları (A), (B), (C) ve Enstitü Savaş Klotu(Cargo) ve Enstitü Grev Klotu(Cargo) son düzeltmeler de yapıldıktan sonra 1.1.2009 tarihinden itibaren kullanıma sunulmuştur. Yeni düzenlenen klotlarda sadece değişiklikler yapılmış ancak yeni klot eklenmemiştir. Bkz. Mehmet Yazıcı, Institute Cargo Clauses (1.1.2009), Reasürör, yıl:2009, s.4.

¹⁶² Ayoğlu, age, s. 329.

¹⁶³ Göktürk, agm, s. 1519.

¹⁶⁴ Geniş Teminat Institute Cargo Clauses (A): Bu teminatla, harici ve tesadüfi nedenlerden dolayı mala gelebilecek hasar ve ziya sigorta edilir. Bu sebeple, bu sigorta türü ile hangi rizikoların temin edildiğini değil, hangilerinin temin edilmediğini sıralamak daha kolay olacaktır. Tesadüfi ve harici özellik taşıması sebebiyle "bütün rizikolar" teminatı altında temin edilmeyen hasarlara örnek olarak (Genel Şartlar Madde; 5)

1. Malın kendi özü (Ayb-I zati) veya malın tabiatına ilişkin hasarlar,
2. Gecikmeden doğan hasarlar, (Gecikme, temin edilmiş bir rizikonun meydana gelmiş olmasından kaynaklansa bile)
3. Aşınma ve yıpranma halleri,

kapsamında ve/veya Enstitü Savaş Klozları ve/veya Enstitü Grev Klozları kapsamında ek bir sigorta temin etmelidir.

Sigorta, malların teslim edildiği noktadan asgari olarak kararlaştırılan varma yerine kadar olmalıdır. Ancak basiretli bir iş adamı gibi davranmakla yükümlü olan alıcının satım sözleşmesinde sigorta poliçesinin kapsamını malların gemiye yüklenmesi anından alıcının deposuna veya iş yerine kadar kapsamasında ısrar etmesi onun yararı açısından daha isabetli olur¹⁶⁵.

2. Sigorta bedeli

Incoterms 2010 CIF m. A3/b'ye göre sigorta kapsamı, en az satış sözleşmesinde belirtilen bedelin %10 fazlasıyla temin edilmelidir. CIF satışta satıcının akdettiği sigorta zarar sigortası niteliğinde olduğu için zenginleşme yasağının bu sigortalar yönünden de uygulanması gerekirdi¹⁶⁶. Zenginleşme yasağı kapsamında da sigorta bedelini aşan kısım batıl kabul edilerek sigorta değeri ile eşitlik sağlanacak miktarda indirilmesi gerekir¹⁶⁷. Ancak gerek Incoterms 2010 CIF m. A3, gerekse 6762 Sayılı TTK m. 1147'de sigorta bedelinin CIF bedelinden %10 fazla miktarda olması gerektiği düzenlenmiştir. Yani CIF satış bakımından zengin olma yasağı ilkesi uygulanmamıştır. TTK'daki

-
4. Ambalaj yetersizliğinden doğan hasarlar,
 5. Sigortalının kasdi hareketine yüklenebilen ziya, hasar veya masraf,
 6. Geminin donatanları, idarecileri, kiracıları veya işleticilerinin ödeme gücünü yitirmesi veya mali yükümlülüklerini yerine getirmesinden doğan ziya, hasar veya masraf,
 7. Atom veya nükleer parçalanma ve/veya birleşme ya da diğer benzer reaksiyon veya radyoaktif güç ya da madde kullanan herhangi bir savaş silahının kullanımından doğan ziya, hasar veya masraf,
 8. Savaş İstisnası Klozu,
 9. Grev İstisnası Klozu.

¹⁶⁵ Murray, agm, s.110; Lindon Tricatagefabrik v. White Meacham davasına konu olan olayda Danimarkalı satıcı, İngiliz şirketiyle alıcının Ealing deposuna teslim kaydıyla bir cif satım sözleşmesi akdetmiştir. Ancak mallar yanlışlıkla alıcının işyerine gönderilmiş ve dışarıda kalmıştır. Doğru adrese gönderilene kadar da mallar çalınmıştır. İngiliz şirketi sigorta bedeli için dava açmış ancak sigorta poliçesinin kapsamı yükleme limanından itibaren varma limanına kadar olduğu için alıcının bu yöndeki istemi reddedilmiştir. Bkz. Sassoon, age, s.156.

¹⁶⁶ Başak Şit, "CIF Satışta Satıcının Malları Sigorta Ettirme Borcu", **Yüksek Lisans Tezi**, Ankara s.47.

¹⁶⁷ Mertol Can, **Türk Özel Sigorta Hukuku (Ders Kitabı)**, Ankara 2007, s.87; Ali Bozer, **Sigorta Hukuku**, Ankara 2004, s.73.

düzenlemede bu %10'luk kısmın umulan kar olduğu belirtilmektedir. Incoterms'teki düzenlemede ise sigorta bedelindeki %10'luk fazlalığın nedenine dair açıklayıcı bir ifade bulunmamaktadır. Kanımızca Incoterms kurallarındaki düzenlemenin amacı da alıcının herhangi bir rizikonun gerçekleşmesi sebebiyle zarara uğradığında elde etmeyi umduğu kardan kaybını da tazmin etmektir.

Sigorta bedeli, tarafların aralarındaki satım sözleşmesinde kararlaştırılan para birimi cinsinde olmalıdır. Incoterms kurallarında para birimi konusundaki bu zorunluluk İngiliz ve Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun vermiş olduğu yargı kararlarında sözleşme taraflarının talebi doğrultusunda sözleşmede kararlaştırmış oldukları yabancı para birimi üzerinden karar verilmesinin bir yansıması niteliğindedir. İngiliz mahkemeleri gerek sözleşmelerden gerekse haksız fiilden kaynaklanan davalarda tarafların gerçek bağlantısının olduğu yabancı para birimi üzerinden tazminata karar vermeyi daha uygun bulmaktadır¹⁶⁸.

3. Sigorta sözleşmesinin tarafları

Sigorta sözleşmesinin tarafları sigorta ettiren yani satıcı, sigortacı ve sigortalı olan alıcıdır.

Sigortacı, Incoterms 2010 CIF m.A3/b'de belirtildiği üzere denizcilik rizikolarına karşı sigortalar hakkında güvenilir olmak zorundadır. Sigortacıyı belirlemek satıcının yükümlülüğüdür ve satıcı sigortacıyı seçerken özen borcu altına girmektedir.

Satıcının CIF satış sözleşmesine uygun olarak yaptırdığı sigorta sözleşmesinden doğan haklardan alıcı yararlanacaktır, yani sigorta konusu risk gerçekleşirse sigorta tazminatını alıcı talep edebilecektir. Alıcının bu haklardan

¹⁶⁸ Murray, agm, s.111.

yararlanabilmesi için, satıcının sigorta poliçesini diğer belgelerle birlikte alıcıya ibraz etmesi gerekmektedir¹⁶⁹.

CIF teslim şeklinde satıcı sigortalama borcunu iki şekilde yerine getirebilir. Birincisi, satıcı doğrudan malları alıcıya teslim eder, konişmentoyu alıcıya veya emrine havale eder ve sigorta sözleşmesini de alıcı lehine yapar; ya da daha yaygın olarak kullanılan ikinci yöntemle göre satıcı sigorta sözleşmesini kendisi adına akdeder¹⁷⁰.

CIF satışta satım konusu mallar gemiye yükleninceye kadar da taşıma rizikosu altında olabilir. Mallar gemiye yükleninceye kadar hasar ve ziyaya satıcı katlanacağı için taşıma rizikosundan doğacak zararların sigorta himayesi altına alınması satıcının menfaatine olacaktır. Mallar gemiye yüklendikten sonra hasar alıcıya geçeceği için bu andan itibaren sigorta sözleşmesinden alıcı yararlanacaktır. Doktrinde böyle bir durumda “kimin olacaksa onun hesabına” sigorta yaptırmak en uygun çözümdür¹⁷¹. Bu sigorta türünde, sigorta edilen menfaat kime geçerse sigortadan doğan haklara da o kişi sahip olacaktır. Yani

¹⁶⁹ Kennedy, age, s. 69.

¹⁷⁰ J. Meillon, “The Incidence of Risk in Goods During Transit Under a CIF Contract”, **The Commonwealth Law Review**, 1906, s. 245. Yargıtay bir kararında satış bedelinin hasar tarihi itibarıyla ödenmemesi sebebiyle satıcının menfaat ilişkisi sebebiyle malları kendi adına sigorta ettirebileceğine hükmetmiştir. Yar. 11. HD. , E. 1998/3170, K. 1998/4643, T. 22.06.1998 (<http://www.hukukturk.com> Erişim tarihi: 22.05.2012). Yargıtay daha yeni tarihli bir kararında da aynı yönde bir karar vermiş ve taraflar arasında CIF satış sözleşmesi bulunması dolayısıyla mallar nakliye aracına uygun olarak yüklendikten ve alıcı adına sigorta edilerek ücret alıcı tarafından ödendikten sonra satış konusu mallar üzerinde satıcının artık bir menfaati kalmadığı için malların satıcı lehine sigorta yapılması ve taşımada oluşan hasar sebebiyle sigortacının satıcıya ödeme yapmasının geçerli olmadığına ve bu nedenle sigortacının halefiyet hakkının gerçekleşmeyeceğine hükmetmiştir. Yar. 11. HD. , E. 2004/2952, K. 2004/12673, T. 21.12.2004 (<http://www.hukukturk.com> Erişim tarihi: 22.05.2012). Aynı şekilde Yargıtay CIF satışta hasarın alıcıya geçmesi ve satıcının sigorta bedelini tahsil etmiş olması sebebiyle satıcının alıcı adına sigorta ettirmesi, sigorta bedelini ödemesi, rizikonun gerçekleşmesinden sonra sigortacının sigortalı konumundaki alıcıya ödemede bulunması gerektiğine hükmetmiştir. Bu nedenle de somut olayda alıcının CIF satış bedelinin tamamını satıcıya ödeyip ödemediğinin öncelikle tespit edilmesi gerektiğine karar vermiştir. Yar. 11. HD. , E. 2003/8878, K. 2004/2871, T. 22.03.2004 (<http://www.hukukturk.com> Erişim tarihi: 22.05.2012). Yine aynı yönde bir karar için bkz. Yar. 11. HD. , E. 2000/3525, K. 2000/5601, T. 16.06.2000 (<http://www.hukukturk.com> Erişim tarihi: 22.05.2012).

¹⁷¹ Şit, age, s. 57; Gürses; Ö., CIF Satışlarda Sigortalanan Menfaatin Ait Olacağı Kişi Sorununa İlişkin Bir Değerlendirme, **İÜHFİM**, Yıl 2006, C LXIV, S.1, s.304.

mal el değiştirdiği takdirde sigorta yeni malik hakkında geçerli olacaktır. CIF satışlarda, satıcı tarafından yaptırılan “kimin hesabına olacaksa onun hesabına sigorta”nın hasarın geçtiği ana yani menfaat sahibinin geçtiği ana kadar kendi hesabına sigorta, o andan sonra da başkası hesabına sigorta olarak işlem göreceği kabul edilmektedir¹⁷².

Eğer satıcı alıcı nam ve hesabına yaptırdığı sigortanın bedelini sigorta ettiren sıfatıyla almışsa alıcı ya satıcının aldığı bu bedeli ondan talep eder veya konişmento ya da sigorta poliçesi alıcıya teslim edilmişse alıcı, semenle sigorta bedelini mahsup eder¹⁷³.

E. Hasara Katlanma Yükümlülüğü

Hasar, geniş anlamda, herhangi bir olay sonucunda meydana gelen kırılma, yıkılma, eksilme gibi zararları ifade etmektedir. Bu ifade, hukuki bir kavramı karşılamasının yanı sıra, sözlük anlamını da karşılamaktadır. Borçlar Hukuku anlamındaki hasar ise, tesadüfi bir olay sonucunda kişinin malvarlığında azalma meydana gelmesi anlamında kullanılmaktadır¹⁷⁴. Hasarın geçmesi ise sözleşmenin kurulmasıyla ifa edilmesi anları arasındaki süre içerisinde satım konusu malın hasara uğraması nedeniyle sorumlu olmayı ifade etmektedir. Hasarın geçmesiyle, satım konusu malda meydana gelen hasar nedeniyle oluşan zarara kimin katlanacağı belirlenmiş olmaktadır¹⁷⁵.

1. Hasarın kapsamı

Satıcı, bir satım sözleşmesinde alıcıya teslim ve mülkiyeti geçirme borcunu gereği gibi ifa etmekle yükümlüdür. Eğer bu ykmllk kendisinin

¹⁷² Gürses, s.304; Aedith Abdullah, “Issues in the Transfer of Risk in Cif Contracts”, **Singapore Law Review**, y:1993, vol. 14, s.153.

¹⁷³ Göktürk, agm, s. 1520.

¹⁷⁴ Altay, age ,s. 3-4.

¹⁷⁵ Fahrettin Aral, **Borçlar Hukuku zel Borç İlişkileri**, Ankara 2003, s. 76.

sorumlu tutulamayacağı sebeplerle imkânsız hale gelmişse maddi edim hasarı söz konusu olacaktır¹⁷⁶. Maddi edim hasarında alıcı ayıpsız olan satım konusu şeyin mülkiyet ve zilyetliğinin geçirilmesine ilişkin talep hakkının yanı sıra tali edim yükümü şeklindeki bir tazminat hakkına da sahip olmaya devam ediyorsa maddi edim hasarı satıcıda, aksi durumda ise alıcıda olacaktır¹⁷⁷. Maddi edim hasarı hem tek tarafa borç yükleyen sözleşmelerde, hem de iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde ortaya çıkabilmektedir¹⁷⁸.

Bedel hasarında ise satıcı satım konusu malın hasara uğraması sebebiyle gereği gibi ifa yükümlülüğünden kurtulmakta, ancak alıcı satım bedelini ödemek zorunda kalmaktadır. Bedel hasarı sadece iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde ortaya çıkar. Bedel hasarından bahsedebilmek için satım sözleşmesinin kurulması anıyla teslim anı arasında satılan şeyin tesadüfi bir olay veya kaza sonucunda bozulması veya yok olması gibi satılanın teslimini maddi olarak imkânsızlaştıran hallerin yanı sıra teslimin hukuken imkânsızlaşması da mümkündür¹⁷⁹. Örneğin satıcı ve alıcının farklı ülkelerde olduğu durumlarda taraflar arasında sözleşme kurulduktan ve malın teslim edilmesinden önce satıcının ülkesi tarafından alıcının ülkesine ambargo uygulanması kararı çıkmışsa bu durumda da satıcı malı gereği gibi ifa edememekten ötürü sorumlu olmayabilecektir¹⁸⁰.

Incoterms her ne kadar öncelikle mal bedelinin ve masrafların ödenmesi amacıyla konulmuş kurallar gibi algılsa da asıl işlevi hasarın geçişini düzenlemektir¹⁸¹. Incoterms kuralları sadece bedel hasarını düzenlemektedir¹⁸².

¹⁷⁶ Altay, age, s. 24.

¹⁷⁷ Aral, age, s.77.

¹⁷⁸ Altay, age, s. 30.

¹⁷⁹ Altay, age, s. 32.

¹⁸⁰ Tabi burada yabancılık unsuru bulunduğu için bu satım sözleşmesine hangi ülke hukukunun uygulanacağı önem arz etmektedir.

¹⁸¹ Glitz, agm, s. 110.

¹⁸² Altay, age, s. 156.

2. Hasarın geçiş anı

Hasar, kural olarak, satıcının teslim borcunu yerine getirdiğı anda ve yerde satıcıdan alıcıya geçmektedir. Incoterms 2010'da düzenlenen CIF teslim şeklinde satıcının teslim yükümlülüğü malların gemiye yüklenmesiyle yerine getirilmektedir ve bu ana kadarki bütün ziya ve hasar satıcı tarafından üstlenilmektedir¹⁸³.

Ancak alıcının malların gönderilme zamanı veya teslim noktasını belirleme yetkisine sahip olduğu durumlarda alıcı gerekli ihbarları satıcıya yapmazsa kararlaştırılan tarihten veya kararlaştırılan yükleme süresinin sona tarihinden itibaren mallara ilişkin tüm ziya ve hasar alıcıya geçer. Ancak bu kuralın uygulanabilmesi için malların sözleşmeye konu olan mallar olduğu belirtilecek şekilde açıkça ferdileştirilmiş olmaları gerekmektedir. Ferdileştirme, yalnızca cins borçlarında sözkonusu olmaktadır; parça borçlarını oluşturan mallarda uygulanmaz çünkü parça borcunu oluşturan mallar zaten ferdileştirilmiştir¹⁸⁴.

Tezin birinci bölümünde belirtildiğı üzere Incoterms 2000'in aksine Incoterms 2010'da teknolojideki gelişmeler göz önüne alınarak FOB ve CIF teslim şekillerinde teslim anı bakımından malın gemi küpeştesini¹⁸⁵ geçmesi anından vazgeçilmiş, satıcının malları gemide teslim edeceği söylenmiştir. Ancak taraflar Incoterms 2000'in uygulanmasını kararlaşırlarsa elbette ki

¹⁸³ Ancak satıcı malları kararlaştırılan teslim noktasına göndermekte başarısızlığa uğrarsa sözleşmeyi ihlal etmiş olması sebebiyle sorumlu olacaktır.(L. Vold, Sales Under C.O.D, F.O.B and C.I.F. Terms, **Dakota Law Review**, Y:1929, Vol. II, No: 7, s. 417).

¹⁸⁴ Erdem, **Sif Satışlar**, s. 190.

¹⁸⁵ Küpeşte Gemide güverte hizasında ıskarmoz bağlarına tutturulan dikmelerin dış yüzlerine kaplanan kaplamaların oluşturduğu siper, borda kaplamalarının en üstü, güverteden yukarı kalan bölüm, korkuluk anlamına gelmektedir. Bkz. <http://tdkterim.gov.tr/bts/> (Erişim tarihi: 18.02.2012).

hasarın geçmesi açısından gemi küpeştesi önem arz edecektir¹⁸⁶. Böyle bir durumda vince bağlı olan satım konusu mal yükleme esnasında gemi küpeştesini aşmadan telef veya zayi olur ya da malda kötüleşme meydana gelirse bunun sonuçlarına satıcı katlanacaktır¹⁸⁷.

Bir görüşe göre satıcı malları limana getirirse ve yükleme esnasında mallar havada gemi güvertesine inerken güverte yetkilisi o anda güvertede yerleştirme işleminin devam ettiğini ve vincin güverte dışına alınması gerektiği talimatını verdiğinde vinç gemi küpeştesini geçtikten sonra bozulursa ve mallar denize dökülüp hasar görürse mallar gemi küpeştesini geçtiği için hasar alıcıya ait olacaktır¹⁸⁸.

Diğer bir görüşe göre ise hasarın alıcıya geçmesi için malların küpeşteyi geçmesi yeterli değildir, bunun yanı sıra geminin güvertesine de salimen konulmuş olmalıdır. Aksi halde mallar vinç üstündeyken küpeşteyi geçip geçmediğini belirlemek çok zordur¹⁸⁹.

Her ne kadar Incoterms 2010'da gemi küpeştesi ifadesinin kaldırılarak gemide teslim ifadesinin getirilmesi kanımızca isabetli olsa da gemide teslimin satıcının sorumluluğunu artırması ve malların istiflenme ve bağlanma yükümlülüğünün kime ait olacağı gibi sorunlara yol açması sebebiyle doktrindeki eleştirilere¹⁹⁰ de katılmaktayız.

Likit veya gaz ürünlerinin satışında zaten klasik anlamda bir yükleme ve küpeşteyi geçme işlemi bulunmamaktadır. Bu tür ürünlerde malların

¹⁸⁶ 6762 Sayılı TTK'da da hasarın satıcıdan alıcıya geçişi malların gemi küpeştesini geçmesine bağlanmıştır. TTK m.1143'e göre sıf satılan malların gemi küpeştesini aştığı andan itibaren nef'i ve hasarı alıcıya aittir. Şu kadar ki; mallar yalnız nev'an tayin edilmişse satıcı, malların yükleme anı ile markaları ve yükletildiği gemi hakkında aldığı malumatı derhal alıcıya bildirmek suretiyle yüklettiği malları tayin ve tesis etmiş olması şarttır. Ayırt etme yalnızca cins borcunu oluşturan misli mallar için söz konusu olacaktır. Parça borcu oluşturan mallar zaten ayırt edilmiş durumdadır. Bkz. Erdem, **Sif Satışlar**, s.190.

¹⁸⁷ Turgut Akıntürk, **Satım Akdinde Hasarın İntikali**, Ankara 1966, s. 176.

¹⁸⁸ Atilla Bağrıaçık, **Uygulamalı Dış Ticaret İşlemleri**, İstanbul 1998, s.80.

¹⁸⁹ Erdem, **Sif Satışlar**, s. 188.

¹⁹⁰ Erdem, **Sif satışlar**, s. 196.

işaretlenmesi de mümkün olmadığı için hasarın geçiş anı daha karmaşık bir hale gelmektedir. Bu nedenlerle sıvı ve gaz ürünlerin satışında hasarın geçmesi malların gemiye alınmasıyla gerçekleşmektedir¹⁹¹.

CIF teslim şeklinde hasarın geçmesiyle ilgili bir diğer problem de yüklemenin yapılacağı geminin rıhtıma yanaşamaması sebebiyle malların mavnalarla gemiye kadar taşınmak zorunda kalınması durumunda hasarın hangi anda alıcıya geçeceği'dir. Doktrinde geminin tayini ve malların yüklenmesi satıcıya ait olduğu için hasarın yine malların gemiye yüklenmesiyle alıcıya geçeceği söylenmektedir¹⁹².

F. Masraflara Katlanma Yükümlülüğü

Incoterms 2010 CIF m.A6'da satıcının ödemesi gereken masraflar dört bent halinde sayılmıştır. Satıcı öncelikle kural olarak malların gemide teslim edildiği ana kadar mallara ilişkin tüm masrafları karşılamakla yükümlüdür.

İkinci olarak satıcı m. A3/a kapsamında taşıma sözleşmesinden kaynaklanan navlun ve diğer bütün masrafları ödemekle yükümlüdür. Hatta malların gemiye yüklenmesi ile taşıma sözleşmesi uyarınca malların kararlaştırılan boşaltma limanına boşaltılmasına ilişkin bir takım masrafların satıcıya ait olacağı sözleşmede kararlaştırılmışsa bu masraflar da satıcıya ait olacaktır¹⁹³.

¹⁹¹ John Cogan, "LNG Sales and The Shipping: The Evolution of Delivery Terms From The Emprical To The Existential", **Texas Journal Of Oil, Gas, and Energy Law**, Vol. 2, no. 1, 2007, s. 42-43.

¹⁹² Erdem, **Sif Satışlar**, s. 189.

¹⁹³ 6762 S. TTK'da da Incoterms 2010'a paralel bir düzenleme mevcuttur. TTK m. 1146'ya göre satıcı ambalaj ve navlun masraflarından başka malların gemiye yüklenmesi için gerekli muayene ve kontrol işlemlerine ilişkin masraflara, özellikle kalite kontrolü, ölçü, tartı ve sayma masrafları ile bütün yükleme masraflarına ve ödenmesi gereken bütün vergi, resim, harç ve sair mükellefiyetlere katlanmaya mecburdur.

Malların gemiye yükletilmesi için gerekli olan masraflar içinde malların yüklenecekleri limana kadar taşınma masrafları, limanda koruma ve elden geçirme masraflarıyla, navlun sözleşmesinin hükümleri çerçevesinde istifleme masraflarını sayabiliriz¹⁹⁴.

Satıcı m. A3/b kapsamında akdetmesi gereken sigorta sözleşmesinin masraflarını da karşılamakla yükümlüdür.

Madde A6 kapsamında satıcı son olarak uygulandığı ölçüde, ihracat için gerekli gümrükleme işlemlerine ilişkin masrafları ve ihracat için ödenmesi gereken bütün resim, vergi ve harçları ödemekle yükümlüdür. Eğer taşıma sözleşmesi uyarınca malların herhangi bir ülkeden geçişine ilişkin masrafların satıcıya ait olacağı kararlaştırılmışsa, satıcı bu masrafları da ödeyecektir.

Satıcıya ait masrafların düzenlendiği bir diğer madde de A9'dur. Bu maddeye göre de satıcı, malların teslimi için kalite kontrolü, ölçüm, tartım, sayım gibi gerekli kontrol işlemleriyle ilgili masrafları ve ihraç ülkesinin yetkililerinin emrettiği yükleme öncesi muayene masraflarını satıcı üstlenecektir.

G. Alıcıya İhbarda Bulunma Yükümlülüğü

Incoterms 2010 m.A7'de satıcının alıcıya ihbarda bulunma yükümlülüğü düzenlenmiştir. Maddeye göre satıcı, alıcının malları teslim alması için normal olarak gerekli önlemleri almasına olanak sağlayacak konuları alıcıya yeteri kadar önceden ihbar etmelidir.

Incoterms'teki düzenlemede ihbarın şekli konusunda herhangi detay verilmemiştir. Yüklemenin ihbarı çoğunlukla tarafların arasındaki sözleşmede

¹⁹⁴ Erdem, *Sif Satışlar*, s.117.

kararlaştırılmaktadır. Bazı hallerde ise belirli bir bölge ya da branşa ait teamüller ihbarın şeklini belirler¹⁹⁵.

Satıcı, alıcının malların varma ülkesine transit taşınması veya depolanmaları ya da gümrüklenmeleri için gerekli hazırlıklarını tamamlayabilmesi için yeteri kadar önce yüklemenin yapıldığına dair ihbarda bulunmalıdır¹⁹⁶.

H. Teslimle İlgili Belgeleri Sağlama Yükümlülüğü

C grubu satışlar çerçevesinde satıcının teslim etmesi gereken başlıca belge konişmentodur. Her ne kadar ticari hayatın hızlanmasının bir sonucu olarak diğerk taşıma türlerinde kullanılan ve devri kabil olmayan belgelerin kullanılmasına olanak sağlanmış olsa da CIF satışta bunların kullanılmasına olanak yoktur. Bu belgelere deniz nakliye senedi, gemi nakliye senedi, navlun makbuzu gibi adlar verilmekte ve malların belgenin teslimiyle devri hariç konişmentonun işlevlerini yerine getirebilmektedir¹⁹⁷.

Navlun sözleşmesinin akdedilmesinden sonra yük teslim edilince veya gemiye yüklenince yükletenin isteğı üzerine konişmento düzenlenir. Konişmento, taşıyan veya onu temsil eden yetkili acente tarafından tek taraflı olarak düzenlenen, yükün teslim alındığına ve varma limanına aynen teslim edileceğini taahhüt eden kıymetli bir evraktır. Konişmento, taşıyanla gönderilen arasındaki ilişkiyi düzenler¹⁹⁸. Uygulamada denizde eşya taşıma sözleşmesi ile konişmento ilişkisi çoğunlukla birbiriyle karıştırlmaktadır. Bunun nedeni taşıyanla, taşıtanın kendisine tevdi edilen konişmentoyu taşıma sözleşmesi

¹⁹⁵ Erdem, FOB Satış, s. 170. Satıcının yüklemenin ihbarı yükümlülüğü 6762 sayılı TTK'da açıkça düzenlenmemiştir.

¹⁹⁶ Erdem, FOB Satış, s. 170.

¹⁹⁷ Erdem, E. , Incoterms 2000, **Hayri Domaniç'e 80. Yaş Günü Armağarı**, s. 191,192, İstanbul, 2001

¹⁹⁸ Çağa, age, s. 13; Sassoon, age, s.113; Rayegan Kender,Ergon Çetingil, , **Deniz Ticareti Hukuku**, İstanbul, 2007,s.121.

olarak kabul etmeleridir. Ancak yükletenle taşıtanın farklı olduğu durumlarda küçük bir ihtimal olsa bile navlun sözleşmesiyle konişmentoda düzenlenen hususların farklı olması mümkündür¹⁹⁹.

Konişmento, malların teslim tesellümünü ispata yarayan bir belge olması, kıymetli evrak niteliği taşıması ve taşınan malı teslim etmesi sebebiyle uygulamada çok önemli işlevlere sahip bir belgedir²⁰⁰. Konişmentonun orijinal nüshalarını tam takım olarak teslim etmedikçe malın alıcı tarafından teslim alınması mümkün değildir²⁰¹. Incoterms 2010 CIF m. A8'in üçüncü fıkrasında da bu husus açıkça belirtilmiştir. Bu düzenlemeye göre taşıma belgesi devredilebilir nitelikte olmalı ve birden çok asıl belge olarak düzenlenmesi halinde tam takım asıl belgeler alıcıya sunulmalıdır.

Konişmento kıymetli evrak olması sebebiyle yazılı şekle tabidir. Konişmentoda taşıma bocu altına girmesi sebebiyle taşıyanın adı soyadı belirtilmelidir. Ancak belirtilmemiş olması konişmentonun geçerliliğini ortadan kaldırmaz çünkü konişmentoyu taşıyan veya acentesi düzenlemişse taşıyanın adı ayrıca gösterilmese de konişmentoyu imzalayan veya nam ve hesabına imza edilen kişi taşıyandır²⁰².

Konişmentoda bulunması gereken diğer kayıtlarsa yükletenin ve gönderilenin adıdır. Geminin adı ve tabiiyeti de konişmentoda gösterilecek hususlardandır. Geminin adının bulunması gönderilenin yükün hangi tarihte gemiye yüklendiğini ve ne zaman varma limanına geleceğini öğrenmesi bakımından önemlidir²⁰³.

¹⁹⁹ Hakan Karan, "Denizde Eşya Taşıma Sözleşmesiyle Konişmento Arasındaki İlişi", **BATİDER**, Yıl 2000, C.XX, Sa. 4, s. 153.

²⁰⁰ Kaymakçı, O/ Avcı, N. , Şen, R, **Uluslararası Ticarete Giriş**, Ankara, 2007, s.352.

²⁰¹ Kaymakçı, Avcı, Şen, age s. 353

²⁰² Kender, Çetingil, age s.124.

²⁰³ Kender, Çetingil, age s. 125.

Yükleme limanı, her ne kadar zorunluluk ihtiva etmese de malın menşeinin ispat edilmesinde önemli bir rol üstlendiği için konişmentoda yer almaktadır²⁰⁴.

Bunlar dışında boşaltma limanı, navluna ilişkin şartlar, konişmentonun tanzim yeri ve tarihi ve kaç nüsha düzenlendiği de konişmentoda yer alan kayıtlardır. Konişmentoda bulunması gereken en önemli kayıtlar ise yüke ilişkin olanlardır. Yükün cins, ölçü, tartı, sayı ve markası gibi ayırt edici özelliklerinin mutlaka gösterilmesi gerekmektedir, aksi halde konişmento meydana gelmiş olmaz²⁰⁵.

Yüke ilişkin kayıtların malın niteliğine ilişkin karine niteliğindedir ancak bu kayıtlar aksi ispat edilerek bertaraf edilebilir. Eğer fiili durumla konişmentoda gösterilen özellikler arasında bir fark olduğu ispat edilebilirse konişmentodaki kayıt hükmünü kaybeder. Örneğin konişmentoda 1 ton 1. Kalite pirinç yazmasına rağmen gerçekte gemiye 800 kg 2. kalite pirinç yüklenmişse taşıyan veya gönderilen bunun aksini ispat edebilir²⁰⁶.

Uygulamada taşıma süresinin kısalması ve posta hizmetlerinin yetersizliği gibi sebeplerle zaman zaman satım konusu malın konişmentonun alıcının eline geçmesinden önce boşaltma limanına vardığı görülmektedir. Taşıyanın konişmento kendisine ibraz edilmeden önce eşyayı teslim etmekten kaçınmaları sebebiyle mallar gemilerde veya limanlarda bekletilmekte, alıcı ek sürastarya parası ve antrepo ücreti ödemek zorunda bırakılmaktadır. Bu olumsuzluklar sebebiyle teknolojiye gelişmelerden de yararlanılarak milletlerarası ticarete

²⁰⁴ Kender, Çetingil, age, s. 125.

²⁰⁵ Kender, Çetingil, age, s.126.

²⁰⁶ Kender, Çetingil, age, 128; 1 Temmuz 2012'de yürürlüğe girecek 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'da konişmentonun üzerindeki imzaların faksimile baskı, zimba, ıstampa, sembol şeklinde mekanik veya elektronik herhangi bir araçla atılabileceği öngörülerek, konişmentonun dünyada Bolero Club gibi bazı çevrelerde belli kişiler arasında hüküm ifade edecek surette de olsa elektronik ortamda düzenlendiği vakıası kabul edilmiştir. Bkz. Mertol, Can, **Kıymetli Evrak Hukuku**, Ankara, 2012, s. 5.

elektronik konişmento çalışmaları başlamıştır²⁰⁷. Ancak elektronik konişmentonun geleneksel anlamdaki konişmentonun yerine kullanılabilmesi için işlevsel olarak ona denk olması gerekmektedir²⁰⁸.

İ. Kontrol-Ambalajlama-İşaretleme Yükümlülüğü

1. Ambalajlama yükümlülüğü

Ambalaj, en genel anlamıyla, içerisine konulan malları dış etkilere karşı koruyan muhafazadır. Daha geniş kapsamlı bir tanımlamaya göre de bir ürünün imalatçıdan nihai tüketiciye kadar uzanan dağıtım sürecinde malların güvenli bir şekilde ulaşabilmesi ve imalatçıyla iletişimin kurulabilmesi için kullanılan koruyucu araçlardır²⁰⁹. İçine konulan malın cinsine göre metal, plastik, tahta karton gibi çeşitli materyallerden, kullanım amacına göre kasa, varil, çuval vs. gibi farklı şekillerde olabilir²¹⁰.

Ambalajlamanın koruma, dikkat çekme, barındırma, sunma, tanıtmaya ve bilgilendirme gibi pek çok fonksiyonu bulunmaktadır. Özellikle milletlerarası ticarete ambalajlamanın önemi göz ardı edilemez. Özellikle taşıma türü ambalajlamanın türü için önem arzeder. Örneğin deniz yoluyla taşımada ambalajın suya ve neme dayanıklı olması gerekmektedir. Yükleme ve boşaltım ülkesinin iklim şartları da ambalajlama yapılırken dikkate alınması gereken faktörlerdir²¹¹.

Taşıma içeren satımlarda malların doğru bir şekilde ambalajlanması borcu satıcıya ait bir borçtur. Ambalajın türü ve niteliği hakkında öncelikle

²⁰⁷Hakan Karan, **Elektronik Konişmento**, Ankara 2004, s. 96-102.

²⁰⁸ Karan, **Elektronik Konişmento**, s.117.

²⁰⁹ Bilginer, M., Canitez, M., **Uygulamalı İhracat & İthalat İşlemleri ve Dökümantasyon**, Ankara, 2005 s. 171.

²¹⁰ Erdem, FOB Satış, s.165.

²¹¹ Bilginer, , Canitez, age , s. 172.

sözleşme hükümleri uygulanır. Sözleşmede hüküm bulunmaması halinde satıcı malları taşımanın olağan tehlikelerine karşı koyacak şekilde ambalajlamalıdır²¹².

Incoterms'de CIF satımdaki ambalajlama borcu A.9 maddesinde şu şekilde ifade edilmiştir: “Satıcı, belli bir ticaret için malların ambalajsız taşınmasının mutad olması hali dışında, malları masrafları kendisine ait olmak üzere ambalajlamalıdır. Satım sözleşmesi akdedilmeden önce alıcı tarafından malların özel bir şekilde ambalajlanmasına ilişkin herhangi bir koşulun kendisine bildirilmemesi halinde, satıcı, malları taşıma için uygun şekilde ambalajlayabilir. Ambalaj, uygun şekilde işaretlenmelidir”²¹³.

2. İşaretleme yükümlülüğü

İşaretleme de ambalajlama kadar önem arz etmektedir. Özellikle de malların gecikmeksizin ve doğru bir şekilde alıcıya ulaşması için işaretleme şarttır. Taşıma kurallarının vurgulanması ve taşımanın uygun bir şekilde yapılması da işaretlemenin doğru ve bilgilendirici bir şekilde yapılmasına bağlıdır. Genellikle işaretleme ve etiketlemede taşıyıcının işareti, menşei ülke, kilogram ve pound olarak ağırlık, santimetre ve inch olarak kutuların hacmi ve paket sayısı, ithalatçı ülkenin dilinde ve İngilizce olarak taşımada dikkat edilecek özelliklere ilişkin uyarılar bulunmaktadır²¹⁴.

²¹² Erdem Erdem, “Satıcının Malları ve Belgeleri Teslim Borcu”, **Ticaret Hukukuyla İlgili Makaleler**, İstanbul, 2008, s.473.

²¹³ **ICC Yayın no. 715 E, INCOTERMS 2010 (Çeviri Metni)**, s. 120, 6762 sayılı TTK m. 1140'da da satıcının ambalajlama yükümlülüğünden bahsedilmiş, ancak malları işaretleme yükümlülüğünü düzenlememiştir. İşaretlemenin ambalajlamanın bir parçası olduğu görüşü için bkz. Erdem, Sif Satışlar, s.80.

²¹⁴ Bilginer, Canitez, age, s. 174.

3. Ambalajlama yükümlülüğünün kapsamı

Ambalajlama konusunda öncelikle tarafların aralarındaki sözleşme geçerlidir. Alıcı, satıcıdan malların belirli bir şekilde ambalajlamasını isterse satıcı bu isteğe uygun olarak malları ambalajlayacaktır. Ancak satım sözleşmesi akdedildikten sonra alıcı ambalajlamaya ilişkin bir koşul öne sürerse, satıcı bu koşulu yerine getirmek zorunda değildir. Satıcının bu durumdaki yükümlülüğü sadece taşıma için uygun bir şekilde ambalajlamaktır. Bu durumda ise, yerleşmiş teamüllerin göz önüne alınması gerekmektedir. Yani yükleme limanında belirli güzergâhta taşınacak belirli mallar için bir ambalajlama teamülü mevcutsa satıcı malları buna göre ambalajlamalıdır. Yükleme limanında bu konuya ilişkin bir teamül yoksa satıcı, malların ve güzergâhın özelliğine göre yolculuğun olağan tehlikelerine karşı koyacak türden bir ambalajlama işlemi yapmalıdır.²¹⁵

Ancak satıcı malların taşıyıcıya teslimi ile malların kaybolması ya da yola çıkmasından sonra meydana gelecek zararların getireceği ek masrafları üstlenmez²¹⁶. Fakat eğer satıcı ambalajlama yükümlülüğünü malın niteliğine ya da taşınacağı güzergâhın özelliğine göre yerine getirmezse ambalajın uygun olmamasından kaynaklanan her tür zarardan sorumlu olacaktır²¹⁷.

Ambalajlama masrafları CIF A.9'dan anlaşıldığı üzere malların ambalajsız taşınmasının mutad olması hali dışında satıcıya aittir. Mutad olarak malların ambalajsız taşındığı durumlarda alıcı yine de ambalajlanmasını isterse veya

²¹⁵ ErcümentErdem, "Denizaşırı Satış Olarak FOB Satış", Ticaret Hukukuna İlişkin Makaleler, s.166

²¹⁶ Erdem, Incoterms 2000, s. 195.

²¹⁷ Erdem, *Sif Satışlar*, s. 80.

mutad olan ambalaj dışında özel bir ambalajı şart koşarsa fazladan çıkacak ambalaj masrafına alıcının katlanması gerekecektir²¹⁸.

Konteynerle taşımanın gerekli olduğu durumlarda malların konteynere konmasının CIF teslim şeklinde ambalajlama yükümlülüğüne girip girmeyeceği de taraflar arasında bir soruna yol açabilir. Bu konuya ilişkin Incoterms 2010 kurallarının giriş kısmında değinilmiştir. Buna göre her ne kadar ambalaj kelimesinin anlamları içerisinde “ambalajlanan malların bir konteyner veya taşıma aracına istiflenmesi” bulunsa bile Incoterms 2010 kuralları tarafların konteyner içine istifleme yükümlülüğüne değinmemektedir. Taraflar gerektiği takdirde bu konuyu aralarındaki satım sözleşmesinde kararlaştırmalıdır²¹⁹.

J. Bilgi Sağlama Yükümlülüğü

Incoterms 2010 m. A10’a göre satıcı, alıcının talebi üzerine, hasarı ve masrafları alıcıya ait olmak koşuluyla, uygulandığı ölçüde malların ithali ve en son varış noktasına taşınması için alıcının gerek duyduğu, güvenlikle ilgili belgeler de dâhil olmak üzere her türlü bilgi ve belgeyi alıcıya zamanında sağlamalı ve bunların edinilmesinde alıcıya yardımcı olmalıdır.

Alıcının malların ithali için isteyebileceği belgeler alıcının bulunduğu ülkenin mevzuatına göre farklılık arz edebilir. Örneğin bir malın Türkiye’ye ithal edilebilmesi için İthal eşyaya ait orijinal fatura, İthal eşya ya ait gümrük kıymet bildirim formu, Sigorta poliçesi (İşlem F.O.B. veya CIF ise), Navlun faturası, Banka transfer dekontu veya % KKDF, Ordino, Konışmento, Çeki Listesi, Sanayici Taahhütname, Bakım onarım belgesi (Özel evrak gerektiren mallarda),

²¹⁸ Erdem, FOB Satış, s.167.

²¹⁹ ICC Yayın no. 715 E, INCOTERMS 2010 (Çeviri Metni), s.17.

Avrupa'dan ithal edilecek mallardan ATR veya EUR1 belgesi gibi belgeler gerekmektedir²²⁰.

Milletlerarası ticaret, özellikle de denizaşırı ticaret seferlerin uzun süreli olması, birden çok ülkenin karasularından veya açık denizlerden geçilmek zorunda olması gibi sebeplerden ötürü pek çok riski barındırmaktadır. Bu nedenle de alıcı ve satıcı arasındaki istihbaratın önemi büyüktür. İstihbarat konusunda karşı tarafın bankaları, meslek odaları, ticari ataşeliklerden yardım alınabilir²²¹. Satıcı, alıcının talebi üzerine güvenlikle veya ithalata ilişkin herhangi bir bilgi ve belgeyi buralardan sağlayabilir.

Satıcının bilgi sağlama borcunu zamanında yerine getirmekle yükümlüdür. Aksi takdirde malların hasara uğramasına veya zaman kaybına sebep olabilir. Ticaretin hız ve güven üzerine kurulu olduğu göz önüne alınırsa alıcının uğrayabileceği zararların sadece maddi zararlardan ibaret olmayacağı aşîkârdır.

II. ALICININ YÜKÜMLÜLÜKLERİ

A. Semeni Ödeme Borcu

Satım sözleşmesinde alıcının semeni ödeme borcu, satıcının mülkiyeti nakil borcunun karşılığını teşkil eder. Alıcının en asli yükümlülüğünü oluşturan semeni ödeme borcu mahiyeti itibariyle bir miktar paranın ödenmesinden ibarettir. Alıcı bu yükümlülüğü kapsamında satıcıya sözleşme çerçevesinde belirlenen miktarı arz etmekle yükümlüdür²²², ancak ifa neticesini meydana

²²⁰ <http://www.ekspertgumruk.com/gumruk-evraklar.htm>, Erişim Tarihi: 12.04.2012.

²²¹ Hakan Çınar, **Pratik İthalat ve İhracat İşlemleri ve Dış Ticarete Finansman Teknikleri**, İstanbul, 2000, s.2.

²²² A. Coutier v Hastie davasında taraflar aralarındaki sözleşmeye c&f kaydı koymuşlardır ve satıcı sözleşme konusu buğdayları gemiyle gönderme borcu altına girmiştir. Ancak gemi sahibi taşıyıcı taraflar

getirmek onun yükümlülüğü kapsamında değildir. Yani alıcı, satıcıyı semeni kabule zorlayamaz²²³.

Alicının semeni ödeme borcunda borçlanılan edim teslim borcundan farklı olarak edim fiili değil edim sonucudur. Alıcı semenin tamamını ödediğinde borcunu ifa etmiş olmaktadır²²⁴.

1. İfa zamanı

Satış bedelinin ne zaman ödeneceği taraflar arasında kararlaştırılmış olabilir. Eğer aralarında bu konuda bir anlaşma bulunmuyorsa satıcı, satılan şeyi alıcıya teslim ettiği veya sözleşmeye uygun biçimde teslim sunduğu anda satış bedelini isteme hakkı kazanmaktadır²²⁵. Taraflar sözleşmeye açıkça ödeme zamanına ilişkin “Belgelerin ibrazında CIF bedelinin bir kısmı, geri kalanı ise malları gümrükten çektikten sonra ödenecektir.”, “Mallar vardıktan sonra satıcının banka hesabına ödeme yapılacaktır.”, “Ödeme konişmentonun tazmininden belli bir süre sonra (örneğin 90 gün) sonra olacaktır.” şeklinde kayıtlar koyabilir²²⁶.

2. Semen in ödeneceği para birimi

Semen tarafların aralarında kararlaştırdıkları para cinsinden ödenecektir. Eğer taraflar aralarındaki sözleşmede semen in hangi para cinsinden ödeneceğini kararlaştırmamışlarsa veya taraflar arasındaki alışkanlıklardan ya da teamüllerden bu konuya ilişkin herhangi bir sonuca ulaşamıyorsa semen in

henüz sözleşmeyi tamamlamadan malları satmıştır. Sözleşmenin konusu sözleşme tamamlandığında var olmadığı için alıcı bedelden sorumlu tutulamayacaktır. Bkz. Abdullah, agm, s.158.

²²³ Kalpsüz, **İfa Mahali**, s.181.

²²⁴ Zafer, Zeytin, **Milletlerarası Mal Satım Sözleşmesi (CISG) Hukuku**, Ankara, 2011 s.190

²²⁵ Turgut Akıntürk, Derya Karaman Ateş, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler Özel Borç İlişkileri**, İstanbul 2011, s.247.

²²⁶ Mehmet Çelebi Can, “CIF Satışta Alicının Semen in Ödeme Borcu”, **Fırat Öztan’a Armağan**, C. I, Ankara 2010, C. 1, s. 579.

satıcının iş yerinin bulunduğu ülkenin para cinsinden veya semenin ödenmesi gereken ülkede geçerli olan parayla ödenmesi gerektiğini savunan görüşlerin yanı sıra bağlama kuralları vasıtasıyla hangi ülkenin hukuk kurallarının uygulanacağı gösterilmişse o ülkenin parasıyla ödenmesi gerektiği görüşünü savunanlar da mevcuttur²²⁷.

3. İfa yeri

Semeni ödeme borcunun nerede ifa edileceğini taraflar aralarında kararlaştırabilirler²²⁸. Incoterms 2010 CIF m. B1'de de bu yönde bir düzenleme yapılarak semeni ödeme borcunun satım sözleşmesinde belirtildiği şekilde yapılacağını ifade etmektedir. Eğer taraflar sözleşmede bu hususa değinmemişlerse aralarında uyuşmazlık çıkması durumunda yaptıkları hukuk seçimi veya hukuk seçimi yapmamışlarsa sözleşmeye uygulanacak hukukun tespiti sonucunda yetkili hukukun bu konuda yapmış olduğu düzenlemelere gidilerek ifa yeri tespit edilecektir. Örneğin eğer bağlama kuralları CISG'e taraf olan bir devlet hukukunu gösteriyorsa bu durumda CISG m.57'ye göre eğer alıcı semeni başka bir yerde ödemekle yükümlü değilse semeni ödeme borcunu ya alıcının iş yerinde veya ödemenin malların veya belgelerin verilmesi karşılığında yapılması gerekiyorsa verme yerinde yerine getirmesi gerekmektedir. Bu durumda CIF teslim şeklinin söz konusu olduğu bir satım sözleşmesinde CISG'in geçerli olması durumunda alıcının bu borcunu ifa etme yeri malların verilme yeri olan varma limanı ülkesi veya belgelerin verildiği yer olacaktır²²⁹.

²²⁷ Zeytin, age, s.190.

²²⁸ Kalpsüz, **İfa Mahali**, s.181.

²²⁹ Zeytin, age, s.192.

4. CIF bedelinin kapsamı

CIF satışta da alıcının en önemli yükümlülüğü CIF bedelini ödemektir. CIF satışlarda semenin kapsamını mal bedeli, navlun ve sigorta bedeli oluşturmaktadır. Ancak uygulamada CIF bedeli bu üç bedelin toplamı kadar değildir. Gerçekte satıcı götürü bir fiyat belirlemekte ve bunun ne kadarının navlun ne kadarının sigorta bedeli olduğu alıcıya açıklanmamaktadır²³⁰. Eğer uygulamanın aksine navlun satıcı tarafından peşin olarak ödenmemişse ve alıcı malları teslim alabilmek için navlunu ödemek zorunda kalırsa CIF bedelinden navlun bedeli indirilecektir²³¹.

Taraflar mal bedelinin boşaltma zamanında gerçekleşecek tartma işlemi sonucunda belirlenen ağırlık üzerinden ödeneceğini kararlaştırabilirler²³². Alıcı, sözleşmede aksine hüküm yoksa malın ambalaj ağırlığı düşüldükten sonraki net ağırlığına göre belirlenen semeni ödemekle yükümlü olacaktır. Yani malın esas ağırlığı olarak varma limanındaki ağırlık esas alınacaktır. Malın gemide teslim edildiği anda yani hasarın satıcıdan alıcıya geçtiği andaki ağırlığının esas ağırlık olarak alınması gerektiğini savunanlar da vardır²³³.

²³⁰ Erdem, *Sif Satışlar*, s.173.

²³¹ Can, *agm*, s.575.

²³² Erdem, *Sif Satışlar*, s.174; 6762 S. TTK'da mal bedelinin belirlenmesine ilişkin iki yöntem öngörülmüştür. Bunlardan ilki m.1157'de hüküm altına alınan tartı üzerinden ödemedir. Bu hükme göre satış bedeli boşaltma limanında tahakkuk edecek veya kabul edilecek tartı üzerinden ödenebilir. Sözleşme içeriğine göre geçici bir fatura düzenlenerek belgelerin ibrazında ödenecek olan miktar satış bedelinin %75 -90'ı arasında bir eksikle tayin edilir. Tartma işlemi sonucunda belin kesinleşmesiyle kesin fatura düzenlenerek alıcıya ibraz edilir. İki fatura arasındaki fark malların teslim alındığı tarihten itibaren 8 gün içinde icabına göre alıcıya ödenir veya satıcının kendisine geri verilir. 1158. maddede ise "tahminen" veya "katiyen muayyen miktar" kayıtları düzenlenmiştir. Bu hükme göre ise taraflar "tahminen" kaydını sözleşmeye koymak suretiyle tam charter sözleşmesi yapmışlarsa kararlaştırılan miktardan %10, kısmi charter sözleşmesi yapmışlarsa %5 fazla veya eksik olarak teslim edilebileceğini kararlaştırabilir. "Katiyen muayyen miktar" kaydını kullanmaları halinde ise alıcı sözleşmede belirlenen miktarın tamamını talep hakkına sahiptir. Ancak malların yolculuk sırasındaki firesinden veya deniz hasarları sebebiyle meydana gelen eksilmelerden satıcı sorumlu olmaz. Her iki kaydın kullanılması durumunda da ortaya çıkan eksikliğin veya fazlalığın bedeli malların gemiden çıkarıldığı yer ve günlük rayice göre hesaplanacaktır.

²³³ Zeytin, Z., *age*, s.195.

Satıcı, belgeleri arz ettiği anda alıcının belgeleri kabul etme ve sözleşme uyarınca semeni ödeme borcu doğmuş olur²³⁴. Belge üzerinden yapılan satışlarda alıcının, aksi kararlaştırılmadıkça, mallar boşaltma limanına gelene kadar veya alıcının malların sözleşmeye uygunluğunu denetleme fırsatı oluncaya kadar ödemeyi erteleme hakkı bulunmamaktadır²³⁵.

Eğer alıcı konişmentoyu kabul ederse, yani konişmentonun içeriğine bir itirazı yoksa semeni ödemekle yükümlüdür²³⁶.

Taraflar CIF bedelini ne şekilde ödeyeceklerini aralarındaki satım sözleşmesinde kararlaştırabilirler. Uygulamada kullanılan başlıca ödeme yöntemleri akreditif²³⁷, vesaik mukabili ödeme²³⁸, mal mukabili²³⁹ ödeme, peşin ödeme ve prefinansman yoluyla ödemedir²⁴⁰.

²³⁴ 6762 sayılı TTK'nın 1153. maddesine göre de alıcının konişmentoyu teslim alabilmesi için satış sözleşmesinde aksine bir hüküm olmadıkça satış bedelini ödemesi gerekmektedir.

²³⁵ Sassoon,age, s.212.

²³⁶ Sassoon,age, s.215, 6762 sayılı TTK m. 1153/2'ye göre de alıcı, malları muayene etmek fırsatını henüz bulamamış olduğunu ileri sürerek muntazam vesikaları reddedemeyeceği gibi satış bedelini ödemekten de imtina edemez. Bu düzenlemenin taraf çıkarlarına, ticaret hayatının gerektirdiği sürat ve güvene uygun olmadığına dair görüş için bkz. Erdem, Sif Satışlar, s.175.

²³⁷ Akreditif, alıcının satım sözleşmesinde öngörülen özel bir anlaşmaya uyarak emtiayı temsil eden senetlerin teslimi mukabilinde semenin kendi hesabına satıcıya tediyesi için bankaya verdiği talimattır.(Vahit Doğan, **Uluslar arası Ticarete Ödeme Aracı Olarak Akreditif**, Ankara,2012, s. 27)

²³⁸ Vesaik mukabili ödemede satıcı malın yüklenmesinden sonra alıcı tarafından istenen ve genellikle satım sözleşmesinde sayılan belgeleri gönderi bankasına ibraz eder ve belgelerin alıcıya teslimi ve mal bedelinin tahsili konusunda talimat verir. Gönderi bankası da alıcının ülkesindeki şube veya temsilciliğine, eğer bunlar yoksa aracı bir bankaya belgeleri gönderir. Alıcı bu bankaya müracaat ederek semeni öder ve belgeleri teslim alır. Bkz. Erdem, **Sif Satışlar**, s. 178.

²³⁹ Mal mukabili ödemede satıcı ancak malların alıcı tarafından kabul edilmesinden sonra semeni alabileceği için satıcılar açısından riskli bir ödeme yöntemidir. Bu nedenle Uygulamada mal mukabili ödemelerde belgeler mallarla birlikte ya da mallardan önce gönderilmektedir. Bkz. Erdem, **Sif Satışlar**, s. 179.

²⁴⁰ Peşin ödeme, satıcının sektörde ve alıcıya göre güçlü olduğu ya da alıcı ve satıcı arasında güvene dayanan ticari bir ilişkinin var olduğu durumlarda söz konusu olur. Bu ödeme yönteminde alıcı, mal kendisine teslim edilmeden mal bedelini satıcıya ödemektedir.

Prefinansman yoluyla ödeme ise satıcının veya üreticinin malları imal ederek satışa hazır hale getirebilmesi için yeterli finans gücüne sahip olmadığı durumlarda görülmektedir. Bu ödeme yönteminde alıcı satım bedelini mallar henüz üretilmeden önce satıcıya ödemektedir. Bu nedenle de alıcı risk altındadır(Can, agm, s.582).

B. Lisansların, Gerekli İzinlerin Alınması, Gümrük İşlemleri ve Diğer Formalitelerin Yerine Getirilmesi Yükümlülüğü

Alıcı, Incoterms 2010 CIF B2 maddesine göre masraflar kendisine ait her türlü ithal iznini veya diğer resmi izni almak ve malların ithali veya başka bir ülkeden transit geçişi için tüm gümrük işlemlerini tamamlamalıdır.

Her ülkenin mevzuatına göre ithalat ve gümrük işlemleri farklılık göstermektedir. Örneğin bizim mevzuatımızda İthalat Rejim Kararı'na göre bir malın ithal edilebilmesi için öncelikle malın kamu ahlakı, kamu düzeni veya güvenliği, insan, hayvan ve bitki sağlığının korunması amacıyla ilgili mevzuat hükümleri kapsamında olması gerekir. Bu kapsamdaki mallar için ithalatçı malın türü ve özelliğine göre ilgili makamlardan izin almalıdır. Mal veya hizmetin fiilen ithal edilmesi yani gümrük işlemlerinin tamamlanarak vergileri ödenmiş olarak gümrük bölgesinden yurda girmiş olması gerekmektedir²⁴¹.

Gümrük işlemlerinin yapılması aşamasında öncelikle gümrük bölgesine gelen malın belgelerde gösterilenle karşılaştırılması yapılarak uyumsuzluk olup olmadığı araştırılmaktadır. Fatura, çeki listesi, dolaşım belgesi ve gerekli görüldüğü hallerde menşe şahadetnamesi gibi önceden ihracatçı tarafından ithalatçıya gönderilen belgelerin kontrolüyle gümrükleme süreci başlamış olur. Daha sonrasında Gümrük İdaresine bilgi verilerek deniz yoluyla gelen eşyanın en fazla 45 gün içerisinde gümrükleme işlemi yapılmalıdır. Aksi halde gelen mal gümrüğe kalacaktır. Daha sonra da gümrük beyannamesi düzenlenir ve ithalatçı veya temsilcisi tarafından doldurulur ve tarih ve numara alınır. İthalatçı daha sonra bu numarayla Gümrük İdaresine başvurur ve Gümrük idaresi hem

²⁴¹ Gürsoy, age, s.255.

belgelerin hem de malların kontrolünü yapar. Gümrük vergilerinin ve masraflarının ödenmesiyle gümrükleme işlemi sona ermektedir²⁴².

C. Malları Teslim Alma Yükümlülüğü

Bir satım akdinde alıcının semeni ödemesinden sonra en önemli borcu satım sözleşmesi uyarınca kendisine teslim edilen malı teslim almaktır. Alıcının malı teslim alma borcunun mahiyetine ilişkin doktrinde çeşitli görüşler yer almaktadır. Bir görüşe göre tesellüm borcu ifanın kabulünü içermeyen maddi bir vakıyken, diğer bir görüşe göre de satıcının teslim ve mülkiyeti nakil borçlarını ifa edebilmesi için gerekli hareketlere iştiraktır. Bir kısım muhalifler ise malı teslim alma borcunun ifanın kabulünü içeren bir muamele olduğunu ileri sürmektedir²⁴³.

1. Teslim alma yükümlülüğünün kapsamı

Alıcının malları teslim alma borcu bir yandan malların fiilen teslim alınmasını, diğer yandan da satıcının teslim borcunu ifa edebilmesi için alıcı tarafından yerine getirilmesi gereken işlemlerin ifa edilmesini içermektedir²⁴⁴.

Alıcının teslim alma borcu, ancak mallar kendisine sözleşme ile kararlaştırılan yerde ve zamanda, sözleşmede belirtilen özelliklerde teslim edilmişse söz konusu olacaktır. Alıcı, mallarla kendisine verilen belgeleri karşılaştırarak ve hatta malları muayene ederek malların sözleşmeye uygunluğunu denetleyebilir. Malların sözleşmeye aykırılığı durumunda alıcı teslim alma yükümlülüğünden kaçınabilir. Ancak her aykırılık durumu alıcıya bu

²⁴² Karahan, Canitez, age, s.272.

²⁴³ Kalpsüz, **İfa Mahali**, s.173.

²⁴⁴ Erdem, **Sif Satışlar**, s. 183; CISG m. 60'ta da alıcının malı teslim alma yükümlülüğü satıcının malı teslim edebilmesi için gerekli imkânları sağlamak ve malı fiilen devralmak olarak düzenlenmiştir. Alıcının bu yükümlülüğü dava edilebilir bir yükümlülüktür. Bkz. Zafer Zeytin, **Milletlerarası Mal Satım Sözleşmesi (CISG) Hukuku**, Ankara 2011, s. 191.

hakkı tanımaz²⁴⁵. Gönderilen mallarla sözleşme konusu mallar arasındaki fark iyiniyet kuralları çerçevesinde kabul edilemeyecek derecede fazla değilse alıcı malları teslim almak zorundadır²⁴⁶.

Alıcıya miktar olarak eksik mal teslim etmek istenebileceği gibi fazla mal teslim etmek gibi durumlar da ortaya çıkabilir. Eğer alıcıya kararlaştırılan miktardan fazla mal teslim edilmek isteniyorsa ve bu miktar tolerans değerlerini de aşmaktaysa fazla mal teslimi söz konusu olacaktır. Böyle bir durumda alıcı fazla olan kısmı kısmen veya tamamen teslim almayı kabul ederse bunun için sözleşmede öngörülen birim fiyat üzerinden ödeme yapması gerekir. Eğer alıcı fazla mal teslimini kayıtsız şartsız kabul ederse bu durum sözleşmeye aykırılık olarak değil, sözleşmenin değiştirilmesi olarak kabul edileceği için alıcının tazminat hakkı olmayacaktır²⁴⁷.

Eğer alıcı, kendisine gönderilen malları herhangi bir çekince koymadan kabul ederse, alıcının malları bu şekilde kabul ettiğine dair bir karinenin varlığından söz edilir²⁴⁸.

Incoterms'te alıcının teslim alma yükümlülüğü CIF m. B4'te düzenlenmiştir. Buna göre alıcı, satıcının gemide teslim borcunu yerine getirmesi üzerine belirlenen varma limanında malları taşıyıcıdan teslim almalıdır. Daha önce belirtildiği üzere satıcı malları sözleşme ile belirlenen yükleme limanında gemiye yüklemek suretiyle teslim borcunu yerine getirmiş olur. Ancak bu noktada malları fiilen teslim alan alıcı değil taşıyıcıdır. Alıcının tesellüm

²⁴⁵ Örneğin ton veya metreküp üzerinden yapılan satışlarda, sözleşmenin yapıldığı anla ifa anı arasında malın ağırlığında değişme meydana gelebilir. Sabun, yaş çiçek, kömür, pirinç gibi ürünlerin ağırlıklarında nem farklılıkları sebebiyle zamanla bir değişme meydana gelebilir. Bu değişimin sebebi satıcı veya taşıyıcının kusuru değil, malın özelliğidir. Bu tür malların alım satımında sözleşmeye %5-10'luk bir tolerans farkının konması çıkabilecek uyuşmazlıkları önlemek açısından isabetli bir tutum olacaktır. bkz.Ekşi, N.,Milletlerarası Ticaret Hukuku, s. 10.

²⁴⁶ Erdem, **Sif Satışlar**, s.184.

²⁴⁷ Ancak mal kararlaştırılan miktarda teslim edilmesine rağmen malın içerisindeki katkı maddelerinin miktarları farklı ise fazla mal tesliminden söz edilemez. Bkz. Zeytin, age, s.188.

²⁴⁸ Erdem, **Sif Satışlar**, s.184.

borcunu ifa edeceği yer varma limanıdır. Görüldüğü üzere Incoterms'teki düzenleme ayrıntılı değildir. Malların teslim alınma noktası ve nasıl teslim alınacağına ilişkin hususları taraflar aralarındaki sözleşmeyle belirleyeceklerdir.

2. Alıcının muayene ve ihbar yükümlülüğü

Incoterms kurallarında alıcının malı teslim aldıktan sonra muayene etme yükümlülüğünden bahsedilmemektedir. Ancak alıcı teslim sırasında açıkça belli olmayan ayıpları tespit etmek için malları muayene etmeli ve durumu alıcıya ihbar etmelidir.

Alıcının muayene külfetinin doğabilmesi için satım konusu malın alıcı veya temsilcisi tarafından teslim alınmış olması gerekmektedir. Alıcının mallar üstünde fiilen ve doğrudan doğruya tasarruf edemeyeceği durumlarda, örneğin malların taşıyıcıya tesliminde veya alıcıya sadece belgelerin teslim edilmesi durumunda muayene külfeti doğmaz²⁴⁹.

Alıcı, muayene sonucunda malların satıcının vaat ettiği veya varsayılan nitelikleri taşımadığını tespit ederse bunları satıcıya bildirmelidir. Ayıp ihbarı genel ifadeler içeren bir şekilde değil, ayıbın ne türde olduğu somut olarak belirtilerek yapılmalı ve malların kabul edilmediği satıcıya açıkça bildirilmelidir²⁵⁰.

Alıcı, muayene ve ihbar külfetlerini yerine getirmediği takdirde satılan malı kabul etmiş sayılır ve ayıba karşı tekeffülden doğan haklarını kaybetmiş olur²⁵¹.

Muayene süresinin ne kadar olacağına ilişkin taraflar sözleşmeye veya faturaya hüküm koymuş olabilir. Eğer alıcı kararlaştırılan süre içerisinde malları muayene etmesinin mümkün olmadığını ispatlayabilirse sözleşme veya faturada

²⁴⁹Salih, Şahiniz, Tacirler Arası Ticari Satımlarda Satıcının Ayıplı İfadan Sorumluluğu, Ankara 2008, s.72;Erdem, FOB, s. 79.

²⁵⁰ Aral, age, s.130.

²⁵¹ Aral, age, s.130.

belirlenen muayene süresinden daha uzun bir sürede malları muayene ettirebilir²⁵². Taraflar aralarında süre kararlaştırmamışlarsa varsa varma limanı ülkesinin ticari teamüllerinden faydalanabilir. Muayene süresi malın cinsine ve niteliğine göre farklılık gösterebilmektedir²⁵³.

Satılanın muayenesi, kural olarak satılanın alıcıya veya temsilcisine teslim edildiği yerde yapılmaktadır. Ancak malın niteliğinden ötürü muayenenin başka bir yerde de yapılması gerekebilir²⁵⁴.

Alıcı, satılanı kendisi muayene edebileceği gibi isterse veya gerekli görürse bir üçüncü kişiye de muayene ettirebilir²⁵⁵. Muayenenin bir gözetim şirketi tarafından yapılması durumunda gözetim şirketi sonucu raporunda açıklamaktadır²⁵⁶.

Muayene işlemi tamamlandıktan sonra bir ayıbın varlığı halinde durumu derhal satıcıya bildirmekle yükümlüdür. İhbarın geçerliliği herhangi bir şekil şartına bağlı değilse de ispat bakımından yazılı şekilde yapılmasında fayda vardır. Ayıp ihbarı muayenenin tamamlanmasının ardından vakit geçirilmeksizin satıcıya yapılmalıdır. Taraflar bu konuda da sözleşmeye hüküm koymuş olabilirler. Sözleşmede hüküm yoksa ticari teamüllere göre hareket edeceklerdir. Ayıp ihbarı niteliği itibarıyla hak düşürücü süredir ve uyuşmazlık çıkması halinde hâkim tarafından re'sen dikkate alınacaktır²⁵⁷.

²⁵² Erdem, FOB, s. 79.

²⁵³ Erdem, FOB, s. 79.

²⁵⁴ Şahiniz, age, s. 73.

²⁵⁵ Şahiniz, age, s. 73.

²⁵⁶ Erdem, FOB, s. 79; Ekşi, s.16.

²⁵⁷ Aral, age, s. 130-131.

D. Hasara Katlanma Yükümlülüğü

Alıcı, kural olarak malların teslim edildiği tarihten itibaren mallara ilişkin hasar ve ziyayı üstlenmektedir. Hasarın geçişini “Satıcının Hasara Katlanma Yükümlülüğü” başlığı altında incelediğimiz için tekrara düşmemek amacıyla bu başlık altında yeniden anlatma gereğini görmüyoruz.

E. Masraflara Katlanma Yükümlülüğü

CIF teslim şeklinde alıcının masraflara katlanma yükümlülüğü, Incoterms 2010 kuralları kapsamında m.B6 ve B9 ve B10’da düzenlenmiştir.

B6 maddesi “masrafların paylaşımı” başlığı altında alıcının malların teslim edildiği andan itibaren üstlenmesi gereken masrafları düzenlemektedir. Bu maddeye göre alıcı öncelikle satıcının ödeyeceği ihracat için gümrükleme işlemlerine ilişkin masraflar ve ihracat için ödenmesi gereken tüm resim, vergi ve diğer harçlar dışında kalan bütün masrafları ödeyecektir.

İkinci olarak eğer taşıma sözleşmesi uyarınca satıcı üstlenmemişse malların belirlenen varma yerine ulaşana kadar taşındığı sırada oluşan tüm masrafları ve harçları alıcı üstlenecektir.

Yine aynı şekilde eğer satıcı taşıma sözleşmesi kapsamında üstlenmemişse mavnaya aktarma ve depolama masrafları da dâhil olmak üzere boşaltma masrafları alıcıya ait olacaktır.

Alıcı, malların gönderilme zamanı ve/veya belirlenen varma limanındaki tesellüm noktasını belirleme yetkisine sahipse ve bu konuyu yeteri kadar önceden satıcıya bildirmemişse, malların sözleşme konusu olan mallar olduğunu belirtecek şekilde açıkça ferdileştirilmiş olmaları şartıyla ihbarı yapmaması

nedeniyle kararlaştırılan tarihten itibaren gönderme için kararlaştırılan sürenin sona erme tarihinden itibaren doğan bütün ek masrafları ödemekle yükümlüdür.

Alıcı madde B6 kapsamında son olarak uygulandığı ölçüde ithalat için ödenmesi gereken bütün resim, vergi ve diğer harçları ve gümrük işlemlerine ilişkin masrafları ödeyecektir. Bunun yanı sıra malların herhangi bir ülkeden geçişine ilişkin masrafları da, taşıma sözleşmesi kapsamında olmaması kaydıyla alıcı üstlenecektir.

“Malların Muayenesi” başlığını taşıyan B9 maddesinde ise alıcının tüm zorunlu yükleme öncesi muayene masraflarını, ihraç ülkesi yetkililerinin emrettiği yükleme öncesi muayene masrafları hariç olmak üzere ödeyeceği belirtilmiştir. Bu maddeden anlaşılması gereken, ihraç ülkesinin ilgili mevzuatında yer alan bütün yükleme öncesi muayene masraflarına satıcının katlanacağı; sözleşmeden, ticari örf-adet veya teamüllerden veya ilgili ülkenin ticaret hukukuna dair mevzuatında yer alan yükleme öncesi muayene masraflarını ise alıcının üstleneceğidir.

Son olarak madde B10’da “bilgi sağlama yardımı ve ilgili masraflar” başlığı altında alıcının satıcıdan malların ithali ve en son varış noktasına taşınmasına kadar gerek duyduğu güvenlikle ilgili olanlar da dâhil olmak üzere her türlü bilgi ve belgeyi talep etmesi durumunda satıcının yaptığı bütün masrafları ve harçları ödemekle yükümlü olduğu ifade edilmiştir.

F. Satıcıya Gerekli İhbarları Yapma Yükümlülüğü

Incoterms 2010 Kuralları CIF m.B7'ye göre alıcı, malların gönderilme zamanı ve/ veya belirlenen varma limanındaki tesellüm noktasını belirlemek yetkisine sahipse, yeteri kadar önceden bu konuyu satıcıya bildirmelidir²⁵⁸.

Görüldüğü gibi Incoterms 2010 çerçevesinde alıcının ihbar borcu malların gönderilme zamanı ve varma limanındaki tesellüm noktasıyla sınırlıdır. Alıcı bu ihbarı makul bir süre zarfında yapmalıdır. Makul süreden ne anlaşılması gerektiği somut olay çerçevesinde değerlendirilmelidir. Örneğin malların miktarına ve cinsine göre yüklemenin ne kadar süreceği önem arz etmektedir. Gönderilme tarihinin yeteri kadar önceden yapılmamış olması malların gemiye yüklenmesinin yani teslim tarihinin ve dolayısıyla ifa anının gecikmesine sebep olabilir. Bu durumda alıcı ihbarı zamanında yapmaktan kaçındığı ve ifayı geciktirdiği için temerrüde düşmüş olur²⁵⁹. Ancak alacaklının temerrüde düşmesi için ihbarı yapmaktan kaçınmasının haklı bir sebebe dayanmaması gerekmektedir²⁶⁰.

İhbarın ne şekilde yapılacağı Incoterms 2010 kurallarında düzenlenmemiştir. Burada önemli olan ihbarın satıcıya ulaşmasıdır. Telefon, faks, teleks, mektup veya elektronik posta yoluyla yapılmasının ihbar yükümlülüğünün yerine getirilmesi bakımından bir önemi olmayacaktır. Ancak bir uyuşmazlık çıkması halinde ihbarın yapıp yapılmadığının kanıtlanması açısından yazılı şekilde yapılması daha makuldür²⁶¹.

²⁵⁸ 6762 Sayılı TTK alıcının ihbar borcunu düzenlememektedir.

²⁵⁹ Oğuzman, age., s. 374.

²⁶⁰ Oğuzman, age s.377.

²⁶¹ Erdem, *Sif Satışlar*, s.90.

G. Teslim Kanıtını Kabul Yükümlülüğü

Incoterms 2010 CIF m. B8'e göre alıcı, kararlaştırılan varma limanı için olağan taşıma belgesini kabul etmekle yükümlüdür²⁶².

Olağan taşıma belgesiyle kastedilen konişmentodur. Konişmentodan "Satıcının Taşıma Sözleşmesi Yapma Yükümlülüğü" başlığı altında ayrıntılı olarak bahsettiğimiz için bu başlık altında tekrar konişmentodan bahsetmeyi gerekli görmüyoruz.

Alıcı, konişmentonun kendisine ibraz edilmesi üzerine gecikmeden incelemede bulunmalıdır. Eğer konişmentonun içeriğiyle malların fiiliyattaki durumu birbiriyle uyuyorsa konişmentoyu kabul etmekle yükümlüdür. Aksi halde konişmentoyu derhal reddetmelidir. Alıcı konişmentoyu kabul veya reddettiğini satıcıya beyan etmek zorundadır.

Alıcı, sözleşmede aksine hüküm yoksa belgeleri alabilmek için ödeme yapmalıdır. Ödemeden sonra alıcı malların mülkiyetini kazanabilecektir²⁶³.

Belgeleri inceleme borcu Incoterms'te düzenlenmiş değildir. Ancak tacirlerin basiretli bir işadamı gibi davranma yükümlülüğü vardır. Bu nedenle de zaten bir tacirin konişmentoyu incelemeden kabul veya reddedebileceğini düşünmek hem mantığa hem de ticaret hayatının olağan akışına uymamaktadır.

Alıcının ne kadar sürede belgeleri inceleyerek karşı tarafa kabul veya ret beyanında bulunması gerektiği tarafların aralarındaki sözleşmede kararlaştırılabilir. Belgeleri inceleme borcunu düzenleyen 6762 Sayılı TTK 'nın 1152. maddesinde de süreye ilişkin bir ibare konulmamıştır. Ancak alıcının belgelerin ibrazından itibaren üç gün zarfında itirazda bulunmaması durumunda

²⁶³ F.G.T. Lucas, "Liability Under C.I.F. Contracts", *The Canadian Law Times*, Y: 1921, Vol. 41, s. 557.

belgelerin tam ve muntazam olduğunu kabul etmiş sayılacağı belirtilmiştir. Bu hükümden anlaşıldığı kadarıyla alıcının inceleme yükümlülüğünü yerine getirerek kabul veya reddettiğine ilişkin beyanda bulunması için, eğer aralarındaki sözleşmede süreye ilişkin bir hüküm yoksa en fazla üç günü vardır²⁶⁴.

²⁶⁴ Erdem, **Sif Satışlar**, s. 169.

SONUÇ

Milletlerarası ticarete tacirlerin sık olarak kullandıkları ticari terimlerin ortak bir yoruma ulaşmasını sağlamak amacıyla ICC, Incoterms kurallarını oluşturmuştur. Incoterms kurallarının en son şekli Incoterms 2010 kuralları olarak Kasım 2010'da ICC'nin 715 sayılı broşürü olarak yayımlanmış ve bu kurallar 1 Ocak 2011 itibarıyla yürürlüğe girmiştir.

Incoterms 2010 kurallarıyla bir önceki dördü ayrımdan vazgeçilerek terimler tüm taşıma türlerine uygun olanlar ve sadece deniz ve içsu taşımacılığına uygun olanlar şeklinde iki grup altında toplanmış ve böylelikle terimleri kullanacak olan tacirlerin aralarındaki satım sözleşmesine en uygun terimi seçmesine daha çok yardımcı olmak amaçlanmıştır.

Bunun değişikliğin yanı sıra, özellikle FOB ve CIF teslim şeklinde teslim ve hasarın geçiş noktası olarak önem arzeden "gemi küpeştesini geçme" ifadesi teknolojide ve taşımacılık alanındaki gelişmeler göz önüne alınarak ve kanımızca isabetli bir şekilde kaldırılmış, onun yerine gemide teslim kavramı getirilmiştir.

CIF teslim şekli denizaşırı ticari satımlarda en çok kullanılan terimdir. Satıcı, sözleşmeye CIFkaydının konulmasıyla birlikte alıcıya karşı malı teslim etme borcunun yanı sıra, taşıma sözleşmesi ve sigorta sözleşmesi yapma borcu altına da girmektedir. Satıcı da bunun karşılığında semeni ödemekle yükümlüdür. CIF satışın önem arzeden bir noktası da belgelerin alıcıya ibrazıdır. Satıcı yaptığı taşıma sözleşmesine ait konişmentoyu ve sigorta sözleşmesinin poliçesini alıcıya ibraz etmelidir. Belgelerin devri olmadan alıcının mülkiyet hakkını ve hasar ve zarar durumunda tazminat taleplerini ileri sürmesi mümkün olamayacaktır.

CIF ve FOB teslim şekli sadece Incoterms'te değil 6762 Sayılı TTK'da ve UCC'de de düzenlenmektedir. Bu nedenle tarafların bu kayıtları seçerken Incoterms'teki CIF ve FOB teslim şeklini seçtiklerine dair ibareyi sözleşmeye koymaları kendileri için faydalı olacaktır.

CIF ve FOB teslim şekilleri 1 Temmuz 2012'den itibaren geçerli olacak 6102 Sayılı TTK'nın kapsamı dışında bırakılmıştır. Kanımızca bu, isabetli bir uygulamadır. Çünkü 6762 Sayılı TTK'da bulunan ilgili hükümler Incoterms 1936'dan esinlenerek kanuna koyulan ve çağımızın ihtiyaçlarına uymayan hükümlerdir.

KAYNAKÇA

ABDULLAH, Aedith; “Issues in the Transfer of Rsk in Cif Contracts”, **Singapore Law Review**, vol. 14,1993, s. 151-170.

AKINCI, Ziya; **Milletlerarası Tahkim**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, 2007.

AKINTÜRK, Turgut; **Satım Akdinde Hasarın İntikali**, Ankara, Sevinç Matbaası, 1966.

ALTAY, Sabah; **Satım Sözleşmesinde Hasarın Geçışı**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2008.

ARAL, Fahrettin; **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, Ankara, Yetkin Yayınları, 5. Baskı, 2003.

ARKAN, Sabih; **Ticari İşletme Hukuku**, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 8. Baskı, 2005

ATAMER, Yeşim; **Milletlerarası Satım Hukuku**, İstanbul 2008.

AYBAY, Atilla, AYBAY, Aydın, AYBAY, Gündüz v.d.; **Denizciler, İşletmeciler Ve Yöneticiler İçin Deniz Hukuku** (Editör: Gündüz AYBAY), İstanbul, Aybay Yayınevi,1998.

AYGÜL, Musa; “Milletlerarası Ticari Sözleşmelerde Lex Mercatoria’nın Uygulanması”, **SÜHFD**, C. 12, S. 3-4,2004,s. 45-85.

AYOĞLU, Tolga; **Uluslararası Ticari Sözleşmelere Uygulanan Genel Prensipler, Maddi Hükümler ve Ticari Adet-Teamüller Olarak Lex Mercatoria**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2. Baskı, 2011.

BABAYİĞİT, Sema; “Uluslararası Ticarete Kullanılan Belgeler”, **EÜHFD**, C.XIV, S.1-2,2010,s. 199-229.

BAĞRIAÇIK, Atila; **Uygulamalı Dış Ticaret İşlemleri**, İstanbul, Bilim Teknik Yayınevi,5. Baskı, 1998.

BİLGİNER, Mesut, CANITEZ, Murat, ERDOĞAN, Bülent v.d. ; **Uygulamalı İhracat &İthalat İşlemler ve Dökümantasyon**, Ankara, Gazi Kitabevi, 2005.

BOZER, Ali; **Sigorta Hukuku: Genel Hükümler-Bazı Sigorta Türleri**, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2.Baskı,2004.

CAN, Mehmet Çelebi; “CIF Satışta Alıcının Semeni Ödeme Borcu”,**Fırat Öztan’a Armağan**, C.I, Ankara, Turhan Yayınevi, 2010, s.567-589.

CAN, Mertol; **Türk Özel Sigorta Hukuku**, Ankara, İmaj Yayıncılık, 2.Baskı, 2007.

CAN, Mertol; **Kıymetli Evrak Hukuku**, Ankara, İmaj Yayınevi, 2012.

CAN, Mertol; **Navlun Sözleşmesinin Sona Ermesi**, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1998.

CANITEZ, Murat, BAKAN, İsmail; **Dış Ticaret İşlemler ve Uygulamalar**, Mersin 2006.

CARR, Indra; **International Trade Law**,Oxon, Routledge-Cavendish, 3rd Edition, 2005.

COETZEE, Juana; “Incoterms,Electronic Data Interchange, and the Elektronik Communications and Transaction Act”, **South African Merchantile Law Journal**, vol. 15, 2003, s. 1-15.

COETZEE, Juana; "Incoterms: Development and Legal Nature-A Brief Overview", **STELL Law Review**, vol. 1, 2002, s. 115-134.

COGAN, John; "LNG Sales and The Shipping: The Evolution of Delivery Terms From The Empirical To The Existential", **Texas Journal Of Oil, Gas, and Energy Law**, vol. 2, no. 1, 2007, s. 36-55.

CRAIGHILL, Edward A.; "Sales Of Goods on CIF Terms", **Virginia Law Review**, vol. VI, no. 4, 1919, s. 229-238.

CRAWFORD, Henry Paine; "Analysis and Operation of a CIF Contract", **Tulane Law Review**, vol. XXIX, 1955, s. 396-430.

ÇAĞA, Tahir; **Deniz Ticareti Hukuku II: Navlun Sözleşmesi**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 5. Baskı, 1995.

DOĞAN, Fatih; "Incoterms 2000 Tarihi Gelişimi-Geçerlilik Kaynağı Münferit Klotlar-Son Değişiklikler", **Prof. Dr. Ömer Teman'a 55. Yaş Günü Armağanı**, C.I İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş. , 2002, s. 337-367.

DOĞAN, Vahit; **Uluslararası Ticarete Ödeme Aracı Olarak Akreditif**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 3. Baskı, 2012.

DOĞANAY, İsmail; **Ticari Alım Satım Akdi ve Nevileri**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2. Baskı, 2003.

DOUGLAS, Michael; "The Lex Mercatoria and The Culture Of Transnational Industry", **University of Miami International & Comparative Law Review**, vol. 13, issue 2, Spring 2006, s. 367-402.

EKŞİ, Nuray; **Milletlerarası Ticaret Hukuku**, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş. , 2010.

ERDEM, Bahattin Bahadır;“Incoterm’in Uluslararası Satımlarda Uygulanacak Hukuka Etkisi ve Hukuki Niteliği”, **MHB**, S. 1-2,1990, s. 65-77.

ERDEM, Ercüment; “Satıcının Malları ve Belgeleri Teslim Borcu”, **Ticaret Hukukuyla İlgili Makaleler**, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş. , 2008, s. 451-512.

ERDEM, Ercüment; “Incoterms 2000” ,**Prof. Dr. Hayri Domanic’e 80.Yaş Günü Armağanı(I.Cilt)**, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.,2001, s. 179-218.

ERDEM, Ercüment; “Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hakkında Birleşmiş Milletler Sözleşmesi”, **Ticaret Hukukuyla İlgili Makaleler**, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş. , 2008, s. 25-134.

ERDEM, Ercüment; “Uluslararası Mal Satışlarında 11 Nisan 1980 Tarihli Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin Uygulama Alanı”, **Ticaret Hukukuyla İlgili Makaleler**, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş. , 2008, s. 1-23.

ERDEM, Ercüment; Denizaşırı Satış Olarak FOB Satış, **Ticaret Hukukuyla İlgili Makaleler**, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş. ,2008, s. 139-194.

ERDEM, Ercüment; ICC Yayın no. 715 E, **INCOTERMS 2010** (Çeviri Metni).

ERDEM, Ercüment; **SİF Satışlar (CIF SALES)**, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş. , 1999.

EREN, Fikret; **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş. , 8.Bası, 2003.

ERYÜREK, Şenay; **Uluslararası Bankacılık İçin İlk Tanımlar ve Incoterms**, Ankara, Hilal Matbaacılık,1987.

FRISCHKORN, Michael; "Definitions of the Lex Mercatoria and the Effects of Codifications on the Lex Mercatoria's Flexibility", **European Journal of Law Reform**, vol. 7, issue 3/4, 2005, s. 331-352.

GLITZ, Frederico Eduardo Z.; "Transfer of Contractual Risk and Incoterms Brief Analysis of its Application in Brazil", **Journal of International Commercial Law and Technology**, vol. 6, Issue 2, 2011, s.108-119.

GOITEIN, H.;"The Passing of the Property and the Risk Under a CIF Contract", **The Law Quartely Review**, no. CLXIX,1927,s. 81-86.

GÖKTÜRK, Hüseyin Avni; SİF Satış, **Adliye Ceridesi**, S. 20,1936, s. 1517-1528.

GÜRSES, Özlem; "CIF Satışlarda Sigortalanan Menfaatin Ait Olacağı Kişi Sorununa İlişkin Bir Değerlendirme",**İÜHFM**, C LXIV, S.1., 2006, s. 293-303.

GÜRSOY, Yaser; **Dış Ticaret İşlemleri Yönetimi**, Ankara, Ekin Basım Yayın Dağıtım, 3. Baskı, 2007.

HERGÜNER, Nusret; Cif Satışın Mekanizması ve Hususiyetleri, **Gümrük Bülteni**, S. 20, 1938, s. 329-332.

HOWART, Richard J.; "Lex Mercatoria: Can General Principles of Law Govern International Commercial Contracts", **Canterbury Law Review**, vol. 10, 2010, s.36-76.

KALPSÜZ, Turgut; **Denizaşırı Satışlar(Giriş-Boşaltmada Satış)**, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1967.

KALPSÜZ, Turgut; **Ticari Satışta İfa Mahalli**, Ankara, Ajans-Türk Matbaası 1960.

KARAN, Hakan; “Denizde Eşya Taşıma Sözleşmesiyle Konişmento Arasındaki İlişki”, **BATİDER**, C.XX, S. 4, 2000, s. 153-165.

KARAN, Hakan; **Elektronik Konişmento**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2004.

KARAYAZGAN, Ahmet ; “Deniz Ticaret Hukuku Alanında Navlun(Eşya Taşıma Ücreti) Tespiti”, **BATİDER**, C. XVI, S. 2, 1991, s. 139-162.

KAYMAKÇI, Oğuz, AVCI, Nuri, ŞEN, Recep; **Uluslararası Ticarete Giriş**, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2007.

KENDER, Rayegan, ÇETİNGİL, Ergon; **Deniz Ticareti Hukuku**, İstanbul, Arıkan Basım Yayın Dağıtım LTD. ŞTİ. , 8. Bası, 2007.

KENNEDY; **CIF Mukaveleler** (Çeviren: Müjde Tekil), İstanbul, Bozak Matbaası, 1972.

KUYUCAK, H.A. ; “Sif(Cif) Satışlar, Mukaddime”, **İstanbul Barosu Mecmuası**, C. IV,1930, s.44-48.

KUYUCU, Aslıhan Sevinç; **Incoterms (Uluslararası Ticari Terimler)**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2011.

LUCAS, F.G.T. ; “Liability Under C.I.F. Contracts”, **The Canadian Law Times**, vol. 41, 1921, s. 556-565.

MEILLON, J. ; “The Incidence of Risk in Goods During Transit Under a CIF Contract”, **The Commonwealth Law Review**, 1906, s. 241-248.

MURRAY, Daniel E. ; “Risk of Loss of Goods in Transit: A Comparison of the 1990 Incoterms With Terms From Other Voices”, **Inter-American Law Review**, vol.23.1,1991, s. 93-131.

OĞUZMAN, Kemal, ÖZ, Turgut; **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C.I, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2011.

OĞUZMAN, M. Kemal, SELİÇİ, Özer; **Eşya Hukuku**, İstanbul, Filiz Kitabevi,4. Bası, 1985.

ÖZALP, Abdurrahman; “ICC Incoterms 2010”, **Uluslararası Ticaret ve Tahkim Hukuku Dergisi**, Cilt 1, Sayı 1, 2012, s. 139-153.

ÖZDEMİR, Didem; “Milletlerarası Ticari Tahkimde Esasa Uygulanacak Hukuk Olarak Lex Mercatoria”, **GÜHFD**, C. VII, S.1-2, Haziran-Aralık 2003, s. 91-131.

ÖZEL, Sibel; **Milletlerarası Ticari Tahkimde Kanunlar İhtilafı Meseleleri**, İstanbul, Legal Yayıncılık, 2008.

ÖZTÜRK, Nazım; **Dış Ticaret**, Ankara, Palme Yayıncılık,2009.

RAMBERG, Jan; “Incoterms 2010”, **Penn State International Law Review**, vol. 29.3, 2011, s. 415-424.

ROTH JR., William V., ROTH III ,William V.;“Incotersm: Facilitating Trade In The Asian Pacific”, **University of Pennsylvania Journal of International Economic Law**, vol. 18, no. 3, 1997,s. 731-744.

SASSOON, David M.; **C.I.F AND F.O.B Contracts**,London,Sweet And Maxwell, Fourth Edition, 1995.

SAYGILI, Mehmet Sıtkı, ERDAL, Murat; “Konteyner Türleri Ve Yükleme” , **Konteyner Deniz ve Liman İşletmeciliği**(Editör: Murat Erdal), İstanbul 2008.

SCHMITTHOFF, Clive M.;**Schmittoff's Export Trade**, Londra, LJB Enterprises Ltd., 9th Edition, 1990.

SOLMAZ, Selçuk, SAYGILI, Mehmet Sıtkı; "Konteynerin Tarihçesi ve Konteyner Gemilerinin Gelişimi" ,**Konteyner Deniz ve Liman İşletmeciliği**(Editör: Murat Erdal),İstanbul 2008.

SPANOGLE, John A. ; "Incoterms and UCC Article 2- Conflicts and Confussions", **International Lawyer**, vol. 31, no. 1, 1997, s.111-132.

SUNAL ERGUVAN, Sevgi; **Deniz Yoluyla Yük Taşıma Ücreti (Navlun)**, İstanbul, Legal Yayıncılık, 2007.

ŞAHİNİZ, Salih; **Tacirler Arası Ticari Satımlarda Satıcının Ayıplı İfadan Sorumluluğu**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2008.

ŞANLI, Cemal, EKŞİ, Nuray; **Uluslararası Ticaret Hukuku**, İstanbul, Arıkan Basım Yayım Dağıtım LTD. ŞTİ. ,4.Bası, 2005.

ŞANLI, Cemal; **Milletlerarası Tahkimde Esasa Uygulanacak Hukuk**, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü,1986.

ŞANLI, Cemal; **Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları**, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş. , 4. Baskı, 2011.

ŞENOCAK, Zarife; "Borçlar Kanunu'nun 96. ve 194. Vd. Maddeleri Açısından Aliud'un (Başka Şeyin) Teslimi", **BATİDER**, C. XV, S. 1, 1989, s. 113-135.

TEKİL, Fahiman; **Deniz Hukuku**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 4. Bası, 1993.

THAYER, Philip W.;"CIF Contract In International Commerce", **Harward Law Review**, vol. 53, 1940, s. 792-826.

TODD, Paul; **Cases and Material on International Trade Law**, London, Sweet & Maxwell, 2003.

TURLEY, Ian F.; "Lex Mercatoria :Quo Vadis?" ,**Journal of South African Law**, vol. 1999, issue 3(1999), 1999, s. 454-476.

VAN HOUTTE, Hans; **The Law of International Trade**, London, Sweet&Maxwell, 2nd Edition, 2002.

VOLD, L. ; "Sales Under C.O.D, F.O.B and C.I.F. Terms", **Dakota Law Review**, vol. II, no. 7, 1929, s. 415-429.

YAŞAR, Tanju Oktay; Denizaşırı Satım Sözleşmelerinde Uluslararası Ticari Kayıtların (Incoterms) Önemi, **Deniz Hukuku Dergisi**, y. 3, S. 3-4, Eylül-Aralık 1998, s. 69-79.

YAVUZ, Cevdet; **Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, İstanbul, Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş. , 7. Baskı, 2009.

YAZICI, Mehmet; "Institute Cargo Clauses (1.1.2009)", **Reasürör**, 2009.

YEŞİLOVA, Ecehan; **Konşimentonun İspat Kuvveti**, İzmir, Güncel Yayınevi, 2006.

YILMAZ, Mutlu, ÖZTEKİN, Ahmet, ŞAHİN, Necmettin; Incoterms 2000 ve 2010'un Mukayeseli Analizi Ve Türkiye Uygulamalarındaki Eksiklikler, **Journal of Yaşar University**, s. 3814-3825

ZEYTİN, Zafer; **Milletlerarası Mal Satım Sözleşmesi (CISG) Hukuku**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2011.

http://www.ekspergumruk.com/gumruk_evraklar.htm.

<http://www.hukukturk.com>.

<http://www.iccwbo.org/Incoterms/index.html?id=40772>.

<http://www.mevzuat.net/fayda/dokumanlar.htm>.

<http://tdkterim.gov.tr/bts/>.

ÖZET

HAMŞIOĞLU, Işinsu, Incoterms 2010 Kuralları Çerçevesinde CIF (SİF) Satışta Tarafların Yükümlülükleri, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2012

Milletlerarası ticarette malların farklı ülkelere taşınması ve tarafların birbirlerini tanımamaları sebebiyle pek çok sorun ortaya çıkmaktadır. Bu sorunların önüne geçebilmek için ICC, Incoterms kurallarını oluşturmuş ve tacirlerin kullanımına sunmuştur. Incoterms kuralları ticari hayatın gereksinimlerine ve teknolojiye göre yenilenmektedir. Incoterms son olarak Kasım 2010'da güncellenmiştir ve 1 Ocak 2011'den itibaren tacirler tarafından kullanılabilir.

Incoterms kurallarının kullanılabilmesi için tarafların bu yöndeki iradelerini aralarındaki sözleşmede açıkça belirtmeleri gerekmektedir. Bunun yanı sıra Incoterms kurallarının hangi versiyonunu uygulayacaklarını da göstermelidirler.

Incoterms kurallarının kullanılması tarafların hak ve yükümlülüklerini etkileyeceği için ticari terimlerin içeriklerinin anlaşılması ve taşımacılık şekline uygun olan ticari terimin kullanılması önem arz etmektedir. Bu amaçla Incoterms 2010'taki teslim şekilleri her türlü taşıma yöntemine uygun olanlar ve sadece deniz ve iç su taşımacılığına uygun olanlar şeklinde iki gruba ayrılmıştır.

CIF teslim şekli de Incoterms'te düzenlenen teslim şekillerinden birisidir ve denizaşırı ticarette çok yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Incoterms 2010 kurallarının CIF teslim şekline uygulanabilmesi için tarafların aralarındaki sözleşmeye açıkça CIF (Belirlenen Varma Limanı) Incoterms 2010 kaydını koymaları gerekmektedir.

CIF teslim şekli yüklemede satış türüdür ve satıcının malları sözleşmede belirlenen yükleme limanında tayin ettiği gemide taşıyıcıya teslimiyle satıcı

teslim borcunu ifa etmektedir. Hasarın satıcıdan alıcıya geçmesi de bu anda gerçekleşmektedir.

CIF teslim şeklinde taşıma ve sigorta sözleşmeleri yapmak da satıcının asli yükümlülükleri arasındadır.

Bu tez çalışmasında CIF teslim Incoterms 2010 kurallarına göre incelenmiştir. Tezin birinci bölümünde genel olarak Incoterms ve CIF teslim şekli incelenmiş, ikinci bölümünde ise satıcının ve alıcının hak ve yükümlülükleri ele alınmıştır.

Anahtar Sözcükler

1. CIF
2. Incoterms 2010
3. ICC Kuralları
4. Milletlerarası Ticaret
5. Deniz Ticaret Hukuku

ABSTRACT

HAMŞIOĞLU, Işınsu, The Liabilities of the Parties at CIF Sale Contracts in Accordance with Incoterms 2010 Rules, Master Thesis, Ankara 2012.

The carriage of goods to different countries and the nonrecognition of the parties cause lots of difficulties in international trade area. In order to come up with these difficulties, ICC had constituted Incoterms Rules and makes these rules available to tradesmen. Incoterms Rules are being innovated in accordance with the necessities of trade life and technological developments. Finally, Incoterms Rules are updated in November 2010 and tradesmen can use these rules from 01.01.2010.

To be able to use the Incoterms Rules, parties must explicitly manifest their will in the contract between them. In the same way, parties must make it clear that which version of the rules they will use.

Since the usage of Incoterms Rules will affect the rights and obligations of the contract parties, to understand the content of trade terms and to use the appropriate trade terms in accordance with transportation type have a great significance. For this purpose, the delivery species in Incoterms 2010 are separated into two parts, namely, the species which are convenient to all transportation methods and to only sea and inland water transport.

CIF is one of the delivery types which are regulated in Incoterms and it is being used very commonly in overseas trade area. To be able to use the Incoterms Rules to CIF delivery type, the contract parties should evidently put CIF Incoterms 2010 provision into the contract.

CIF delivery is a type of freight sale and seller's obligation to deliver is perfected by delivering the goods to the ship determined in the contract at the loading port. Detriment liability is transferred from seller to the buyer at this point.

In the CIF delivery type forming freight and insurance contracts is also a main obligation of seller.

In this thesis CIF delivery type is researched according to the rules of Incoterms 2010. In first part of the thesis Incoterms and CIF delivery type were examined generally and in the second part the rights and obligations of seller and buyer were analysed.

Key Words

1. CIF
2. Incoterms 2010
3. ICC Rules
4. International Trade
5. Maritime Law